Plenum

Torsdag 16.2.2017 kl. 16.00—21.07

7. Medborgarinitiativ om bevarande av äktenskapet som ett genuint jämställt förbund mellan man och kvinna och om upphävande av den könsneutrala äktenskapslagen

Medborgarinitiativ MI 2/2016 rd
Utskottets betänkande LaUB 1/2017 rd

Första behandlingen

Förste vice talman Mauri Pekkarinen: Ärende 7 på dagordningen presenteras för första behandling. Till grund för behandlingen ligger lagutskottets betänkande LaUB 1/2017 rd. Utskottet föreslår att lagförslaget förkastas.

Debatt

17.03 **Kari Tolvanen kok** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Lakivaliokunta on antanut mietinnön kansalaisaloitteesta avioliiton säilyttämisestä aidosti tasa-arvoisena, miehen ja naisen välisenä liittona ja sukupuolineutraalin avioliittolain kumoamisesta.

Tämä nyt käsiteltävä kansalaisaloite pyrkii avioliiton säilyttämiseen aidosti tasa-arvoisena, miehen ja naisen välisenä liittona ja kumoamaan sukupuolineutraalin avioliittolain. Aloitteen mukaan sukupuolineutraali avioliitto riistää adoptiolapselta mahdollisuuden korvaavaan kokemukseen eri sukupuolta olevista vanhemmista, isästä ja äidistä. Lapsen oikeus olla isän ja äidin hoidettavana ei voi toteutua samaa sukupuolta olevien avioliitossa. Aloitteen mukaan samaa sukupuolta olevien parien oikeudet on huomioitu riittävällä tavalla parisuhdelaissa.

Lakivaliokunta on perustellut mietintöään seuraavasti:

Eduskunta hyväksyi viime vaalikaudella 28. marraskuuta 2014 avioliittolain muutoksen, joka mahdollistaa avioliiton solmimisen myös samaa sukupuolta oleville pareille. Muutoksen myötä aviopareja koskevat oikeudet, kuten adoptio-oikeus ja oikeus ottaa yhteinen sukunimi, koskevat myös samaa sukupuolta olevia pareja. Avioliittolain muutos tulee voimaan 1.3.2017. Nyt käsiteltävänä oleva niin sanottu Aito avioliitto -kansalaisaloite pyrkii kumoamaan edellä mainitun avioliittolain muutoksen. Sen tarkoituksena on säilyttää avioliitto vain miehen ja naisen välisenä. Aloitteeseen sisältyvän kumoamissäädöksen ehdotetaan tulevan voimaan mahdollisimman pian ja joka tapauksessa ennen avioliittolain muuttamisesta annetun lain voimaantuloa 1.3. tänä vuonna.

Eduskunnan viime vaalikaudella hyväksymä avioliittolain muutos perustui sekin kansalaisaloitteeseen. Kyseisen kansalaisaloitteen käsittelyssä lakivaliokunta kuuli yhteensä noin 60:tä asiantuntijaa saadakseen mahdollisimman laaja-alaisen ja monipuolisen kuvan aloitteesta ja sen vaikutuksista. Asiantuntijoina kuultiin eri ministeriöitä ja viranomaisia, uskonnollisia yhdyskuntia, eri alojen järjestöjä, perhe-, lapsi- ja valtiosääntöoikeuden professoreja samoin kuin lastenpsykiatreja. Asiantuntijoiden näkemykset kansalaisaloitteesta

jakaantuivat kolmeen ryhmään: aloitetta kannattaviin ja sitä vastustaviin sekä niihin, joissa ei otettu kantaa aloitteen puolesta tai sitä vastaan. Lapsen asemaan ja etuun vetosivat sekä aloitetta kannattavat että sitä vastustavat.

Niin sanotun tasa-arvoisen avioliittolain hyväksyminen aiheutti tarpeita muuttaa myös muita lakeja. Eduskunta on kuluvalla vaalikaudella hyväksynyt avioliittolain muutokseen perustuvat useat lainmuutokset, niin sanout liitännäislait, kahdessa eri yhteydessä. Kyseiset lainmuutokset tulevat voimaan samanaikaisesti avioliittolain muutoksen kanssa.

Lakivaliokunta on pyytänyt aloitteen perustuslainmukaisuudesta ja suhteesta ihmisoikeussopimuksiin perustuslakivaliokunnalta lausunnon, koska asiasta ilmeni valiokunnan kuulemisissa epäselvyyttä. Tällainen lausunto on silloin velvollisuus pyytää. Perustuslakivaliokunnan mukaan ei ole olemassa ehdottomia vaatimuksia, jotka estäisivät kansalaisaloitteen mukaisen lain säätämisen tavallisen lain säätämisjärjestyksessä. Perustuslakivaliokunnan mielestä lakivaliokunnan on kuitenkin perustuslaista johtuvista syistä varmistettava, että lakiehdotus ei johtaisi taannehtiviin heikennyksiin oikeuteen solmia avioliitto, rekisteröidä parisuhde tai näiden oikeuksien käyttämisen oikeusvaikutuksiin. Tämä on edellytys sille, että laki voidaan säätää tavallisen lain säätämisjärjestyksessä.

Lakivaliokunta on tehnyt seuraavat johtopäätökset:

Eduskunta on edellä kuvatuin tavoin viime vaalikaudella hyväksynyt avioliittolain muuttamisen siten, että myös samaa sukupuolta olevat parit voivat solmia avioliiton. Tällä vaalikaudella eduskunta on kahdessa eri yhteydessä hyväksynyt avioliittolain muutokseen asiallisesti perustuvia lainmuutoksia, jotka tulevat samanaikaisesti voimaan aiemmin hyväksytyn avioliittolain muutoksen kanssa. Nämä päätökset edistävät yhdenvertaisuutta yhteiskunnassa. Nyt käsiteltävänä oleva kansalaisaloite pyrkii kumoamaan eduskunnan aiemmin tekemän päätöksen avioliittolain muuttamisesta. Lainmuutos kumottaisiin juuri ennen sen voimaantuloa.

Lakivaliokunta katsoo, että kansalaisaloitteessa on kyse samasta asiasta, jossa eduskunta on tehnyt päätöksen aivan vastikään. Kyseessä on siten eräänlainen vasta-aloite aiemmin käsitellylle sukupuolineutraalia avioliittoa koskevalle kansalaisaloitteelle. Vaikka kansalaisaloitteesta säädetään perustuslain tasolla suhteellisen väljästi, on perustuslakivaliokunta lausunnossaan katsonut, että vastikään eduskunnassa hyväksytyn lain muutosehdotuksen sisältävä kansalaisaloite ei hyvin sovi yhteen sen kansalaisaloitteen säätämisvaiheessa esitetyn tarkoituksen kanssa, että kansalaisaloitteella tuodaan uusia aiheita poliittiseen keskusteluun. Toisaalta perustuslakivaliokunnan mukaan lainsäätäjälle kuuluu harkintavaltaa muuttaa lainsäädäntöä kulloisenkin yhteiskuntakehityksen vaatimalla tavalla. Perustuslakivaliokunta kiinnittää lausunnossaan huomiota myös siihen, että eduskunnan valiokunnat voivat esimerkiksi hallituksen esitysten käsittelystä poiketen itsenäisesti päättää siitä, ryhtyvätkö ne käsittelemään kansalaisaloitetta ja miten sitä käsitellään. Lakivaliokunta katsoo, että eduskunnan aiemmin hyväksymän avioliittolain muutoksen kumoaminen nyt käsillä olevan kansalaisaloitteen pohjalta johtaisi mitä ilmeisemmin uuteen kansalaisaloitteeseen, jossa avioliitto pyrittäisiin taas muuttamaan sukupuolineutraaliksi. Mahdollista siten olisi, että syntyisi eräänlainen samaa asiaa koskevien toisilleen vastakkaisten aloitteiden ja lakiehdotusten kierre. Edellä esitetyn vuoksi lakivaliokunta yhtyy perustuslakivaliokunnan näkemykseen siitä, että vastikään eduskunnassa hyväksytyn lain muutosehdotuksen sisältävä kansalaisaloite ei hyvin sovi yhteen edellä mainitun kansalaisaloitteen säätämisvaiheessa esitetyn tarkoituksen kanssa.

Lakivaliokunnan mukaan eduskunnan aiempi päätös muuttaa avioliitto sukupuolineutraaliksi perustuu asian perusteelliseen ja asianmukaiseen valiokunta- ja täysistuntokäsittelyyn, jossa ovat tulleet laaja-alaisesti ja monipuolisesti esiin sekä asiaa kannattavien että vastustavien näkökohdat. Myöskään yhteiskunnallisissa tai muissa olosuhteissa ei valiokunnan mielestä ole asian käsittelyn jälkeen tapahtunut sellaisia muutoksia, joiden vuoksi eduskunnan aiempaa päätöstä olisi perusteltua arvioida uudestaan.

Eduskunnan hyväksymien ja tasavallan presidentin vahvistamien lainmuutosten johdosta on jo ryhdytty toimeenpanotoimiin, muun muassa viranomaisten tietojärjestelmien muutoksiin, joista on aiheutunut kustannuksia. Nyt käsiteltävänä olevan kansalaisaloitteen hyväksyminen ei siten merkitsisi sitä, että vältyttäisiin kustannuksilta, jotka aiheutuvat avioliittolain muuttamisesta sukupuolineutraaliksi. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan lakimuutosten voimaantuloon on viranomaistoiminnassa valmistauduttu myös muulla tavoin, muun muassa ohjeistuksessa ja koulutuksessa.

Nyt tarkoitettujen lainmuutosten kumoaminen juuri ennen niiden voimaantuloa olisi poukkoilevaa lainsäädäntötyötä. Se olisi myös kohtuutonta niiden yksilöiden kannalta, joita ne koskevat. Lakivaliokunta korostaa, että eduskunnan lainsäädäntötyössä tulee pyrkiä johdonmukaisuuteen, vakauteen ja ennustettavuuteen, etenkin säädettäessä keskeisiä oikeudellisia instituutioita, kuten avioliittoa, koskevaa lainsäädäntöä.

Edellä esitettyihin perusteluihin viitaten lakivaliokunta ei tue aloitteeseen sisältyvän lakiehdotuksen hyväksymistä.

Lakivaliokunnan päätösehdotus: eduskunta hylkää kansalaisaloitteeseen sisältyvän lakiehdotuksen.

Tämä päätös ei ollut yksimielinen, vaan siihen sisältyy vastalause.

Arvoisa herra puhemies! Tähän lopuksi vielä sanoisin sen, mitä sanoin lakivaliokunnassakin puheenjohtajana, täällä sanon yksittäisenä kansanedustajana, että toivon vilpittömästi, että kunnioitamme toistemme mielipiteitä ja arvoja. Ainakin minä arvostan niitä kaikkia. Täällä on 200 erilaista mielipidettä ja arvoa, ja toivon, että tämä keskustelu säilyy asiallisena. Lakivaliokunnassa onnistuimme siinä suht hyvin. Toivottavasti onnistumme täällä siinä vielä paremmin. — Kiitos.

17.13 **Emma Kari vihr:** Arvoisa puhemies! "Arvoton näytelmä" kuvaa hyvin eduskunnan toimintaa sateenkaariperheitä kohtaan. Vielä kerran heitä halutaan kiusata hallitusyhteistyön nimissä, vaikka on alle kaksi viikkoa siihen, kun ihmisillä on hääpaikat varattuna sitä elämän onnellisinta päivää varten. Me olemme heille anteeksipyynnön velkaa.

Se, mitä pyydän, on se, että puhuessanne tässä salissa te muistaisitte, että te puhutte nyt oikeista ihmisistä, oikeista perheistä — ja he kuuntelevat. Puhukaa näistä perheistä samalla kunnioituksella, jolla toivoisitte omasta perheestänne puhuttavan.

Arvoisa puhemies! Oikeastaan kaikki, mitä minulla on tästä aiheesta sanottavaa, on jo moneen kertaan sanottu, ja sen sijaan minä haluaisin lukea teille erään naisen kirjoituksen. Tämä lähes 60-vuotias nainen on ollut tässä talossa töissä yli 25 vuotta. Yli 25 vuoden ajan hän on joka päivä tullut töihin eduskuntaan tehdäkseen työtä tämän maan puolesta. Yli 25 vuoden ajan hän on kuunnellut jokaisen julman, vähättelevän ja alistavan lauseen, joka tässä salissa on sanottu hänen äitiydestään, hänen rakkaudestaan ja hänen perheestään. Kaikkien näiden vuosien aikana hän ei ole valittanut, hän ei ole korottanut ääntään. Mutta kun hän tämän viikon alussa kuuli kokoomuksen esityksestä, että hänen elämänsä vielä kerran riepotellaan tässä salissa, hän kirjoitti näin:

"Me olemme vuosikymmeniä vaienneet, alistuneet epäasialliselle käytökselle ja joskus jopa väkivallalle.

Me olemme askel askeleelta raivanneet tietämme eteenpäin, saadaksemme sen, mikä kaikille muille on kuulunut automaattisesti.

Me olemme hyväksyneet sen, että meitä on julkisilla foorumeilla ja erityisesti tämän maan tärkeimmällä puhujapaikalla Eduskunnassa kerta toisensa jälkeen loukattu sekä ryhmänä että yksilöinä.

Me olemme hyväksyneet sen, että asiaamme käsitellessä sitä ei ole haluttu pitää ihmisoikeuskysymyksenä vaan jonkinlaisena uskonnollisena kysymyksenä, jossa väittelyiden osapuolena on aina ollut erilaiset uskonnolliset yhteisöt ja Raamattu.

Me olemme kantaneet syyllisyyttä vanhemmuudestamme, koska 'on väärin tehdä lapsia kiusattavaksi'.

Me olemme jaksaneet ymmärtää päätöksenteon vaikeutta ja hyväksyneet sen, että meille ihmisoikeudet annetaan pala kerrallaan ja aina niin, ettei niistä joillekin toisille mahdollisesti syntyvä ahdistus kasva liian suureksi.

Me olemme hyväksyneet sen, että vapautuaksemme rikollisen leimasta meitä vaadittiin vaikenemaan identiteetistämme ja elämästämme.

Me hyväksyimme sen, että saadaksemme yhteiskunnan hyväksynnän parisuhteillemme luovuimme oikeudesta yhteiseen sukunimeen ja mahdollisuuteen adoptoida lapsia yhdessä.

Me hyväksyimme sen, että voidaksemme saada omat lapsemme virallisesti omiksemme jouduimme anomaan sitä oikeudelta.

Lopulta vuosien työn, kaikkien nöyryytysten, itsensä alttiiksi asettamisen ja elämän epävarmuuden jälkeen suomalaiset päättivät, että poliitikkojen vitkuttelu ja kiemurtelu saa riittää. Tehtiin kansalaisaloite, jonka seurauksena säädettiin laki, meitä kaikkia suomalaisia samalla tavalla ja tasavertaisesti kohteleva laki, joka viimein on tulossa voimaan parin viikon kuluttua.

Laki, joka ei ota keneltäkään mitään pois. Laki, joka antaa meille mahdollisuuden, jota meillä ei koskaan ole ollut.

Mutta mitä tapahtuukaan. Jälleen kerran on meidän onnemme ja oikeuksiemme rinnalle nostettu ahdistus, jonka vuoksi olemme niin usein aiemminkin joutuneet luopumaan oikeuksistamme, joko kokonaan tai osittain.

Jälleen kerran on meidän oikeutemme uhattuna sen vuoksi, että joidenkin toisten on vaikea ymmärtää ja hyväksyä.

Me olemme joustaneet, me olemme ymmärtäneet, me olemme antaneet periksi. Me olemme odottaneet, ja me olemme hyväksyneet sen, että meidän oikeutemme voi toteutua vasta sen jälkeen, kun enemmistö on sen takana.

Nyt on niin. Nyt on teidän vuoronne väistyä. Hävetkää."

17.18 **Mika Niikko ps:** Arvoisa herra puhemies! Hyvät kollegat ja muut tätä käsittelyä seuraavat henkilöt! Kyllä minä uskon, että tässä salissa pystytään puhumaan kunnioittaen tästä aiheesta, vaikka tämä on hyvin herkkä usealle henkilölle, mutta silti lainsäätäjänä vetoan muun muassa Emma Kariin siinä, että Suomi on demokratia. Täällä tulee esityksiä, täällä menee esityksiä, täällä äänestetään ja jätetään äänestämättä. Se on siunaus tässä maassa. Me saamme vapaasti kokoontua, vapaasti ilmaista mielipiteemme ja vapaasti tehdä erilaisia ehdotuksia. En voi hyväksyä sitä, että erilaisilla tarinoilla yritetään tukkia niit-

ten ihmisten suu, jotka haluavat tai uskaltavat olla perinteisen avioliiton kannalla. Se ei ole millään tavalla väärin ilmaista mielipiteensä, ettei halua vaihtaa jo sitä 5 000 vuotta vanhaa mielipidettään miehen ja naisen välisestä avioliitosta ja ainutlaatuisuudesta. Meidän täytyy lainsäätäjinä ymmärtää se, että me emme syrji ketään, kun me teemme lakeja, vaan me teemme lakeja koko yhteiskunnan parhaaksi, ja tänään me keskustelemme tästä Aito avioliitto -kansalaisaloitteesta, josta haluan kiitoksen antaa niille 106 000:lle nimensä kirjoittajalle, jotka ovat halunneet tämän keskustelun tänne saliin sekä myös äänestykseen saakka.

Tässä sitä nyt ollaan, miehen ja naisen välisen avioliiton pelastumisen viimeisellä kynnyksellä, eikä vain avioliiton vaan myös joidenkin adoptiolasten kohtalon pelastamisen viimeisellä kynnyksellä. Lakivaliokunta teki ainoan oikean ratkaisun tuodessaan käsillä olevan aloitteen täysistunnon käsittelyyn. Kansalaisaloitteen tänne saaminen ei ollut kuitenkaan itsestäänselvyys. Erikoista on, että tarvittiin perustuslakivaliokuntaa toteamaan se, että perinteinen avioliittokäsitys, jota Aito avioliitto -aloite esittää, ei ole ihmisoikeuksien vastainen. [Eduskunnasta: Eihän se siihen ottanut kantaa!] Tosiasiassa aloitteen perustuslakivaliokuntaan lähettämisen tarkoitus oli saada aloitteesta perustuslain vastainen, estää kansalaisaloitteen käsittely ja siitä äänestäminen. Missä on suhteellisuudentaju, kun muutaman tai joidenkin samaa sukupuolta olevien parien häiden mahdollinen peruuntuminen haluttiin nähdä perustuslaillisuuden heikentämisenä? Tätä vilpittömästi voidaan kysyä, koska tästä oli kysymys lakivaliokunnassa, kun me keskustelimme tästä asiasta.

Myös voimassa olevaa avioliittolakia on moitittu syrjiväksi. Vastaavasti sukupuolineutraalia avioliittolakia on markkinoitu tasa-arvoisena ja lähes yhtä merkittävänä kuin ihmiskunnan ensimmäinen askel oli kuuhun. Oikea kysymys varmaan kuuluisi olla, mitä tasa-arvo on. Tasa-arvo ei ole sama kuin ihmisarvo, joka jokaisella on ihmisyyden perusteella. Jokainen ihminen on mittaamattoman arvokas. Kukaan meistä ei kuitenkaan voi pelkästään ihmisyyden perusteella saada kaikkia yhteiskunnallisia oikeuksia. Tosiasiassa yhdenvertaisuus on käsitteenä helposti vääristeltävissä. Sen absoluuttinen tulkinta ei johda muuhun kuin umpikujaan. Silloin kaikilla on täsmälleen ne samat oikeudet tai ei mitään oikeuksia. Se, mihin raja vedetään, riippuu viime kädessä arvoista tai vaikkapa taloudellisesta realiteetista. Avioliiton salliminen samaa sukupuolta oleville, useammalle kuin kahdelle, lapselle tai lähisukulaisille on viime kädessä arvokysymys. Adoption salliminen samaa sukupuolta oleville ja transpareille on myös arvokysymys. Avioliittolain muuttamisen perusteluksi en ole kuullut vielä mitään konkreettista kuin vain väitteen siitä, että laki on epätasa-arvoinen. Ihmettelen, miten näin pehmeät perustelut uppoavat lainsäätäjiin, joiden tulisi tuntea laki ja toimia lain mukaan.

Arvoisa puhemies! Avioliittolain muuttaminen murentaa nykyisen avioliittoinstituution sisällön ja johtaa ennakoimattomaan kehityskulkuun. Mistä tämän tiedän? Norjassa hyväksyttiin samaa sukupuolta olevien avioliitot vuonna 2009. Saman tien jo ryhdyttiin hallituksen johdolla uusimaan päiväkotien opetussisältöjä. Lapsille piti tarjota uusi käsitys sukupuoli-identiteetistä. Michiganissa viranomaisohjeen mukaan osavaltion koulujen on annettava kaikkien oppilaiden valita oma sukupuolensa ja nimensä. Vanhemmille ei saa kertoa, miten koulussa toimitaan. Ranskan päiväkodeissa luetaan tarinoita pikkupojista, jotka olivatkin pikkutyttöjä. Äitienpäivän vietto kouluissa on ajettu alas. Lainsäädännöstä on kokonaan poistettu sanat "isä" ja "äiti". Kyse ei siis enää ole siitä, että asiaan suhtauduttaisiin neutraalisti tai erilaiset tilanteet toteavasti. Päinvastoin. Uuden lainsäädännön mukaista aa-

temaailmaa halutaan aktiivisesti edistää. Vanhempien sijaan lasten arvokasvatusta näyttää johtavan valtio yksin.

Suomessa jotkut pyrkivät samaan. Uutta kasvatustyyliä ajaa Setan uunituore opettajien opas peruskouluille. Oppaan laatija sanoo, että sukupuolen moninaisuutta tulisi käsitellä peruskoulussa ja joka oppiaineen yhteydessä. Ekaluokkalaisten kanssa pitäisi pohtia, miksi samaa sukupuolta olevia pareja ei näy lastenkirjoissa ja muussa materiaalissa. Jokaisen ruotsinkurssin alussa opettajan pitäisi kysyä joka oppilaalta erikseen, haluaako hän tällä kertaa persoonapronominin han, hen vai hon.

Vastuu arvokasvatuksesta kuuluu vanhemmille, muu on totalitarismia. Euroopan neuvoston ihmisoikeussopimuksessa todetaan: "Hoitaessaan kasvatuksen ja opetuksen alalla omaksumiaan tehtäviä valtion tulee kunnioittaa vanhempien oikeutta varmistaa lapsilleen heidän omien uskonnollisten ja aatteellisten vakaumustensa mukainen kasvatus ja opetus." Tämä on meidän vastuunkantajien totisesti pidettävä mielessä tulevaisuudessa.

Arvoisa puhemies! Vielä muutama huomio tästä sukupuolineutraalin avioliittolain prosessista:

Ihmettelen, kuinka sukupuolineutraalia avioliittolakia koskevat lupaukset meinaavat unohtua, vaikka laki ei ole vielä edes voimassa. On vakuutettu, että sukupuolineutraali avioliittolaki ei vaikuta kirkkoihin millään tavalla. Moni edellytti tätä nimenomaisesti, kun allekirjoitti Tahdon-aloitteen. Myös kansanedustajat täällä ovat tätä samaa vakuuttaneet näiden käsittelyiden yhteydessä. Nyt jotkut papit ilmoittavat järjestävänsä mies- ja naisparien häitä kirkossa heti, kun maallinen lainsäädäntö muuttuu. Miksi papit haluavat tieten tahtoen luoda vihkipareille juridisia epäselvyyksiä? Laki turvaa uskontokuntien autonomian. Vastoin kirkkokunnan omia sääntöjä toteutettu vihkiminen on tulkittava mitättömäksi. Mielestäni lainsäätäjän olisi kohtuullista tehdä asia kaikin puolin selväksi.

On myös sanottu, että sukupuolineutraali avioliitto ei ole keneltäkään pois. Venäläinen orpolapsi, jonka suomalaispariskunta haluaisi adoptoida, lienee tästä eri mieltä. Venäjä ja useat muut maat eivät luovuta lasta adoptioon, jos avioliiton käsite muutetaan ja samalla sallitaan homoparien mahdollisuus lapsen adoptoimiseen. Voimme luoda orpolapsien eduksi lainsäädäntöä. Voimme antaa lapsen luovuttavalle biologiselle vanhemmalle, organisaatiolle ja valtiolle oikeuden edellyttää, että lapsen uudessa perheessä on sekä isä että äiti. Se ei liene liikaa vaadittu. Toivottavasti kansamme edustajilla riittää halua turvata adoptiotoiminnan jatkuvuus kaikin mahdollisin keinoin.

Arvoisa puhemies! Suuntaukset menevät, ja suuntaukset tulevat. Yksi käytäntö on kuitenkin säilynyt ja säilynyt ja säilynyt pitkään kaikissa yhteiskunnissa kaikkina aikoina: mies luopukoon isästänsä ja äidistänsä ja liittyköön vaimoonsa, ja he tulevat yhdeksi lihaksi. Avioliitto on säilynyt miehen ja naisen välisenä instituutiona maailmanlaajuisesti ja hyvinkin erilaisissa yhteiskunnissa. Ensimmäiset kirjalliset merkinnät avioliitosta ovat jo 5 000 vuoden takaa Kaksoisvirran maasta. Miehen ja naisen yksiavioinen liitto on säilynyt, koska se on paras. Paras lapsille, paras aikuisille. Sukupuolineutraali avioliitto olisi yhteiskuntakoe, jossa koekaniineina olisivat omat lapsemme. Sitä mitä kylvämme, sitä myös niitämme — katkerasti. Parempi, jos meillä riittäisi viisautta pysäyttää tämä huolestuttava kehitys ja luottaa siihen, etteivät kaikki vanhat perinteet ole niin huonoja.

Lapsella on äiti ja on isä. Näin on aina ollut, ja näin tulee aina olemaan. Ihmisen biologiaa ei pysty muuttamaan edes Suomen eduskunta, vaikka kuinka tahtoisi. Lapsen paras paikka on isän ja äidin muodostamassa perheessä, biologisten vanhempiensa kasvattamana. Lainsäätäjän velvollisuus on tukea tätä oikeutta niin pitkälle kuin se on mahdollista.

Lopuksi kansalaisten on hyvä myös tietää se, että me olemme käsitelleet tätä avioliittokysymystä keskuudessamme myös kirkollisesta näkökulmasta. Onhan tämä hyvin merkittävä uskonnollisten yhdyskuntien kannalta. Useammin kuin kerran tai kahdesti minua on pyritty vakuuttamaan homoliiton raamatullisuudesta sen vuoksi, että kysymys on rakkaudesta, eikä rakkaudessa ole mitään pahaa, mutta mitä lähimmäisenrakkaus on? Itse en tule vakuuttuneeksi siitä, että samaa sukupuolta olevien liitot ovat seurakuntien kannalta ongelmattomia, ei vaikka osa kollegoista jopa kirkkovaltuuston jäsenen auktoriteetilla homoliittojen raamatullisuutta minulle on vakuuttanut.

Tässä vaiheessa on syytä muistuttaa, että kirkkokunnat ja vapaan suunnan seurakunnat eivät ole hyväksyneet samaa sukupuolta olevien avioliittoa. "Kirkko kannattaa historiallisista, kulttuurisista ja teologisista syistä avioliittolain säilyttämistä nykyisellään." Tämä lainaus oli viime vaalikauden lakivaliokunnalle annetusta lausunnosta 2.4.2014, ja nämä kannat eivät ole kirkkokunnilla muuttuneet.

Totuuden nimissä, kristinuskoa monopolisoimatta, kristittynä päättäjänä omatuntoni vaatii varottamaan teitä, ettette hyväksy maahamme lakia, joka vie kansakunnaltamme siunauksen. Älkää eksykö. Jumala ei salli itseänsä pilkata. Jumala meitä armahtakoon, 100-vuotiasta Suomea!

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Arvoisat edustajat, käsittääkseni erilaiset näkemykset tästä asiasta ovat nyt tulleet riittävän selvästi esille, joten voidaan käydä debattiin.

17.31 **Johanna Ojala-Niemelä sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Toivottaisin kyllä edustaja Niikon tervetulleeksi tälle vuosituhannelle ja tunnustamaan nämä monimuotoiset perheet, mitä meillä on. Meillä lakivaliokunnassa tämä aloite oli sillä lailla erikoinen tapaus, että eduskuntahan päätti sukupuolineutraalista avioliittolaista viime kauden lopulla ja nämä lait eivät ole vielä tulleet voimaan, eli ne tulevat 1.3.2017, ja nyt sitten siinä mielessä tämä laki oli historiallinen, että se säädettiin myös kansalaisten aloitteesta. Mutta nyt tässä kohtaa kyllä lakivaliokunta on joutunut pohtimaan sitä, miten suhtaudutaan aloitteeseen, joka pyrkii kumoamaan jo hyväksytyn lain, joka ei ole ehtinyt vielä voimaan. Eli kansalaisaloitteesta ei mielestäni kuitenkaan saa tulla sellainen väline, jolla viivytetään jo päätettyjen lakien voimaantuloa. Lakivaliokunta päätyi tekemään tästä kansalaisaloitteesta hylkäävän mietinnön, ja eduskunta pääsee siis jälleen äänestämään tästä asiasta, mutta toivon kyllä, että se on nyt tässä kohtaa viimeinen kerta. Muuttamalla avioliittolainsäädäntöä tasa-arvoisemmaksi [Puhemies koputtaa] yhteiskunta tunnustaa samaa sukupuolta olevat parit yhtä arvokkaiksi lain edessä, ja tämä on minusta tärkeää.

17.33 **Mikko Kärnä kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kun tasa-arvoisen avioliittolain vastustajien puheista poistetaan ne usein esitetyt ja toistuvasti vääriksi osoitetut väitteet, niin jäljelle ei kyllä jää juuri mitään muuta kuin tänne saliin syöksyvää homofobista ilmaa. Minä kunnioitan ja arvostan kaikentyyppisiä uskonnollisia näkökulmia, mutta on aivan selvää, että kun me käsittelemme tätä maallisesta näkökulmasta, niin kyseessä on kahden täysivaltaisen ihmisen solmima taloudellinen liitto. Nyt näen, että asia on kertaalleen eduskunnassa jo päätetty ja meidän on hyvä tämän suhteen siirtyä eteenpäin. Tasa-arvoinen avioliitto on tullut tähän maahan jäädäkseen.

17.33 **Päivi Räsänen kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! En pidä asiallisena enkä muita keskustelijoita kunnioittavana perusteluna sitä, että tämä kansalaisaloite tai se prosessi, miten tätä kansalaisaloitetta on käsitelty, leimataan arvottomaksi näytelmäksi tai leimataan kiusaamiseksi tai leimataan henkilöt, jotka kannattavat nykyistä avioliittolainsäädäntöä, homofoobikoiksi.

Tämän kansalaisaloitteen takana on yli 100 000 kansalaisen huoli siitä, mihin yhteiskuntaamme ollaan viemässä. Huoli siitä, että yhteiskunnan peruskiveä, joka rakentuu miehen ja naisen välisen avioliiton varaan, ollaan murtamassa. Kyllä tässä kiistan ytimessä on nyt kysymys avioliiton määritelmästä. Itse lähden siitä, että lähtökohtaisesti avioliitto on naisen ja [Puhemies koputtaa] miehen välinen liitto.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Edustajat, todellakin toivon, että tämä keskustelu käydään sillä tavalla asiallisesti, että esimerkiksi erilaisten nimittelyjen käyttö unohdetaan. Se ei ole välttämättä sitä parasta menettelytapaa, mitä tällaisen asian oikea, tyylikäs käsittely edellyttää.

17.35 **Stefan Wallin r** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Joskus on vain pakko toistaa itseään, ja näin ollen totean saman, minkä totesin, kun tämä asia oli viime syksynä lähetekeskustelussa: tämä keskustelu tuntuu hieman turhalta, koska tämä asia on kertaalleen ratkaistu suuressa salissa ja yksikään meistä ei pysty enää keksimään ensimmäistäkään uutta argumenttia, ei puolesta eikä vastaan. Arvoisat kollegat, ehkä Paasikiven sanoin: "Tosiasioiden tunnustaminen on viisauden alku." Nyt on uusi aika, ja tasa-arvoinen avioliittolaki tulee voimaan 1.3. Laitetaan nyt piste tälle epävarmuudelle, annetaan ihmisten rakastaa toisiaan ja mennä naimisiin toistensa kanssa aivan sukupuolesta riippumatta.

17.36 **Silvia Modig vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minulle itselleni tämä kysymys avioliittolaista on hyvin yksinkertainen: ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä, ja avioliitto kuuluu kaikille, ketkä sen haluavat solmia. Itse uskon, että mitä useampi haluaa avioliiton solmia, niin se itse asiassa vahvistaa avioliittoa instituutiona.

Minusta on oikein, että tämä kansalaisaloite käsitellään täällä salissa, vaikka tämä on paljastanut meille sen ongelman, mikä meidän kansalaisaloitelainsäädännössä on. Jokainen aloite tulee käsitellä samalla tavalla, ja siinä me myös eduskuntana toimimme nyt oikein. Mutta ongelma tässä on se, että ei voi olla niin, että aina tulee uusi aloite, joka kumoaa sen edellisen, koska se tekee koko kansalaisaloitteen tarkoituksesta ja merkityksestä turhan, se vie sen funktion siltä, joten olen sitä mieltä, että laki kansalaisaloitteesta pitää ottaa uuteen tarkasteluun. Nyt on tarpeeksi monta aloitetta tullut eduskuntaan ja meillä on tarpeeksi tietoa katsoa, kirjoitimmeko sen aikoinaan parhaalla mahdollisella tavalla.

Edustaja Niikolle minun on pakko todeta: Minä kunnioitan jokaisen henkilökohtaista uskonnollista vakaumusta, mutta Suomen lait pitää mielestäni kirjoittaa neutraalisti meidän kaikkien näkemyksiä ja maailmankatsomuksia [Puhemies koputtaa] kunnioittaen, ei yhdenkään uskonnon näkökulmasta. Ainoa, joka puhuu siitä, että kirkon pitäisi tehdä, olette te, edustaja Niikko.

17.37 **Laura Huhtasaari ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ei ole olemassa mitään neutraalia tilaa. Kaikki me alistamme ajatuksemme jonkun ideologian, ismin, aatteen tai uskonnon kautta. Sananvapaus ja uskonnonvapaus ovat sitä, että myöskin tässä sa-

lissa, missä meillä on rajaton sananvapaus ja mielipiteenvapaus oikeusvaltiossa, tulee saada puhua myös uskonnollisista arvoista.

Haluaisin kysyä edustaja Karilta, kun sanoitte puheenne lopussa "hävetkää": tarkoititteko niitä 106 000:ta ihmistä vai meitä edustajia, jotka olemme tänään eri mieltä kanssanne? Perustuslakivaliokunnan lausunnossa sanotaan, että "kansalaisaloite voi myös perustuslain estämättä kohdistua kansalaisaloitteen johdosta säädetyn lain muuttamiseen tai kumoamiseen". On turha kritisoida tätä aloitetta. Me olemme tämän systeemin luoneet.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Tässä on monta pyydettyä vastauspuheenvuoroa. Kuitenkin nyt juuri tässä tilanteessa myönnän puheenvuoron edustaja Emma Karille, jotta se, mitä hän luki, saa sen ihan oikean tulkinnan, minkä hän sille tarkoitti.

17.38 **Emma Kari vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä en ole missään vaiheessa kritisoinut niitä kansalaisia, jotka haluavat tänne asioita tuoda käsittelyyn. Minä kritisoin sitä tapaa, jolla eduskunta tätä asiaa nyt käsittelee. Meillä on kaksi viikkoa aikaa siihen, kun ihmisillä on häät järjestettyinä. Me olemme myös velkaa näille ihmisille sen, että he voivat luottaa siihen lainsäädäntöön, jota täällä tehdään. Kaksi viikkoa aikaa. Se on todella vähän.

Lisäksi haluan sanoa, että tämä teksti, jonka minä luin, ei ollut minun tekstini. Se oli eduskunnassa 25 vuotta töitä tehneen ihmisen teksti ja hänen tuntemuksensa siitä, mitä tämä teidän keskustelunne herättää hänessä ja kaikissa niissä ihmisissä, jotka elävät hänen elämäänsä ja ovat näitä keskusteluita joutuneet kuuntelemaan. Ne olivat hänen sanojaan, eivät minun.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Juuri niin. — Olisin huomauttanut edustaja Karia, mikäli olisin tulkinnut, että ne olivat hänen sanojaan. Niin ei ollut. Se tuli selväksi.

17.39 **Tapani Tölli kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Avioliitto on yhteiskunnan kannalta erittäin keskeinen instituutio. Mielestäni avioliitto on miehen ja naisen välinen liitto. Tässä aloitteessa tai tässä käsittelyssä ei perimmältään ole kysymys tasa-arvosta, yhdenvertaisuudesta, ihmisarvosta ja ihmisoikeudesta. On kysymys avioliitosta. Vaikka me tässä eduskunnassa mitä tahansa päätämme, lakia säädämme tässä asiassa, niin se ero ja erilaisuus, mikä on miehen ja naisen avioliiton välillä verrattuna samaa sukupuolta olevien parisuhteeseen, ei poistu. Se ei poistu, vaikka me säädämme, ja se ero säilyy.

No, mitä tulee sitten kansalaisaloitteeseen sinänsä, niin meidän on syytä muistaa perustuslain kirjaus, että valtiovalta Suomessa kuuluu kansalle, [Puhemies koputtaa] jota edustaa valtiopäiville kokoontunut eduskunta. Meillä on täysi valtuus päättää kansalaisaloitteesta, niin kuin me nyt päätämme.

17.41 **Outi Mäkelä kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tässä asiassa on nimenomaan kyse ihmisoikeuksista, tasa-arvosta ja yhdenvertaisuudesta. Säätämällä tämä laki tasa-arvoisesta avioliitosta on tehty erittäin merkittävä edistysaskel yhdenvertaisuuden toteutumiseksi Suomessa, ja tätä lakia ei tule kumota.

Tämän kyseessä olevan aloitteen, tämän Aito avioliitto -aloitteen, käsittelyn yhteydessä on herännyt merkittävä keskustelu kansalaisaloitteesta instituutiona. Perustuslakivaliokun-

ta on todennut, että kansalaisaloitteisiin tulee suhtautua myönteisesti mutta että lainsäädännössä on pyrittävä johdonmukaisuuteen ja vakauteen ja että vastikään hyväksytyn lain muutosehdotuksen sisältävä aloite ei sovi yhteen kansalaisaloitteen tarkoituksen kanssa ja että kansalaisaloitteesta säädettäessä säädetään suhteellisen väljästi. Nyt näitten syitten vuoksi mielestäni olisi syytä arvioida kansalaisaloitteen toimivuutta. Se on ollut pitkään voimassa meillä jo, ja on nähty, että se toimii, se kiinnostaa ihmisiä. Mutta mikä on esimerkiksi kerättävien nimien [Puhemies koputtaa] määrä, miten suhtaudutaan vasta-aloitteisiin, ja miten esimerkiksi alueelliset kysymykset: voiko kuinka pienestä alueellisesta kysymyksestä tehdä kansalaisaloitteen?

17.42 **Sanna Marin sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Arvoisat kollegat! Tämä asia on jo käsitelty. Tämä keskustelu kansalaisaloitteen pohjalta on jo käyty, mutta silti täällä me olemme jälleen puhumassa ihmisten elämistä, puhumassa ihmisten perusoikeuksista jo toiseen kertaan. Kuuntelin itse keskustelua tasa-arvoisesta avioliittolaista, en täältä eduskunnasta käsin vaan kotisohvalta käsin, kun silloin sitä käytiin, kun en vielä ollut kansanedustaja, ja olen omastakin kokemuksestani ja lähtökohdistani käsin tätä keskustelua kuunnellut.

Haluan tässä yhteydessä muistuttaa kaikille edustajille ja yhdyn siihen toiveeseen, jonka muun muassa puhemies on tässä salissa esittänyt ja joka monien edustajien puheenvuoroista on tullut läpi ja kuultu, että tästä asiasta keskustellaan korrektisti, tästä keskustellaan asiallisesti. Tätä keskustelua kuuntelevat tavalliset suomalaiset ihmiset, pariskunnat, perheet, näiden perheiden lapset. [Puhemies koputtaa] Pidetään tämä mielessä tänään.

17.43 **Timo Heinonen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! On hyvä, että keskustelua käydään siitä, että keskustelu olisi asiallista. Hyvää on se, että kansalaisaloite on saanut myös hyvän, perusteellisen käsittelyn. Niin pitää olla. Itse pitäydyn aiemmassa päätöksessäni. Päätöksessämme eduskunta on asian päättänyt, ja minun mielestäni näitä ei pidä tällaisella tahdilla olla muuttamassa.

Tämä lainsäädäntö antaa mahdollisuuden vasta-aloitteeseen, mutta nyt on syytä arvioida kaiken kaikkiaan tämän kansalaisaloitejärjestelmän toimivuutta, koska tuon vasta-aloitteen voi tehdä, kokonaan sitä ei tietenkään voida poistaa. Toisaalta sitten kuinka iso määrä näitä nimiä pitää olla? Nyt 166 000 ihmistä on tätä kannattanut, 106 000 nyt tätä vasta-aloitetta kannattaa. Olen joskus itse ehdottanut, voisiko kansalaisaloitteessa olla tällainen tietynlainen ei-allekirjoittamisenkin [Puhemies koputtaa] mahdollisuus, jolloin samassa keskustelussa olisi esillä kumpikin puoli.

17.44 **Katja Hänninen vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yhdyn niiden edustajien toiveeseen, jotka ovat täällä esittäneet, että pysyisimme asiassa ja kunnioittaisimme toisiamme, oltiin sitten mitä mieltä tästä asiasta tahansa. Minusta valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Tolvanen sen kiteytti hyvin loppusanoissaan.

Itse olin silloin 2014 päättämässä, sain olla äänestämässä tasa-arvoisen avioliittolain puolesta. Se oli todella merkittävä päivä, valtaisan tärkeä päivä niille ihmisille, joita se aloite koski. Se oli merkittävä myös siksi, että se oli ensimmäinen kansalaisaloitteen kautta salissa päätetty ja hyväksytty laki. Nyt se on astumassa voimaan.

Pidän erittäin tärkeänä sitä, että me kunnioitamme tätä kansalaisaloiteinstituutiota, mutta sitä täytyy myös lähteä uudelleen tarkastelemaan ja pohtimaan, täyttääkö se sille asete-

tut ehdot ja sen ajatuksen, [Puhemies koputtaa] mikä sille silloin aikoinaan on perustellusti annettu.

17.46 **Jani Mäkelä ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen perinteisen avioliiton kannalla loppuun asti, mutta itseni ja puheideni toistamisen sijaan otan mielelläni esiin sellaisia asioita, joita lukuisat muut eivät jo ole tähän mennessä sanoneet. Tuon esiin sen, mikä tuli esiin tämän aloitteen käsittelyssä, että tämä on nyt lopullista ja se ei ole muutettavissa, kun se laki astuu voimaan. Vasta-aloite, jos sellainen tehdään, on tehtävä nyt, ennen kuin laki on astunut voimaan, koska sen muuttaminen myöhemmin aiheuttaa valtiosäännöllisiä ongelmia. On harhaanjohtamista puhua, että asiaa muutettaisiin myöhemmin, koska se ei ole mahdollista. Kysyn myös, kuinka moni valittaisi täällä kansalaisaloitteen ongelmista, jos tämä vasta-aloite olisi oman mielen mukainen. Sellaisia puheenvuoroja en ole kuullut. Kaikki ovat tämän aloitteen vastustajia.

Edustajat, jotka tästä nyt äänestävät, ovat paljon vartijoina. Jos te ette äänestä kansalaisaloitteen puolesta, te muutatte lopullisesti avioliittoinstituution tässä maassa, jokainen henkilökohtaisesti.

17.47 **Markus Lohi kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämän kansalaisaloitteen on allekirjoittanut yli 100 000 kansalaista, ja se kertoo siitä, kuinka monelle suomalaiselle perinteinen avioliittokäsitys on edelleen hyvin tärkeä. Siksi toivon, että myös näitä ihmisiä kunnioitettaisiin ja heidän vakaumustaan kunnioitettaisiin tässä keskustelussa.

Puhemies! Perustuslakivaliokunta käsitteli tätä kansalaisaloitetta ja totesi muun muassa, että kansainvälisistä ihmisoikeussopimuksista, Euroopan ihmisoikeussopimuksesta tai sen tuomioistuimen päätöksistä ja käytännöistä ei aiheudu esteitä tämän kansalaisaloitteen hyväksymiselle. Myöskään perustuslain 6 §, joka käsittelee yhdenvertaisuutta, ei edellytä, että avioliittokäsitystä muutettaisiin Suomessa. Siinä mielessä kysymys ei ole ihmisoikeuksista tai yhdenvertaisuuden kysymyksestä.

Arvoisa puhemies! Vaikka olen havaitsevinani, että monet ajattelevat toisin, kuuntelen omantuntoni ääntä ja kannatan avioliittoa [Puhemies koputtaa] miehen ja naisen välisenä liittona.

17.48 **Eva Biaudet r** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sekä perustuslaki- että lakivaliokunnassa on kuitenkin käsitelty yhdenvertaisuutta nimenomaan ja tämän lain suhdetta yhdenvertaisuuteen ja perustuslakiin ja ihmisoikeuksiin, niin että siinä mielessä se on kyseenalaistamaton tosiasia, että tämä lainsäädäntö koskee sitä. Myöskin asiantuntijat sanovat, että jos tämä kansalaisaloite tulisi voimaan ja peruisi sen edellisen lain, niin se merkittävästi heikentäisi ihmisten perusoikeuksia. Siinä mielessä tästä ehkä ei kannata keskustella.

On myöskin syytä pohtia sitä, millaisia odotuksia lainsäädännölle voi asettaa. Vuonna 2015 jo helmikuussa eduskunta hyväksyi sen lain, joka tulee nyt voimaan 1. päivä maaliskuuta, ja siinä mielessä olemme myös vahvistaneet tällä kaudella liitännäislait. Ei ole mitään syytä, että ihmiset eivät olisi voineet valmistautua siihen, että he 1. päivä maaliskuuta voivat viettää rakkauden päivää, vahvistaa niitä siteitä, niitä rakkaussiteitä ja perhesiteitä, jotka he ovat solmineet.

Minä toivon todellakin, että tämä kansalaisaloite hylätään.

17.49 **Joona Räsänen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun todella on alle kaksi viikkoa aikaa siihen, kun avioliittolainsäädäntö tässä maassa ottaa askeleen eteenpäin, askeleen kohti tasa-arvoa, niin ei kai eduskunta tässä vaiheessa ala olemaan tuuliviiri ja ala peruuttamaan. On ihan ymmärrettävää, että monessa sateenkaariperheessä, jossa tuota rakkauden päivää odotetaan innolla, koetaan se keskustelu, mikä tämän aloitteen osalta jälleen käydään, kiusaamiseksi. Se on aivan ymmärrettävää. Siksipä olisi hyvä, että täältä eduskunnasta lähtisi vahva viesti näille perheille, että valmistautukaa teidän rakkauden päivään niin kuin olette valmistautuneet tähänkin asti ja viettäkää sitä läheistenne kanssa.

Nyt ei ole todellakaan aika, että lähdemme peruuttamaan, ja uskallankin tässä sanoa sen, että jokaisesta uudesta argumentista tarjoan kyllä kupillisen kahvia tuolla kuppilassa — niitä tuskin enää tässä vaiheessa [Puhemies koputtaa] tulee.

17.50 **Satu Hassi vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Me emme täällä päätä uskonnollisten yhdyskuntien säännöistä, niistä päättävät uskonnolliset yhdyskunnat itse. Me päätämme täällä Suomen valtion laeista, ja ainoa kestävä ohjenuora on se, että kunnioitamme ihmisten tasa-arvoa, kaikkien ihmisarvoa, myös kaikkien ihmisten rakkautta.

Tässä keskustelussa vedotaan usein perinteeseen. Edustaja Niikkokin vetosi peräti 5 000 vuoden perinteeseen. Perinne on kyllä kuitenkin hyvin venyvä ohjenuora. Samaa sukupuolta olevien liittoja tunnettiin ja tunnustettiin muun muassa Antiikin Kreikassa ja Roomassa ja Mesopotamiassa. Myös alkukirkko ainakin joidenkin tutkimusten mukaan vihki miespareja. Vielä vuodelta 1000 ja vähän päälle Espanjasta on löydetty dokumentteja siitä, että pappi on vihkinyt miesparin liittoon.

Ainoa ohjenuora, minkä voimme ottaa, mikä on johdonmukainen, on ihmisten tasa-arvo [Puhemies koputtaa] ja sen ymmärtäminen, että kenenkään rakkaus ei ole toiselta pois.

17.51 **Peter Östman kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sateenkaariperheiden edustajat väittävät, ettei löydy mitään järkeviä argumentteja tai uusia argumentteja tämän asian suhteen, mutta viime kauden lakivaliokunta, jonka jäsen itse olin, päätyi kaksi vuotta sitten säilyttämään avioliittoinstituution. Mutta eduskunta äänesti lopulta toisin.

Silloinen lakivaliokunta kiinnitti myös erityistä huomiota lasten oikeuksiin sukupuolineutraalin avioliittolain valmistelussa. Valiokunta edellytti silloin, että suurten perheoikeudellisten lainsäädäntömuutosten valmistelun yhteydessä pitäisi aina toteuttaa lapsivaikutusten arviointi. Vaatimus perustuu YK:n lapsen oikeuksien sopimukseen, eli lapsen edun pitää olla ensisijainen kaikessa lapsiin kohdistuvassa päätöksenteossa, mutta lapsia ei ole huomioitu. Keskustan, kokoomuksen ja perussuomalaisten muodostama nykyhallitus toi yksimielisesti eduskuntaan sukupuolineutraalin avioliittolain täydennyslait. Haluan kysyä, mikseivät hallituspuolueet [Puhemies koputtaa] uskaltaneet tehdä lapsivaikutusten arviointia.

17.52 **Tuomo Puumala kesk** (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minä olen aina yrittänyt politiikassa ja ehkä vähän elämässäkin ymmärtää erilaisia näkemyksiä, vaikka itse olisin jotakin mieltä, ja olen kokenut — yhtään nyt hurskastelematta — että tässä keskustelussa, jota jo aikanaan käytiin, on voinut kohtuullisen hyvin ymmärtää erilaisia näkemyksiä. Luulen, että Suomen kansakin sijoittuu tässä keskustelussa valtaosaltaan suurin piirtein siihen keskelle, ja toivon, että suurin osa ymmärtää erilaisia näkemyksiä ja erilaisia tulokulmia, mistä tähän tullaan. Itse päädyin siis viime vaalikaudella kannattamaan

tasa-arvoista avioliittolakia ja tietysti toimin samalla tavalla nytkin edessä olevassa äänestyksessä.

Mutta se syy, miksi pyysin puheenvuoroa, on tämä, mihinkä täällä useampi on jo viitannut, että kyllä tämä aloiteinstituutio kaipaa varmaan vähän päivittämistä tämän jälkeen, ehkä juuri näitten määrien osalta nyt sitten erityisesti. Sehän ei todellakaan ole niitten ihmisten vika, jotka tekevät aloitteita tai vasta-aloitteita, päinvastoin, sehän on heidän oikeutensa ja upea asia, että tekevät niitä, mutta kyllä meidän tätä järjestelmää täytyy arvioida, myös kehittää esimerkiksi yli sadan kansanedustajan [Puhemies koputtaa] allekirjoittaman aloitteen oikeutta, jossa on valtava määrä äänioikeutettuja takana.

17.54 **Sari Multala kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluaisin kiittää edustaja Modigia ja muita, jotka ovat perustelleet sitä, minkä vuoksi asia täällä salissa nyt on. En itsekään olisi halunnut enää tästä aiheesta täällä keskustella. Mielestäni me olemme jo tästä asiasta keskustelleet, edellinen eduskunta on keskustellut moneen otteeseen, ja uskon ja toivon, että tasa-arvoinen avioliittolaki tulee toteutumaan ja avioliitto kuuluu 1.3. jälkeen kaikille.

Olen samaa mieltä siitä, että kannattaa pohtia, millä tavalla kansalaisaloitejärjestelmää voisi edelleen kehittää, että emme olisi tässä tilanteessa uudestaan jonkun toisen asian kanssa. Meidän pitää tehdä täällä johdonmukaista lainsäädäntöä, poukkoilu ei anna hyvää kuvaa. Uskon kyllä, että siihen ei tässä mennä.

Haluaisin kuitenkin vielä sen sanoa, että sukupuolten monimuotoisuus on tietääkseni ihan lääketieteellisesti tunnustettu tosiasia ja se ei ole uskomisen asia, samoin erilainen seksuaalinen suuntautuminen, ja se on ehkä asia, mikä täällä meidän lainsäätäjienkin on hyvä pitää mielessä.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Olen merkinnyt tänne vielä vastauspuheenvuorot edustajille Hongisto, Ville Niinistö ja Kosonen. — Jaha, no joo, olen merkinnyt. [Naurua] Elikkä edustaja Hongisto, vastauspuheenvuoro.

17.55 **Reijo Hongisto ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Salissa on käytetty mielenkiintoisia puheenvuoroja. Käsitykseni mukaan meillä jokaisella salissa olevalla on nyt puheena olevasta asiasta oma mielipide, se on jokaisen oma ja henkilökohtainen. Minun mielestäni meidän ei tarvitse lähteä opettamaan toinen toistamme siinä, mikä on oikein ja mikä on väärin. Minä olen ajatellut, minä ajattelen ja minä tulen ajattelemaan niin pitkään kuin elän, että kahta samaa sukupuolta olevaa ei pidä vihkiä keskenään avioliittoon. Tämä mielipide ei muutu, vaikka huomaisin olevani ainoa salissa tällä tavalla ajatteleva. Minä en perustele mielipidettäni sen enempää Raamatulla kuin lakikirjallakaan, totean vain, että kyse on periaatteesta.

Ymmärrän myös toisella tavalla ajattelevia ja kunnioitan heidän mielipidettään. Samalla tavalla pidän itsestäänselvänä, että myös minun mielipidettäni kunnioitetaan. Tämän halusin kertoa edustajakollegoille ja Suomen kansalle, ja toivon, että kansalaisaloite tulisi lain muodossa voimaan. — Kiitoksia.

17.56 **Ville Niinistö vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kahden viikon päästä meillä on syytä juhlaan, ja siihen meidän pitäisi olla nyt valmistautuneita. Suomi astuu edistyksellisten sivistysmaiden joukkoon siinä, että me viemme tasa-arvoa maaliin samaa

sukupuolta olevien parien avioliitto-oikeudella. Sikäli tämä näytelmä, mitä nyt eduskunnassa käydään, on arvoton näytelmä, että tätä asiaa olisi voinut käsitellä kunnioittavammin niitä ihmisiä kohtaan, jotka odottavat tätä oikeuttaan, jotka ovat odottaneet sitä jo vuosikymmeniä ja ovat menossa lähiviikkoina naimisiin. Nyt eduskunnan suuri sali voi näyttää, voi pelastaa tämän asian sillä, että aivan ylivoimaisella äänten enemmistöllä me osoitamme, että eduskunta ylläpitää niitä yhdenvertaisia perusoikeuksia, jotka viime eduskunta jo sääti ja jotka tasavallan presidentti on vahvistanut.

Perustuslakivaliokunnan asiantuntijakuulemisissa kävi hyvin selväksi se, että kun perus- ja ihmisoikeudet menevät eteenpäin, me viemme valistusta eteenpäin siinä, että tämä maa on tämän lain jälkeen oikeudenmukaisempi kaikille, [Puhemies koputtaa] että tällaisissa asioissa ei oteta askelia taaksepäin, ja tämän eduskunnan on nyt se vahvistettava.

17.57 **Hanna Kosonen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tässä on keskusteluissa nähty, minkälaiseen pompotteluun tämä kansalaisaloitejärjestelmä vie. Tässä onkin kuultu hyviä puheenvuoroja muun muassa edustaja Modigilta ja Puumalalta, kuinka tulisi järkeistää tätä järjestelmäämme. Tässä muun muassa lakivaliokunta on ollut sitä mieltä, että tämä lakialoite ei sovi yhteen kansalaisaloitteen periaatteen kanssa, jossa kansalaisaloitteella tuodaan uusia aiheita poliittiseen keskusteluun, mutta järjestelmä kuitenkin mahdollistaa sen.

Toinen hankaluus tässä on se, että tämä on aivan kohtuutonta yksilöiden kannalta. Kyse on siitä, kuinka suhtaudumme toinen toisiimme. Huolimatta ihmisen ominaisuuksista kaikilla tulee olla perusoikeudet. 1.3. Suomi on tasa-arvoisempi maa, näin olen aina tahtonut ja edelleen tahdon.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ja tässä vaiheessa vastauspuheenvuoro valiokunnan puheenjohtajalle.

17.59 **Kari Tolvanen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan vastata yhteen asiaan, kun edustaja, lakivaliokunnan jäsen Niikko jotenkin antoi ymmärtää, että tämä asia on lähetetty perustuslakivaliokuntaan lähes perusteetta. Näin ei suinkaan ollut. Meillä lakivaliokunnan istunnossa perustuslakiasiantuntija esitti, että tässä saattaa olla haasteita perus- ja ihmisoikeuksien kannalta. Silloin puheenjohtajalla on velvollisuus tämä lähettää, ja tämän päätöksen takana olen edelleen. Mikäli en olisi sitä tehnyt, täällä olisi puhemies vaikeuksissa, koska hän ei voi tämmöistä asiaa ottaa tänne saliin käsittelyyn, siinä ei ole kahta sanaa.

Toinen asia on, että en suinkaan pyytänyt perustuslakivaliokuntaa tutkimaan sitä, onko miehen ja naisen välinen avioliitto perustuslain vastainen. Siitä ei ollut kysymys, vaan siitä, että tässä oli kuitenkin syntynyt perusteltuja odotuksia, kun laki oli hyväksytty, presidentti oli sen hyväksynyt, vaikka se ei ollut vielä voimassa. Näitä perustuslakivaliokunnan piti tutkia, ja tutki ja totesi, että tässä ei ole mitään perustuslaillisia ongelmia, mutta tämä oli tehtävä.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: No niin, debattia on käyty jo varsin pitkään, mutta otamme vielä muutamia debattipuheenvuoroja.

18.00 **Ozan Yanar vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On kyllä hämmentävää nähdä, miten joillekin edustajille ja poliittisille liikkeille ihmisten tasa-arvo ja ihmisten oikeus päästä naimisiin eivät merkitse yhtään mitään. Voisimmeko kunnioittaa sitä, että rakkaus kuuluu kaikille? Tasa-arvoinen avioliittolaki ja siitä tehty kansalaisaloite ovat muuttumassa avioliittolaiksi kahden viikon päästä. Silloin on aihetta juhlaan. Ihmiset pääsevät naimisiin rakkaidensa kanssa. Kahden viikon päästä Suomi tulee olemaan oikeudenmukaisempi, moninaisuutta kunnioittavampi ja parempi maa kuin tänään. Nyt kaadetaan tämä eriarvostavan avioliittolain aloite ja maaliskuussa juhlitaan tasa-arvoista avioliittolakia.

18.01 **Antero Laukkanen kd** (vastauspuheenvuoro): Puheenjohtaja! Haluaisin tässä ihan vain todeta erityisesti edustaja Kärnälle, että en mitenkään koe olevani homofobista ilmaa vaan koen olevani kansanedustaja.

18.01 **Krista Mikkonen vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mielestäni tätä lakialoitetta ei olisi tarvinnut tuoda tänne saliin keskusteluun. Asia on jo päätetty, presidentti on hyväksynyt lain, ja vaikka sen voimaanastumispäivämäärä on vasta maaliskuussa, niin käytännössä tämä asia on päätetty. Se, että tässä ei ole tullut mitään uutta tietoa, minkä takia nyt pitäisi muuttaa aiempaa päätöstä, on aivan selvä asia, ja siksi kansalaisaloite olisi mielestäni saanut ihan kunniallisen käsittelyn myös siinä, että vain valiokunta olisi sen käsitellyt. Jos olisi nyt ollut joitain suuria muutoksia, minkä takia tämä asia olisi pitänyt perusteellisesti käsitellä uudelleen, niin silloin olisi ollut syytä myös lakivaliokunnan tehdä vielä laajemmat kuulemiset, tehdä ne lapsiasiavaikutusten arvioinnit ja muut, joita edustaja Östman tässä peräänkuulutti, mutta nythän tämä on aivan vain aikataulullisesti ajoitettu niin, [Puhemies koputtaa] että tämä saadaan käsiteltyä tässä salissa ennen kuin tasa-arvoinen avioliitto astuu voimaan.

18.03 **Juho Eerola ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tähän nimenomaiseen asiaan en varsinaisesti halua suurin surminkaan ottaa mitään kantaa, mutta hiukan kritisoisin noita lakivaliokunnan ja muutamien edustajien perusteluja, joita en oikein pidä kestävinä, liittyen siihen, etteikö jollekin jo läpi menneelle aloitteelle voisi tehdä vasta-aloitetta ja etteikö sitä sillä perusteella sitten hylättäisi. Eihän voi olla mitenkään niin, että jos joku jo läpi mennyt aloite osoittautuu huonoksi tai jos laajat kansanosat sitä muuten vastustavat, niin sitten sitä ei voitaisi enää kansalaisaloitteella muuttaa. Se on aivan sama, kuin jos seuraavalta hallitukselta kiellettäisiin edellisen hallituksen tekemien päätösten muuttaminen sillä perusteella, että kun ne on ihan vasta muutama hetki sitten sovittu, niin sitten niitä ei muka enää voisi muuttaa. Tämä on se, mitä vähän tässä kyllä ihmettelen.

18.03 **Pauli Kiuru kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mielestäni on ihan perusteltua, että tämä keskustelu täällä käydään, vaikka mitään uutta ei välttämättä synny. Ongelma on, niin kuin tässä nyt on mainittu, tämä kansalaisaloite mallina. Se vaatii kyllä varmasti tarkastelua. Olemme onnistuneet kansalaisten aktivoinnissa ehkä jopa liiankin hyvin, ja nyt on tarkasteltava näitä rajoja. Olen huolestunut myös siitä, että ihan selvästi moni edustaja, itseni mukaan lukien, on hieman turhautunut siihen, että mitä mieltä on tehdä lakialoitetta, kerätä nimiä, kun sen todennäköisyys läpimenoon on todella mikroskooppisen pieni. 100 nimen takana on 500 000 ihmistä. 150 nimeä, 750 000 ihmistä.

Luin itse pääaineena yliopistolla yleistä historiaa. Oma suosikkini on Rooman historia, ja jos siitä tuhatvuotisesta yhteiskunnasta jotain haluaa oppia, niin olen oppinut ainakin sen, että siellä oli hyvin erilaisia tapoja eri vuosisadoilla [Puhemies koputtaa] ja valtakunta pysyi kasassa tuhat vuotta.

18.05 **Simon Elo ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jokaisella ihmisellä on maailmankuva: kristillinen, ateistinen, uskonnoton tai jokin muu uskontokunta. Uskon- ja mielipiteenvapaus turvaavat jokaisen oikeuden maailmankuvaan.

Mediassa on annettu ymmärtää, että tässä ei voisi mitään tapahtua. Kyllä voi. Viime kerralla 101 ääntä kansalaisaloitteen puolesta ja 90 vastaan. Jos ajattelee esimerkiksi keskustan vaalivoittoa, valtasuhteet ovat muuttuneet. Katsonkin keskustan ryhmää, miten siellä tullaan tässä kysymyksessä äänestämään. Ilmassa on konservatiivista henkeä.

Se täytyy sanoa, että lakivaliokunta valitettavasti tuntui minun nähdäkseni vähän tässä asiassa vitkuttelevan: jos kritiikki on se, että miksi vasta nyt käsitellään, niin oltaisiinhan tämä nopeamminkin voitu käsitellä.

Edustaja Niinistö antoi ymmärtää, että 106 000 allekirjoittajaa olisivat tehneet arvottoman teon. Minusta he tekivät erittäin arvokkaan teon. Kiitän siitä ja tulen äänestämään tämän kansalaisaloitteen puolesta. Harkintavalta on tällä eduskunnalla, meillä kansanedustajilla. Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen [Puhemies koputtaa] linjaukset ja perustuslaki eivät estä säätämästä avioliittoa miehen ja naisen väliseksi.

18.06 **Hannu Hoskonen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! On tärkeää, että kunnioitamme toistemme mielipiteitä aidosti ja oikeasti.

Mielestäni miehen ja naisen välinen avioliitto on ainoa ja oikea avioliitto. Koko meidän länsimainen kulttuurimme, koko meidän historiamme perustuu kristinuskolle, ja se on vuosituhansia ollut koko meidän yhteiskuntamme kivijalkana. Avioliitto on taannut sen, että yhteiskunta on voinut kehittyä rauhallisesti ja tasaisesti eteenpäin, ja antanut lapsille hyvän kasvuympäristön sinä aikana, kun lapset ovat pieniä. Nyt on tätä perinteistä avioliittoa vastaan hyökätty kyllä erittäin voimakkaasti. Toki ymmärrän sen, että me ihmiset olemme erilaisia. Jos mies rakastaa miestä tai nainen rakastaa naista, minulla ei ole mitään sitä vastaan, mutta ei mitään tekemistä tällä rakkaudentunnustuksella sitten olisi siihen, että meidän yhteiskuntamme perusta on kuitenkin ollut miehen ja naisen välinen avioliitto. Mielestäni sellaisena se tulisi edelleen pitää, mutta jos minä äänestyksessä häviän, ja näköjään ilmeisesti näin tulee tapahtumaan tai on jo tapahtunut, niin en mahda sille mitään. Mutta muistutan siitä kristillisestä perinteestä, mihin koko länsimainen kulttuuri pohjautuu. [Puhemies koputtaa] Se on hyvä pitää mielessä.

18.07 **Touko Aalto vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tässä salissa on tänään käytetty paljon arvokkaita, hyviä puheenvuoroja. Puutun nyt vain yhteen asiaan. Puheet lasten oikeuksista tässä yhteydessä olivat monilta osin loukkaavia erilaisia perheitä ja yksinhuoltajia kohtaan, niitä ihmisiä kohtaan, jotka elävät tässä ja nyt aivan tuiki tavallista omaa arkeaan. Sukupuoli ei tee itsessään kenestäkään hyvää tai huonoa. Vanhemman vastuullisuus ja rakkaus lasta kohtaan on asia, joka merkitsee. Jos ollaan huolissaan lasten oikeuksista, on syytä olla huolissaan hallituksen linjauksista liittyen muun muassa subjektiivisen päivähoito-oikeuden rajaamiseen, josta keskusteltiin tänään tässä salissa kyselytunnilla viimeksi.

18.08 **Arja Juvonen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tämä nyt eduskuntasaliin tuotu kansalaisaloite ja lumipalloilmiö tavallaan, mikä nyt on syntynyt, on mielestäni hyvä pohja sille keskustelulle, että mitä me teemme tulevaisuudessa tälle kansalaisaloitesysteemille. Olin Pohjoismaiden neuvostossa ja sain siellä esitellä tätä suomalaista järjestelmää, ja sielläkin se nousi kysymykseksi, että tuleeko sitten vasta-aloitteesta vasta-aloite ja niin poispäin — no, nyt meillä on.

Minä pidän ihan hyvänä, että tämä keskustelu käydään täällä salissa. Se on demokratiaa, ja ne ihmiset, jotka ovat vastaan, ovat saaneet äänensä kuuluviin, ja nekin, jotka ovat puolesta, ovat saaneet äänensä kuuluviin.

Itse kuulun niihin, jotka vastustavat tätä kansalaisaloitetta nyt tänään täällä salissa, ja äänestän samalla tavalla kuin edellisellä kerralla.

Mielestäni Lauri Viita kiteyttää hyvin, kun Äidit vain, nuo toivossa väkevät -runo päättyy "oi lapseni, rakastakaa!". Kuinka me saamme avioerot vähenemään Suomessa? Avioerojen määrä nousee. Eikö ole tärkeää, että ihmiset löytävät toinen toisensa ja viettävät hyvää ja onnellista elämää? [Eva Biaudet: Kyllä!]

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Nyt on pidetty varsin pitkä debatti, mutta otamme vielä yhden kierroksen, johon saavat osallistua eri ryhmien edustajat, jotka täältä seuraavaksi mainitsen, ja sen jälkeen menemme puhujalistaan. Eli myönnän puheenvuorot seuraaville edustajille: Niikko, Biaudet, Kärnä, Andersson, Tanus, Niinistö, Ojala-Niemelä ja Tolvanen.

18.10 **Mika Niikko ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lapsen oikeus adoptiotilanteessa isään ja äitiin on niin merkittävä ja tärkeä perhearvo, että en voi vaieta.

Kyllä, sukupuolineutraali avioliittolaki olisi pois lapsilta. Se olisi pois myös vanhempien arvokasvatusoikeudesta. Se olisi pois sananvapaudelta. Se olisi pois seurakunnilta, heidän tavastaan tulkita Raamattua tuhatvuotisen perinteen mukaisesti. Ei voida väittää, ettei tämä ole keneltäkään pois. Miksi ette suvaitse muuta kuin sen, mitä oman pillinne läpi näkyy, edustaja Kärnä? Miksi te leimaatte kaikki ne ihmiset, jotka eivät ole valmiita muuttamaan mielipidettään? Kysymys on mielipiteestä, kysymys on arvoista, kysymys on perinteistä, kysymys on kansakuntamme tulevaisuudesta joidenkin näkemysten mukaan. Miksi sitä ei edes tässä salissa voida hyväksyä, että saa olla eri mieltä? Tätä en voi ikinä ymmärtää. Te sanotte olevanne suvaitsevaisia, mutta kaikki teidän tekonne ja sananne todistavat aivan jotain muuta.

18.11 **Eva Biaudet r** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä on mielenkiintoista, miten asioita voidaan kääntää ihan ylösalaisin. [Mika Niikko: Nimenomaan!] On mielenkiintoista, että täällä ne, jotka puolustavat avioliittoa instituutiona ja yhteiskunnan peruskivenä, itse asiassa vastustavat sitä, että ihmiset solmivat avioliiton. Itse en tiedä, onko avioliitto se ainoa perusjalka. Minä luulen, että rakkaus ja ihmissuhteet voivat olla hyvin paljon muutakin. [Mika Niikon välihuuto] Mutta ymmärrän sen, että ihmiset haluavat vahvistaa sitä ja vahvistaa lapsen oikeuksia. Se vahvistaa ja syventää sitä liittoa. Se on merkityksellistä ja osoitus siitä, että kaikki ovat yhdenvertaisia.

Tämä perusteltujen odotusten suojahan ei tule lakivaliokunnan keksinnöstä, vaan se on tietenkin meidän perustuslaissa, ja sitä joudutaan punnitsemaan silloin, kun me säädämme lakeja. Sillä on tietty odotusarvo, että me pysymme niissä laeissa, että voidaan lähteä val-

mistelemaan omaa elämää ja esimerkiksi elinkeinoa odotusten mukaisesti. Myöskin perustuslakivaliokunta on arvioinut lapsen asiaa lapsen oikeuksien näkökulmasta, siellä on erittäin hyvät arviot. Ja nimenomaan tällainen [Puhemies koputtaa] tasa-arvoinen avioliitto on lapsen edun mukainen.

18.12 **Mikko Kärnä kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Selvennän tässä aiemmin käyttämääni termiä "homofobia", jolla yleisesti tarkoitetaan seksuaalivähemmistöjä kohtaan kohdistettua syrjintää. Saatan olla hivenen yksinkertainen mutta en ymmärrä, mitä muuta kuin syrjintää on se, jos samaa sukupuolta olevilla pareilla ei ole täsmälleen samoja oikeuksia kuin kaikilla muilla.

Edustaja Niikko, minä arvostan ja kunnioitan teidän näkemyksiänne, teidän näkökulmianne, teidän vakaumustanne, mutta näen tämän asian pragmaattisesti niin, että me käsittelemme täällä nyt maallista lainsäädäntöä. Ja tästä näkökulmasta avioliitto on kahden täysivaltaisen ihmisen solmima taloudellinen sopimus, jonka pohjalta on mentävä eteenpäin.

Edustaja Östmanille haluaisin todeta, kun olitte huolissanne lapsivaikutusten arvioinnista: Tällaiset vaikutukset on selvitetty erittäin kattavasti. Coloradon yliopistossa on julkaistu 50 000 tutkimuksen koontitutkimus, jonka pohjalta tutkijat ovat täysin yksimielisiä siitä, että ei ole eroa, kasvaako lapsi sateenkaariperheessä vai heteroperheessä.

Rakkautta, rohkeutta ja vapautta, niitä minä tähän saliin [Puhemies koputtaa] lisää toivon.

18.13 **Li Andersson vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä on monissa puheenvuoroissa todettu, että kaikki jo on sanottu. Näin varmaan onkin, koska tämä tasa-arvoinen avioliittolakihan on hyväksytty. Mutta ehkä tässä yhteiskunnallisessa tilanteessa me elämme sellaisia aikoja, jolloin tiettyjä argumentteja pitääkin toistaa kerta toisensa jälkeen. Eli kerta toisensa jälkeen joudumme uudestaan toteamaan, että haluamme toimia yhdenvertaisuuden puolesta, että olemme valmiita puolustamaan kaikkien ihmisten yhtäläisiä ihmisoikeuksia, perusoikeuksia, oikeutta rakkauteen. Siitähän tässä on nyt kyse tämän kyseisen aloitteen kohdalla, että ei haluta luoda syrjivää lainsäädäntöä, ei haluta viedä oikeutta mennä naimisiin tietyiltä ihmisiltä. Ja jos haluamme olla rakentavia, niin tätä aloitettahan pitäisi käsitellä silloin demokratian näkökulmasta, eli miten me voimme pitää kiinni tästä sinänsä erittäin arvokkaasta kansalaisaloiteinstituutiosta myöskin jatkossa ja varmistua [Puhemies koputtaa] siitä, ettei enää tule tällaisia tilanteita, joissa käsitellään aloitteita ja vasta-aloitteita ja niistä johtuvaa jatkuvaa kierrettä.

18.14 **Sari Tanus kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomen lainsäädännössä yleensä eri ihmisryhmiä erityistarpeineen on huomioitu varsin hyvin. Parisuhteita ajatellen nykyinen avioliittolaki ja erillinen parisuhdelaki huomioivat erilaiset parisuhteet, ja näiden lakien puitteissa on mahdollista hyvin huomioida ja tarvittaessa parantaa erilaisten parien asioita. Toivoisinkin, että tässä salissa ymmärrettäisiin, mitä etuja kaikkien kannalta on siinä, että jatkossakin avioliitto ja parisuhdelaki pidetään erillään.

Tässä yhteydessä haluaisin muistuttaa, että meillä sateenkaaren alla on Suomessakin paljon rekisteröityjä pareja, jotka eivät kannata sukupuolineutraalia avioliittoa. Meillä on pareja, jotka suunnittelevat mahdollisesti suhteensa rekisteröintiä jatkossa mutta menettävät sen mahdollisuuden kokonaan, ja he jäävät aivan tyhjän päälle, koska eivät voi mennä avioliittoon, koska eivät koe sen kuuluvan samaa sukupuolta oleville pareille. Eli huomi-

oidaan myös tämä, että meillä on samaa sukupuolta olevia pareja, [Puhemies koputtaa] jotka eivät kannata sukupuolineutraalia avioliittoa.

18.15 **Ville Niinistö vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämän asian käsittelyssä minua ihmetyttää se vastuun pakoilu, mikä osalla kansanedustajista on. Tämä asia, että se on täällä eduskunnan käsittelyssä tässä salissa, ei johdu siitä, että kansalaiset ovat tehneet kansalaisaloitteen, vaan siitä, että lakivaliokunta päätti tuoda selkeästi yhdenvertaisuuden vastaisen esityksen suureen saliin käsittelyyn. He päättivät tehdä mietinnön asiasta, jossa kaikella järjellä ja viisaudella sitä ei olisi enää tarvinnut tehdä. Se olisi ollut arvokasta sitä lainsäädäntötyötä kohtaan, mitä aiemmat eduskunnat ovat tehneet. Se olisi sen osoittamista, että me suhtaudumme vakavasti perus- ja ihmisoikeuksiin: kun niitä on kerran ihmisille lailla annettu ja presidentin päätöksellä vahvistettu, niitä ei lähdetä eduskunnan isossa salissa uudestaan käsittelemään. Kansalaisaloitteella tällaisia esityksiä voi tulla eduskuntaan, mutta me kansanedustajat päätämme, miten me niihin suhtaudumme, ja lakivaliokunta toimi tässä mielestäni tavalla, joka tuo ruman tahran siihen, että tästä joudutaan vielä äänestämään, mutta äänestetään edes hyvin ja osoitetaan, [Puhemies koputtaa] että ylivoimainen enemmistö tukee tasa-arvoista avioliittoa.

18.17 **Johanna Ojala-Niemelä sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Olin käsittelemässä tätä aloitetta viime kaudella lakivaliokunnassa, kuten myös tällä vaalikaudella. Silloin tehtiin mittava työ, yli 60 asiantuntijaa kuultiin asian tiimoilta. Edustaja Östman kävi tuota viime kautta läpi, mutta se ero siellä valiokunnassa äänestettäessä oli kyllä hiuksenhieno. Yhden äänen erolla siis silloinen tasa-arvoinen avioliittolaki ei edennyt, mutta sitten tässä salissa tultiin toiseen päätökseen.

Tässä edustaja Tolvanen otti jo kantaa tähän, että miksi tämä vietiin perustuslakivaliokunnan käsittelyyn. Kyllä tässä peruste oli se, että viime vaalikaudella samaa sukupuolta olevat asetettiin yhdenvertaiseen asemaan, ja nyt oikeustila muutetaan, jos oikeudet otetaan pois tämän Aito avioliitto -kansalaisaloitteen nojalla, eli tasavertaisuutta siis heikennetään. [Välihuutoja] Elikkä tämä on se syy, miksi se vietiin perustuslakivaliokuntaan. Mutta en kyllä ymmärrä perustuslakivaliokunnan kantaa puolestaan siinä, että yhtä asiantuntijaa lukuun ottamatta kaikki olivat sitä mieltä, että tämä on perustuslakia vastaan. [Puhemies koputtaa] Minusta tämä lausunto heiltä ei ihan vastannut tätä asiantuntijoiden sisältöä, mikä on harmi.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Vielä edustaja, lakivaliokunnan puheenjohtaja Tolvanen, ja sen jälkeen puhujalistaan.

18.18 **Kari Tolvanen kok** (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Tässä on lakivaliokuntaa tunnuttu nyt moitittavan aika lailla. Edustaja Elo ensinnäkin syytti meitä vitkuttelusta, ja se on minun mielestäni aika törkeätä meidän jäseniä kohtaan, jotka tällä viikolla kahdessa päivässä ovat tehneet suuren työn, että tämä mietintö on saatu saliin. Tämä kansalaisaloite on tullut meille syyskuussa, ja sitten se lähetettiin lokakuun puolivälissä perustuslakivaliokuntaan, joka valitettavasti vasta nyt viime perjantaina työkiireittensä vuoksi sai sen tänne meille. Ja yhtä lailla tässä edustaja Niinistö lakivaliokuntaa moitti. Meidän enemmistö oli kuitenkin sitä mieltä, että me haluamme kansalaisaloitteelle arvokkaan käsittelyn, niin kuin siellä jossain esitöissä mainitaan, ja että se tuodaan tänne saliin. Ja kuten

edustaja Ojala-Niemelä ihmetteli perustuslakivaliokunnan toimintaa, jossa edustaja Niinistö on jäsenenä, voisi ihmetellä myös sitä toimintaa. Mutta en luule, että se kovin paljon enää rakentaa tässä tilanteessa. Keskityttäisiin nyt tähän asiaan ja hoidettaisiin se tyylikkäästi loppuun.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Nyt siirrymme puhujalistaan.

18.19 **Antero Laukkanen kd:** Arvoisa herra puhemies! En ollenkaan pidä huonona asiana sitä, että eduskunta keskustelee avioliitosta. Se on kuitenkin hyvin merkittävä osa suomalaista yhteiskuntaa. [Hälinää — Puhemies koputtaa]

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Pyydän, että keskitytään kuuntelemaan puhujaa.

Kiitoksia, arvoisa puhemies. — Sitten vielä toteaisin sen, että olisi ollut kansalaisten näkökulmasta erittäin erikoista, edustaja Niinistö, jos 106 000 ihmisen allekirjoittamaa aloitetta ei olisi tuotu tänne arvokkaasti koko eduskunnan päätettäväksi. Me voimme olla tästä aloitteesta, sen sisällöstä ja lopputuloksestakin monta mieltä, mihin se vaikuttaa, mutta me olemme luoneet tällaisen kansalaisaloitejärjestelmän, ja minusta lakivaliokunnan puheenjohtaja aivan oikein sanoi, että enemmistö päätti näin, ja minusta se oli myös hyvä päätös.

Haluan kiittää tämän kansalaisaloitteen alullepanijoita, kaikkia niitä nimienkerääjiä ja allekirjoittajia. Allekirjoittajien suuri määrä kertoo sen, että suomalaiset ymmärtävät miehen ja naisen välisen perinteisen avioliiton merkityksen yhteiskunnan peruspilarina ja pitävät sitä arvossa.

Viime eduskuntakaudella eduskunta muutti avioliittolakia niin, että se mahdollistaa avioliiton solmimisen samaa sukupuolta oleville pareille. Silloin lainvalmistelua ei toteutettu normaalissa järjestyksessä eri ministeriöiden välisenä työnä ja lausuntokierroksina eikä aloitteesta tehty lapsivaikutusten arviointia. Lakivaliokunta kuuli silloin 60:tä asiantuntijaa, minkä jälkeen lakivaliokunta hylkäsi kansalaisaloitteen avioliittolain muuttamisesta sukupuolineutraaliksi — siis kaikkien näiden asiantuntijoiden kuulemisen jälkeen hylkäsi sen esityksen. Vertailun vuoksi: Aito avioliitto -kansalaisaloitteen käsittelyn yhteydessä lakivaliokunta kuuli neljää asiantuntijaa ja lisäksi pyysi lausunnon perustuslakivaliokunnalta, joka oli kuullut kymmentä asiantuntijaa.

Tämä käsittely alkoi syyskuussa. Silloin heti kristillisdemokraatit ja perussuomalaiset esittivät, että tästä pitäisi tehdä nyt lapsiasiainvaikutusten selvitys, mutta se ei sitten siihen työrytmiin ja valiokunnan keskusteluun ja päätökseen sopinut. Nyt sitten kun yhtäkkiä tämä jouduttiin kiireellisenä tuomaan tänne saliin, meiltä kysyttiin, että miksi me emme halua, että tehdään lapsiasiainvaikutusten selvityksiä. No, me totesimme, että me halusimme, mutta nyt siihen ei ole enää aikaa. Tämän kansalaisaloitteen henki on se, että sen tarkoitus on kumota tämä vielä voimaantulematon sukupuolineutraali avioliittolaki, ja sen tähden se on tänään täällä keskustelussa näin kiireisellä aikataululla.

Sukupuolineutraalin avioliittolain voimaantulon vaikutus koskisi merkittävästi lapsia, mutta heitä ei ole tässä muutosprosessissa huomioitu. Valmisteluissa muutoksissa ei ole laadittu lapsivaikutusten arviointia avioliittolain muutoksen tai sen liitännäislakien osalta, mitä voidaan pitää virheellisenä menettelynä. Nyt käsillä oleva Aito avioliitto -kansalaisaloite tarjoaa eduskunnalle mahdollisuuden kumota tämä väärin perustein hyväksytty sukupuolineutraali avioliittolaki.

Kansalaisaloite pyrkii avioliiton säilyttämiseen aidosti tasa-arvoisena, miehen ja naisen välisenä liittona. Miehen ja naisen välisellä avioliitolla on keskeinen merkitys yhteiskunnan ja kristillisen perinteen jatkuvuuden kannalta. Siksi on erityisen perusteltua säilyttää se erillisenä instituutiona ja lainsäädännöllisenä määritelmänä, joka rakentaa yhteiskunnassa vakautta. Perustuslakivaliokunta totesi: "Kansalaisaloite voi myös perustuslain estämättä kohdistua kansalaisaloitteen johdosta säädetyn lain muuttamiseen tai kumoamiseen." On kohtuutonta näitä Aito avioliitto -aloitteen tekijöitä kohtaan sanoa, että koska tämä aloite tähtää jonkun aikaisemman aloitteen kumoamiseen, sitä ei olisi saanut tuoda tänne. On perusteetonta myös tehdä tästä peruste. Jos eduskunta haluaa muuttaa näitä kansalaisaloitteeseen liittyviä ohjeistuksia, niin eduskunta voi sen täysin vapaasti tehdä, mutta se, että meillä on nyt tällainen tilanne, ei ole Aito avioliitto -aloitteen tekijöiden syytä. Helposti täällä saattaa nyt syntyä keskustelustamme se kuva, että ikään kuin he olisivat jotenkin toimineet väärin. He ovat toimineet juuri niin kuin kansalaisaloite antaa mahdollisuuden.

Lisäksi perustuslakivaliokunta totesi, että avioliitto-oikeuden rajoittaminen vain miehen ja naisen väliseksi ei ole määriteltävissä ihmisoikeuskysymykseksi. Täällä on nyt siitäkin käytetty tällaista näkemystä, että me jotenkin loukkaamme jonkun ihmisoikeuksia. Ei, me asetamme vain yhden yhteiskunnallisen ihmissuhteen muiden suhteiden yläpuolelle sen erityisyyden ja yhteiskunnassa vakautta luovan ominaisuuden tähden. Tästä on pitkälti kysymys. Kyse ei ole syrjinnästä, vaan siitä tosiasiasta, että samaa sukupuolta olevien parien tilanne poikkeaa miehen ja naisen välisestä avioliitosta ja sen merkityksestä yhteiskunnassa. Lakivaliokunta on todennut mietinnössään 14/2014, että avioliittolain sääntelyn rajaaminen vain miehen ja naisen väliseksi ei ole ongelma perustuslain ja Euroopan ihmisoikeussopimuksen kannalta, koska tämä parisuhteen sääntely kuuluu kansalliseen harkintavaltaan ja avioliiton ja rekisteröidyn parisuhteen asettamiselle eri asemaan oli erityiset perusteet.

Arvoisa puhemies! Kansalaisaloitteen tavoitteelle ei näin ollen ole valtiosääntöoikeudellista estettä. Parisuhdetta koskeva lainsäädäntö takaa samaa sukupuolta oleville pareille samat oikeudet kuin avioliittolaki miehen ja naisen väliselle liitolle. Lakivaliokunnan mietinnössä 14/2014 valiokunta kiinnitti erityistä huomiota lasten oikeuksien toteutumiseen sukupuolineutraalin avioliittolain voimaantulon tapauksessa ja edellytti, että suurien perheoikeudellisten lainsäädäntömuutosten valmistelun yhteydessä pitäisi aina toteuttaa lapsivaikutusten arviointi. Tämä perustuu YK:n lapsen oikeuksien yleissopimukseen ja sen vaatimuksiin lapsen edun asettamisesta ensisijaiseksi kaikessa lapsiin kohdistuvassa päätöksenteossa. Vastaavanlainen velvoite voidaan johtaa perustuslain 6 §:n 3 momentista, jonka mukaan lapsia on kohdeltava tasa-arvoisesti yksilöinä ja heidän tulee saada vaikuttaa itseään koskeviin asioihin kehitystään vastaavasti. Lapsiasiavaltuutetun mukaan arviointien pitäisi perustua tutkittuun tietoon ja niissä pitäisi arvioida, minkälaisia vaihtoehtoisia tapoja sääntelyn toteuttamiseksi olisi löydettävissä. Tavoitteena on valita ratkaisu, joka varmistaa lapsen edun toteutumisen mahdollisimman hyvin, ja jos tällaisen ratkaisun tekeminen ei jostain syystä ole mahdollista, niin se olisi erikseen perusteltava lapsivaikutusten arvioinnissa. Sukupuolineutraalin avioliittolain voimaantulon vaikutus koskisi merkittävästi lapsia, mutta heitä ei ole tässä muutosprosessissa huomioitu. Kiireellisesti valmistellussa muutoksessa ei ole laadittu kunnollista lakivaliokunnan edellyttämää lapsivaikutusten arviointia avioliittolain muutoksen tai sen liitännäislakien osalta, mitä voidaan pitää virheellisenä menettelynä.

Koska sukupuolineutraalia avioliittoa koskeva avioliittolain muutos liitännäislakeineen ei ole vielä astunut voimaan, ei tilanteessa ole kyse perustuslakivaliokunnan kannan mukaisesti sellaisista lainsäädäntöön perustuvista perustelluista odotuksista, joita pitäisi ehdottomasti suojata. Vielä voimaan astumattoman avioliitto-oikeuden kumoaminen ei siis ole perusoikeuskysymys, ja se voidaan toteuttaa tavallisen lain säätämisjärjestyksessä.

Kansalaisaloitteen mukaisesti esitämme, että avioliittolain muutos sekä sen seurauksena myöhemmin laaditut lakimuutokset kumotaan avioliiton säilyttämiseksi aidosti tasa-arvoisena. Lisäksi esitämme sairausvakuutuslakiin uutta lakiehdotusta, jotta liitännäislakien [Puhemies koputtaa] kumoamisesta huolimatta voidaan säilyttää lapsen hoidosta vastaavan isän aseman parantamiseksi tehdyt muutokset. — Kiitoksia.

18.29 **Päivi Räsänen kd:** Arvoisa herra puhemies! Tämän arvokeskustelun ytimessä on kysymys avioliiton määritelmästä: Mikä on avioliiton idea? Onko avioliitto lähtökohtaisesti miehen ja naisen välinen liitto, niin kuin itse ajattelen, vai onko se joku muu ihmisiä yhdistävä side?

Avioliitto on ihmiskunnan vanhin, edelleen yhteiskunnan merkittävin julkinen ja oikeudellinen sopimus, ja nimenomaan miehen ja naisen välinen avioliitto on kulttuurisesti hyvin yleinen, ihmisen luonnolliseen ymmärrykseen perustuva käsitys, aika lailla uskontokunnista riippumatta ja myös ateistisissa maissa. Tämän tilalle on sukupuolineutraalin avioliittoajattelun myötä tuotu ajatus avioliitosta kahden aikuisen välisenä läheisenä suhteena, ja väitän, että tämä sukupuolineutraali ajattelu on saanut paljon kannatusta käyttämällä hämäävää tasa-arvoretoriikkaa, jonka mukaan sukupuoliperusteinen eli naisen ja miehen välinen avioliitto loukkaisi perustuslaillista periaatetta, että kaikkia on kohdeltava tasa-arvoisesti. Todellisuudessa perinteinen eli nykyinen sukupuoliperusteinen avioliittolaki takaa jokaiselle täysi-ikäiselle yksilölle oikeuden mennä naimisiin vastakkaista sukupuolta olevan henkilön kanssa, ja tämä avioliitto-oikeus on jokaisella ihmisellä — ei siinä määritellä ihmisen seksuaalista suuntautumista, vaan se on jokaisella oikeutena. Ja avioliiton perustehtävä on turvata yhteiskunnan vakaus ja jatkuvuus, johon oleellisesti liittyy luonnollinen mahdollisuus synnyttää jälkeläisiä.

Se, mikä mielestäni on hyvin huolestuttavaa, on se, että tämän sukupuolineutraalin lainmuutoksen myötä avioliittokäsitys yhteiskunnassamme väistämättä pirstoutuu, eli ihmiset jatkossa tulisivat tarkoittamaan eri asiaa puhuessaan avioliitosta. Merkittävälle osalle suomalaisia avioliitto tulee jatkossakin tarkoittamaan edelleen naisen ja miehen välistä sopimusta, ja tämänhän esimerkiksi evankelisluterilaisen kirkon piispat ovat hiljattain vahvistaneet, eli avioliitto solmitaan — ja se tulisi solmia — myös kirkossa vain miehen ja naisen välillä. Tosiasia on se, että tämä lainsäädännön muutos ajaa esimerkiksi kirkkokunnat hankalaan tilanteeseen ja paineisiin, kun niiden perusideologia, perusajattelu eli Raamattuun perustuva kristillinen avioliittonäkemys on jyrkässä ristiriidassa tämän yhteiskunnallisen avioliittolain kanssa. Haluan myös sen tässä sanoa, että säädettiinpä tässä salissa minkälaisia lakeja tahansa, säädettiinpä lailla mitä tahansa avioliitosta, niin ei sen perusolemus muutu, eli me emme voi muuttaa luonnonlakeja, vaikka säätäisimme täällä lakeja.

On myös tärkeää torjua sellainen kehitys, jossa perinteiseen avioliittokäsitykseen pitäytyminen ja sen mukaan myös jatkossa toimiminen leimataan poliittisesti epäkorrektiksi, leimataan homofobiseksi tai leimataan syrjiväksi. Tässä pitää ajatella myös niitä heikoimpia, eli tämän kohteeksi voivat joutua esimerkiksi kouluissa tai oppilaitoksissa lapset ja

nuoret, heidän perheensä tai eri palvelualoilla tai vaikkapa maistraateissa toimivat henkilöt — eli sanan-, mielipiteen- ja uskonnonvapaus on turvattava kaikille.

Haluan muistuttaa myös, että avioliittoinstituutio on todellakin asetettu luomaan yhteiskunnan heikoimmille jäsenille, lapsille, mahdollisimman turvallinen ja vakaa kasvuympäristö, oikeus heidän biologisiin vanhempiinsa, isään ja äitiin. Sukupuolineutraalin avioliittolain merkittävin muutos koskee juuri lapsia, mutta tässä suhteessahan tämä aiemmin lakivaliokunnan edellyttämä lapsivaikutusten arviointi jäi silloin tekemättä. "Äitiys" ja "isyys" ovat ihmiskunnan historian syvimpiä käsitteitä. Ne ovat ensimmäisiä sanoja, jotka lapsi yleensä oppii sanomaan, ja sen perustana on biologinen todellisuus, jota me emme myöskään tässä salissa voi muuttaa. Jokainen lapsi on saanut alkunsa yhdestä äidistä ja yhdestä isästä, eikä lapsella luonnostaan voi olla yhtä aikaa kahta äitiä tai kahta isää. Merkittävä ongelma tulee todellakin olemaan myös adoptiomahdollisuus, joka vaikeutuu, mikäli tämä muutos astuu voimaan 1.3.

Arvoisa puhemies! Haluan vielä todeta sen, että mikään kansainvälinen sopimus ei edellyttäisi Suomea muuttamaan avioliittolakiaan sukupuolineutraaliksi, ja siihenhän myös tässä kansalaisaloitteessa ja sen perusteissa viitataan. Avioliiton rajaaminen yhden miehen ja naisen väliseksi on perusteltua, koska tämä suhde poikkeaa kaikista muista ihmissuhteista. Siihen perustuu yhteiskuntamme jatkuvuus ja uusiutuvuus, ja sukupuolten toisiaan täydentävä erilaisuus ja yhteys ovat sivilisaatiomme perusta.

Demokratiaan kuuluu myös se, että vaaleissa valittu eduskunta voi muuttaa edellisen eduskunnan tekemiä päätöksiä. Muistutan, että tämä lainsäädäntö, joka nyt maaliskuun alusta on astumassa voimaan, on edellisen eduskunnan vastuulla ja edellisen eduskunnan päätös, ja sen vuoksi toivon, että tämän kansalaisaloitteen pohjalta nyt tämä eduskunta voisi korjata tuon päätöksen.

Haluan lopuksi kiittää niitä 106 195:tä Suomen kansalaista, jotka ovat tämän kansalaisaloitteen allekirjoittaneet ja aikaansaaneet. Se on suuri määrä, yli 100 000 suomalaista on tämän takana, ja uskon, että miehen ja naisen välisen avioliiton kannatus suomalaisten keskuudessa on paljon suurempaa kuin miltä se tämän salin keskusteluista näyttää.

18.38 **Touko Aalto vihr:** Arvoisa puhemies! Mitä voi sanoa, kun kaikki argumentit on jo sanottu? Tahdon sanoa muutaman sanan ihmisyydestä.

Arvoisat kanssaedustajat, ajatelkaa rakkaimpianne. Ajatelkaa heitä, joiden läsnäolo synnyttää sisällänne lämpimän tunteen. Sitä, miten mitkään sanat eivät voi kuvailla kokemanne rakkauden määrää, miten se valtava tunne toisinaan liikuttaa kyyneliin. Ajatelkaa sen jälkeen sellaista hetkeä, kun olette todella helpottuneita. Sitä hetkeä, kun raskas taakka putoaa harteilta, on helpompi hengittää ja aurinko paistaa hieman kirkkaammin kuin hetki sitten. Kun olo on niin huojentunut, että siitä tekisi mieli kertoa jokaiselle, joka tulee vastaan. Ne molemmat ovat upeita ja suuria tunteita, eikö totta? Niin suuria, että toisinaan tuntuu kuin halkeaisi.

Arvoisa puhemies! Arvoisat kanssaedustajat! Ajatelkaa vielä sellaista hetkeä, kun olette olleet umpikujassa. Sellaista hetkeä, jossa maailma tuntuu olevan teitä vastaan. Seinät kaatuvat päälle, kurkkua kuristaa. Epätoivo tuntuu tukehduttavalta. Sellaista tunnetta ei toivo kenellekään, mutta sellaisen tilanteen eteen ihmisiä on nyt asetettu. Ihmisiä, jotka tahtovat olla vain puolisonsa kanssa. Ihmisiä, jotka ovat suunnitelleet menevänsä naimisiin toisen ihmisen kanssa, jota he rakastavat. Ihmisiä, jotka haluavat sitoutua. Nämä ihmiset eivät an-

saitse tällaista käsittelyä. He eivät ansaitse vihaa, kiusaamista ja syrjintää. He ansaitsevat rakkautta ja luvan solmia avioliiton.

Arvoisa puhemies! Rakkaus kuuluu kaikille. Rakkaus voittaa.

18.40 **Sanna Marin sd:** Arvoisa puhemies! Perusoikeuksilla ja tavallisten suomalaisten perheiden asioilla ei pidä pelata pingistä. Ihmiset ovat suunnitelleet elämäänsä ja tulevaisuuttaan siihen peilaten, että avioliittolaki muuttuu tasa-arvoiseksi 1. maaliskuuta. Nämä ihmiset ansaitsevat parempaa kuin mihin eduskunta nyt pystyy käsitellessään tätä asiaa vain kaksi viikkoa ennen muutetun avioliittolain voimaantuloa.

SDP kannattaa tasa-arvoista avioliittolakia. Äänestämme huomenna samoin kuin äänestimme vuonna 2014, kun eduskunta käsitteli kansalaisaloitetta tasa-arvoisesta avioliittolaista. Lainsäädäntöä pitää kokonaisuudessaan kehittää siten, että se tukee ihmis- ja perusoikeuksien toteutumista yhteiskunnassa laajassakin merkityksessä. Kun puhutaan vähemmistöjen asemasta ja oikeuksista, niin Suomen lainsäädäntöön jää valitettavasti vielä tämän avioliittolain voimaantulonkin jälkeen monia ongelmia, joita pitää korjata tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta tukevaan suuntaan. Tähän meillä on myös mahdollisuus muun muassa, kun käsittelemme lakialoitetta translain muuttamisesta ja kansalaisaloitetta äitiyslaista, josta lakivaliokunta tänään piti julkisen kuulemisen.

Ihan muutama sana tästä lakivaliokunnan prosessista, joka oli tätä salikäsittelyä edeltävä. Sosiaalidemokraatit yhdessä vihreiden, vasemmiston ja RKP:n kanssa kritisoivat lakivaliokunnassa tätä käsittelyn aikataulua, joka oli kieltämättä erittäin kiireinen ja minun mielestäni kohtuuton, jopa tarkoitushakuinen. Hävisimme äänestyksen, kun esitimme, ettei asiantuntijakuulemisia olisi keskeytetty vain sen vuoksi, että asia saatiin tähän saliin mahdollisimman nopeasti, niin että tämä käsittely tapahtui ennen sitä, kun tasa-arvoinen avioliittolaki astuu voimaan maaliskuun alussa. En nähnyt tarvetta sille enkä edelleenkään näe. Minun mielestäni valiokunnalle olisi pitänyt jättää työskentelyrauhaa, työskentelyvaraa, tämänkin asian osalta. Äänestimme myös sen puolesta, ettei mietintöä asiassa olisi tehty. Tämä siis sen jälkeen, kun olimme käsitelleet edellisen kysymyksen. Tämä kysymys on vastikään käsitelty eduskunnassa, ja kansalaisaloite on luonteeltaan vasta-aloite eli tämä aloite, jota nyt käsittelemme. Tämä on vasta-aloite, ja se ei muuksi muutu, tämä asia on aikaisemmin jo käsitelty. Myös tämän äänestyksen hävisimme valiokunnassa.

On kohtuutonta, että vähemmistöä edustava ihmisryhmä asetetaan jo toistamiseen tämän mankelin läpi, jossa heitä halvennetaan ja heidän elämänsä, perheensä ja ihmisarvonsa kyseenalaistetaan. Tämä ei ole uusi asia. Keskustelu on käyty. Asia on käsitelty. Onneksi tässä salissa tänään ei olla kuultu aivan niin pahoja puheenvuoroja kuin kuulimme silloin ennen tasa-arvoisen avioliittolain kansalaisaloitteen käsittelyä vuonna 2014, kuin olemme kuulleet esimerkiksi silloin, kun näitä liitännäislakeja ollaan tässä salissa käsitelty myös tällä eduskuntakaudella. Täällä on ollut ehkä joitakin ylilyöntejä, mutta kokonaisuudessaan tämä keskustelu on pysynyt jollakin tavalla aisoissa. Kiitos siitä, ja toivon, että se pysyy vastakin, koska tätä keskustelua kuuntelevat tavalliset ihmiset, tavalliset perheet, heidän lapsensa, pariskunnat, ja he ansaitsevat kunnioittavaa käytöstä tältä salilta ja jokaiselta meistä kansanedustajista.

Sen jälkeen kun valiokunta oli käsitellyt siis sen, jatketaanko asiantuntijakuulemisia, sen, tuleeko mietintö tähän saliin, onko siihen tarvetta vai ei, valiokunta äänesti siitä, tehdäänkö mietinnöstä hylkäävä vai ei. Äänestimme hylkäävän mietinnön puolesta, ja tämä myös tuli valiokunnan kannaksi. Valiokunta siis esittää, että tämä kansalaisaloite, jota nyt

käsitellään, jossa esitetään tasa-arvoisen avioliittolain kumoamista, hylätään ja sukupuolineutraali avioliittolaki astuu voimaan maaliskuun alussa. Todella toivon, että niin käy, että tämä iso sali päätyy tämän kansalaisaloitteen hylkäämiseen, ihmiset voivat luottaa siihen, että tässä maassa on järjestys se, että kun eduskunta on jonkun lain hyväksynyt, kun tasavallan presidentti on sen vahvistanut, kun kaikki liitännäislait on käsitelty, niin sitten voidaan oikeasti luottaa siihen, että näin myös toteutuu, ja kun ihmiset suunnittelevat omaa elämäänsä, niin heidän ei tarvitse aprikoida, tapahtuuko tässä vielä joitakin liikkeitä toiseen suuntaan, ja todella toivon, että eduskunnan sali laajassa mielessä, myös he, jotka olivat alun pitäen sillä kannalla, että eivät kannattaneet tasa-arvoista avioliittolakia, nyt kuitenkin ymmärtäisi sen, että ihmisoikeuksilla, ihmisten elämällä, ihmisten suunnitelmilla, kun he peilaavat niitä lainsäädäntöä vasten, ei todella pidä pelata pingistä. Ei pidä mennä eteen- ja taaksepäin vuorotellen, vaan pitää edetä systemaattisesti niin, että näiden ihmisten elämää kunnioitetaan.

18.46 **Ozan Yanar vihr:** Arvoisa puhemies! Pakko tähän heti alkuun todeta, että tämä on aika väsynyttä keskustelua. Kuinka monta kertaa meidän pitää oikein demokraattisesti päättää, että liitymme muiden sivistysmaiden joukkoon ja sanomme, että rakkaus kuuluu kaikille? Voisimmeko viimein kunnioittaa sitä, että rakkaus kuuluu kaikille? Voisimmeko viimein lopettaa nämä kerta toisensa jälkeen toistuvat vastenmieliset näytelmät ja ihmisten nöyryyttämisen?

On ilmeistä, että tässä salissa käydään nyt sateenkaarifobian viimeistä encorea. Bändi on jo soittanut kaiken, mitä piti, ja nyt olisi aika lopettaa. Olisi ollut aika lopettaa jo niin monta kertaa. On kyllä hämmentävää nähdä, miten joillekin poliittisille liikkeille ja yksittäisille edustajille ihmisten tasa-arvo ja ihmisten oikeus päästä naimisiin eivät merkitse mitään. Se tyrmistyttää joka kerta.

Arvoisa puhemies! Tahdon2013-kansalaisaloite on muuttumassa tasa-arvoiseksi avioliittolaiksi kahden viikon päästä. Kahden viikon päästä Suomessa monet ihmiset tulevat viimein pääsemään naimisiin rakkaidensa kanssa. Tämä on iloinen asia — aihetta juhlaan siis. Kahden viikon päästä Suomi tulee olemaan oikeudenmukaisempi, moninaisuutta kunnioittavampi ja parempi maa kuin tänään, tällä hetkellä. Kun rakkauden maaliskuu koittaa, minä toivon koko sydämestäni, että muistamme meidän kaikkien yhteisen ihmisyyden. Me olemme monenlaisia, ja rakkautta on monenlaista. Nyt kaadetaan tämä aloite eriarvoistavasta avioliittolaista ja maaliskuussa juhlitaan tasa-arvoista avioliittolakia.

18.49 **Vesa-Matti Saarakkala ps:** Arvoisa herra puhemies! Aivan aluksi täytyy tietysti kiittää näitä kansalaisaloitteen allekirjoittajia, että tämä aloite on saatu tänne käsittelyyn, ja saatiinhan se sitten lopulta ajoissa, kun vähän vauhtia laitettiin. Ja taisi olla edustaja Kärnä, kun toi julkisuudessa esille, että se on nimenomaan hallitusyhteistyön hinta hänellekin, että tämä aloite täällä on. Perussuomalaisethan on tässä tietenkin keskeinen toimija, jonka ansiosta se sitten lopulta tulee tänne äänestykseen, ja se on mukavaa, että hallituspuolueitten edustajat, tai yksi edustaja nyt ainakin, on sen tunnustanut ja tämä tulee myös kansalaisille sitten selväksi.

Arvoisa puhemies! Käsittelyssämme on todella kansalaisaloite avioliitosta ja sen pitämisestä nykyisellään yhden miehen ja yhden naisen välisenä juridisena sopimuksena ja heteronormatiivisen kulttuurimme tunnusmerkkinä sekä kivijalkana. Tämä kansalaisaloite on demokratian pelisääntöjen mukaan laillisesti kerätty ja eduskuntaan tuotu, koska avio-

liitto vuosituhantisena kulttuurisena instituutiona on nyt vakavasti kyseenalaistettu liberaalien eli vapaamielisten kansanedustajien toimesta siinä muodossa, jossa me sen tunnemme. Avioliitto haluttaisiin määritellä uudelleen sukupuolineutraaliksi viitaten kintaalla avioliiton perimmäiselle tarkoitukselle.

Arvoisa puhemies! Sanotaanpa nykyään mitä sanotaan, tosiasia on se, että avioliitto on alkujaan synnytetty suojaamaan parisuhdetta syrjähypyiltä ja niiden seurauksilta. On haluttu luoda luonnollisuutta korostava mutta samalla luonnon vaarat tunnustava kulttuurinen vastavoima viettejä vastaan yhteiskunnan perusyksikön, perheen, turvaksi. Se, että nykyään esiintyy lapsia myös keskenään samaa sukupuolta olevilla henkilöillä, joiden lapset on voitu saattaa alulle myös ilman seksiä, ei muuta tätä historiallista tosiasiaa, vaikka nykyisiin monimuotoisiin parisuhteisiin ja perhemuotoihin viitaten ikään kuin salamitaktiikalla vähitellen siivuttaen yritetäänkin perustella aina seuraavaa liberaalia toimenpidettä. Itse näen asian niin, että poikkeukset vahvistavat säännön eli että emme voi sukupuolivähemmistöjen ehdoilla muuttaa kulttuurisia sääntöjämme perustavaa laatua olevassa heteronormatiivisessa sukupuolisessa jaottelussa, johon yhteiskuntamme hyvin pitkälti perustuu. Korostan, että en kyseenalaista kenenkään homoseksuaalin omaa henkilökohtaista suuntautumista vedoten mihinkään eheytymiseen enkä vetoa suoraan uskontoon vaan terveeseen järkeen. Vain miehen ja naisen muodostamalla parilla on lähtökohtaisesti mahdollisuus saada jälkeläisiä, yhteisiä jälkeläisiä omien sukusolujensa kautta, mutta esimerkiksi naisparilla ei ole.

Sen, että esimerkiksi niin sanotuille itsellisille naisille on sallittu nykyään lainsäädännössä keinohedelmöitys — mitä heidän kohdallaan ei voida siis pitää hoitona — ei pitänyt johtaa uusiin vaatimuksiin. Näin on nyt kuitenkin käynyt, ja se asettaakin kyseenalaiseen valoon monet lainsäädännön liberalisoinnit, niillä kun aina perustellaan seuraavaa askelta. Kyse on salamitaktiikasta. Keinohedelmöitystä itsellisille naisillekin on aikoinaan perusteltu käytännössä sillä, että on parempi antaa naiselle hänen haluamansa oma lapsi tuolla tavalla kuin pakottaa häntä toteuttamaan toiveensa omasta lapsesta jotenkin muuten — mihin toiveensa toteuttamiseen hänellä on toki täydet oikeudet, jos haluaa toimia moraalittomasti.

Lainsäätäjä on siis pyrkinyt vastaamaan yhteiskunnallisiin lieveilmiöihin, kuten yksilökeskeisyyteen, tuomitsemisen sijaan hyväksynnällä ja kannustamalla. Tiettyyn pisteeseen asti se on hyvä asia, mutta kyllä siinä vaiheessa, kun lapsi on alettu niin sanotusti tilata, mennään mielestäni liian pitkälle. Tämä ei edelleenkään tarkoita sitä, etteivätkö esimerkiksi kaksi naista voisi olla hyvä vanhempi ja hyvä aikuinen lapselle, mutta kyllähän siinä vaiheessa mennään liian pitkälle, jos kouluissa jo aletaan arvoneutraaliuden nimissä lapsille opettamaan, että eivät ne vauvat välttämättä kuulu lähtökohtaisesti vain parisuhteeseen vaan että vauvan voi jopa yksin keinohedelmöityksellä tilata itselleen ja se on aivan ok, yhtä hyvä juttu kuin että sitoutuu toiseen ihmiseen ja siitä suhteesta ja sitoutumisesta syntyy lapsi. Tällaisella hölynpölyllä kasvatetaan lapset totaalisen kieroon.

Arvoisa puhemies! En vastusta homoseksuaaleja enkä hyväksy homoseksuaalien syrjintää tai kiusaamista, mutta vastustan sitä äärimmäistä yksilökeskeisyyttä, jota eduskunnan enemmistö on sukupuolineutraalin avioliittolain hyväksymisellä edistämässä. Ensimmäinen uhri tässä sukupuolineutraalissa sumutuksessa on ollut totuus. Tämä kansalaisaloite aidosta avioliitosta on viimeinen yritys pelastaa se valheelliselta tulevaisuudelta, jota täällä osa nauraa tirskuen ja toisten mielipiteiden julkilausumisen oikeutuksen kyseenalaistaen eteenpäin junttaa. Oikein hirvittää se fanaattinen ja totaalinen suhtautuminen, jota monet

sukupuolineutraalia avioliittolakia ajaneet tahot ovat tässä prosessissa tuoneet toiminnallaan ilmi. Mitähän oikein tuleman pitää?

18.55 **Satu Hassi vihr:** Arvoisa puhemies! Olen hyvin pahoillani siitä, että niiden ihmisten, jotka rakastavat samaa sukupuolta olevaa, oikeus onneen jälleen kerran kyseenalaistetaan eduskunnan täysistunnossa. Me eduskunnassa päätämme Suomen valtion laeista, emme minkään uskontokunnan käsityksistä. Mutta koska niin monet käyttävät argumenttina kristinuskoa ja Raamattua, kertaan hieman sitä, miten historian aikana, Suomen itsenäisyyden aikana, jopa oman elämäni aikana käsitykset ovat muuttuneet siitä, mikä on kristillinen avioliitto ja mikä ylipäätänsä on hyväksyttävää.

Nykyisin kristillisyyttään voimakkaasti esille tuova ihminen saattaa erota aviopuolisostaan, mennä uusiin naimisiin ja elää avoliitossa. Kun olin teini, avioliiton ulkopuolisia sukupuolisuhteita pidettiin suurena syntinä. Siinä missä nyt puhumme avoliitosta, puhuttiin susiparista. Rippikoululeirillä minulle opetettiin, että suudelma on synti, ellei ole vähintään kihloissa. Koulun uskontotunnilla luimme Raamatusta, että Jeesus kieltää eronneita menemästä uusiin naimisiin. Historianopettajani purki useaan kertaan tyytymättömyyttään siihen, että presidentti Paasikivi noin 20 vuotta aikaisemmin oli veto-oikeudellaan estänyt lain, joka olisi antanut papeille oikeuden kieltäytyä vihkimästä eronneita uuteen avioliittoon. Koulusta, jota kävin, erotettiin lukiolaistyttö siksi, että hän oli tullut raskaaksi. Vasta vuoden 1970 tienoilla alettiin sallia, että raskaaksi tullut tyttö voi jatkaa koulunkäyntiään. Tämä on siis oman elämäni aikana tapahtunutta muutosta. Suomen itsenäistyessä avioliitto ei ollut tasa-arvoinen. Aviovaimot vapautuivat aviomiehen holhouksesta vasta vuoden 1930 avioliittolailla.

Kaksi vuotta sitten Tieto-Finlandia-ehdokkaana oli Tiina Miettisen kirja Piikojen valtakunta. Se kertoo naisten elämästä 1600- ja 1700-lukujen Suomessa ja perustuu paljolti oikeudenkäyntiasiakirjoihin. Noiden vuosisatojen Ruotsissa, johon Suomi siis kuului, kaksinnaiminen oli raskas rikos, josta seurasi kuolemantuomio. Oli sellaisiakin tapauksia, joissa puolisot olivat joutuneet erilleen toisistaan esimerkiksi sodan takia eivätkä olleet vuosikausiin saaneet tietoa toisistaan. Vaikka uusiin naimisiin mennyt olisi vilpittömästi luullut alkuperäisen puolisonsa kuolleen, hänet tuomittiin kuolemaan, jos jälkikäteen ilmeni, että alkuperäinen puoliso onkin elossa. 1990-luvulla katolinen tutkija John Boswell julkaisi tutkimuksen varhaisen kirkon suhtautumisesta miesten välisiin liittoihin. Hänen mukaansa kirkko siunasi miespareja vuosisatojen ajan hyvin samantapaisin seremonioin kuin heteropareja vihittiin avioliittoon. Keisari Konstantinus, joka teki kristinuskosta virallisen valtionuskonnon, kielsi 300-luvulla homoseksuaaliset liitot. Mutta vielä niinkin myöhään kuin vuonna 1061 Espanjan Galiciassa Rairiz de Veigan kunnassa pappi vihki kappelissa kaksi miestä, Pedro Diazin ja Muño Vandilazin. Dokumentit tästä löytyivät San Salvador de Celanovan luostarista.

Mitä tulee Vanhaan testamenttiin, niin siitä saa hyvin monenlaista avioliiton mallia. Abraham ja Saara olivat saman isän lapsia, siis sisaruksia tai sisarpuolia. Sekä Abrahamilla että Jaakobilla oli lapsia myös orjattarien kanssa. Kuningas Salomolla oli 700 kuninkaallista vaimoa ja 300 sivuvaimoa. Mooseksen laissa määrätään, että jos mies kuolee ilman poikalasta, miehen veljen pitää ottaa leski vaimokseen ja yhtyä tähän. Raamattuun vetoajien on siis hyvä muistaa, että Raamatusta saa hyvin monenlaista ohjetta ja se, miten Raamattua luetaan, on kaikkina aikoina ollut sidoksissa yhteiskuntaan ja aikakauteen, jota eletään.

Ihmiskunnan historiassa muutenkin suhtautuminen avioliittoon on vaihdellut. Ainakin kaksi Rooman keisareista eli liitossa miehen kanssa. Antiikin Kreikassa ainakin jotkut pitivät miesten välisiä rakkaussuhteita jalompina kuin miesten ja naisten välisiä suhteita, jotka toki olivat välttämättömyyksiä laillisten perillisten tuottamiseksi. Samaa sukupuolta olevien liitot tunnettiin antiikin Kreikan ja Rooman lisäksi ainakin Mesopotamiassa ja joissakin Kiinan eteläisissä provinsseissa.

Arvoisa puhemies! Vetoamalla Raamattuun tai perinteeseen emme oikeasti pääse puusta pitkään. Uskonnolliset yhdyskunnat säätävät itse omat sääntönsä. Me täällä säädämme Suomen valtion lakeja. Kyse on siitä, miten suhtaudumme ihmisarvoon ja rakkauteen. Haluan elää, ja haluan, että lapseni ja lapsenlapseni saavat elää, yhteiskunnassa, joka tunnustaa vähemmistöjenkin ihmisarvon. Haluan, että yhteiskuntamme viestii myös lapsille ja nuorille: Teillä on täysi ihmisarvo riippumatta siitä, millainen identiteetti teillä on. Ja sittenkin, vaikka olisitte omasta identiteetistänne vielä epävarma, jokainen ihminen on yhtä arvokas. Tätähän myös perustuslakimme tarkoittaa. Tasa-arvoinen avioliittolaki, jonka edellinen eduskunta hyväksyi, ei ole keneltäkään pois. Aikuisten, täysivaltaisten ihmisten rakkaus ei ole toisilta pois.

19.01 **Simon Elo ps:** Arvoisa puhemies! Jos Aito avioliitto -aloite saa eduskunnassa äänten enemmistön, se kumoaa muutoin maaliskuun 1. päivänä voimaan astuvan avioliittolain. Perustuslakivaliokunta on linjannut, että perinteinen avioliittokäsitys ei riko ihmisoikeuksia tai perustuslakia. Merkillistä se olisikaan muuta ajatella. Edustamani perustuslakivaliokunta on katsonut, että kumottavaksi esitettyä lainsäädäntöä edeltävää oikeustilaa ei ole pidetty perustuslain vastaisena, vaikka kumottavaksi esitetty lainsäädäntö onkin valiokunnan mielestä sitä edeltävää oikeustilaa paremmin sopusoinnussa perustuslain 6 §:n kanssa.

Huomioitavaa on, ettei Euroopan ihmisoikeussopimuksen 12 artiklassa turvattu oikeus avioliittoon merkitse minkäänlaista velvollisuutta mahdollistaa eri sukupuolta olevien oikeutta solmia avioliittoa. Asia kuuluu kunkin sopimusmaan omaan harkintavaltaan. Me siis voimme myös päättää pitää avioliittokäsityksen perinteisenä, sellaisena kuin se on ollut Suomen 100-vuotisen historian aikana.

Helsinginen silloin piispa Eero Huovinen totesi kannanotossaan eduskunnalle 24. huhtikuuta 2001: "Ihmiskunnan pitkä historia osoittaa, että miehen ja naisen välisellä suhteella on perustava merkitys ihmisten väliselle yhteiselämälle. Juutalainen ja kristillinen perinne liittyvät tähän yleisinhimilliseen ajattelutapaan. Elämän jatkumisen ja yhteiselämän tasapainoisen kehityksen kannalta avioliitolla ja perheellä on korvaamaton merkitys. Sen vuoksi valtiovallan tulisi antaa avioliitolle selkeä 'suosituimmuusasema.'" Viisasta puhetta harkitsevalta, kristilliseltä ajattelijalta.

Lakivaliokunnassa todettiin, että perinteistä avioliittoa puoltava kansalaisaloite tuodaan tänne täysistuntoon. Tällainen merkittävä arvokysymys on ratkaistava äänestyksellä täysistunnossa. Kyse on eduskunnan harkintavallasta. Kyse on avioliiton määritelmästä.

Arvoisa puhemies! Kunnioitan demokratiaa ja Suomen lakia. Maailmankuvani ei kuitenkaan muutu. Minulle avioliitto on nyt ja aina yhden miehen ja yhden naisen välinen instituutio. Jokaisella ihmisellä on maailmankuva: kristillinen, ateistinen, uskonnoton tai jokin muu uskontokunta. Uskonnon- ja mielipiteenvapaus turvaavat jokaisen oikeuden maailmankuvaansa. Kunnioitan kaikkia niitä ihmisiä, jotka ovat käyttäneet demokraattista vaikutusmahdollisuuttaan kansalaisaloitteen kautta. Eduskunta on käsitellyt asianmukaisesti

sekä aikaisemman avioliittolain muutokseen tähdänneen kansalaisaloitteen että tämän nyt käsillä olevan.

Kansanedustajana elän sen päätöksen kanssa, jonka eduskunta tekee. Linjani pitää. Äänestin avioliittolain muutoksen niin sanottuja liitännäislakeja vastaan ja tulen äänestämään tämän kansalaisaloitteen puolesta.

Mediassa on annettu ymmärtää, että tämä asia olisi nyt läpihuutojuttu. Kun avioliittolakia muutettiin, 101 kansanedustajaa äänesti avioliittolain muutoksen puolesta, sen kansalaisaloitteen puolesta, ja 90 äänesti vastaan. Sen jälkeen on käyty eduskuntavaalit ja valtasuhteet eduskunnassa ovat muuttuneet. Tässä kohdistan katseeni erityisesti keskustan eduskuntaryhmään. Nähdäkseni keskusta on edustanut Suomessa tässä suhteessa järkikonservatiivia linjaa. Toivonkin, että ilmassa on konservatiivista henkeä.

Täällä on myös otettu esille se, että tämä olisi jollain tavalla arvoton tilanne, missä ollaan. Haluan siinä yhteydessä muistuttaa ja kiittää siitä, että 106 000 suomalaista on allekirjoittanut tämän kansalaisaloitteen. Pidän sitä erittäin arvokkaana demokratian kannalta, että he ovat näin tehneet, yhtä arvokkaana kuin sitä, että aikaisemmin myös merkittävä määrä allekirjoitti kansalaisaloitteen sen puolesta, että avioliittolakia muutettaisiin.

Arvoisa puhemies! Räsäsen puheet eivät minuun vaikuta, mutta Mäkisen teot vaikuttavat. Kaikkien pitää muistaa, että avioliittoon liittyvä lainsäädäntö tunnustaa kirkkojen autonomian. Ei sovi unohtaa, että uskonnollisilla yhteisöillä on oikeus määrätä vihkimiskäytännöistään riippumatta lakimuutoksista. On aivan totta, että eduskunnassa me emme päätä siitä, miten esimerkiksi evankelisluterilainen kirkko tässä toimii. Mutta on myös yhtä lailla huomattava, että useat kansanedustajatkin ovat vedonneet siihen, että jos avioliittolaki muuttuu, kirkonkin on muutettava käytäntöjään, kantaansa, näkemystään avioliitosta. Evankelisluterilaisen kirkon jäsenenä pidän käsittämättömänä, että jotkut kirkon papit aikovat toimia kirkon opetusta ja sääntöjä vastaan. Jos luterilainen kirkko virallisesti muuttaa käsityksensä avioliitosta, niin minun, ja uskon, että monen muun suomalaisen, täytyy etsiä itselleen uusi kirkko.

Arvoisa puhemies! Onko uuden uskonpuhdistuksen aika?

19.07 **Ville Niinistö vihr:** Arvoisa puhemies! Meillä kaikilla on maailmankuva. Oma maailmankuvani nojaa jakamattomaan ihmisarvoon. Jos me mietimme tämän maan historiaa, missä olosuhteissa Suomi itsenäistyi, niin silloinkin päätettiin, että Suomen valtio, tämä uusi alkava, itsenäinen valtio, lähtee viemään edistystä, valistusta ja sivistystä tässä maassa eteenpäin. Meidän tasavaltamme ensimmäinen presidentti K. J. Ståhlberg oli myös meidän ensimmäisen perustuslakimme laatijoita, ja perustuslaki jo silloin lähti parantamaan ihmisten oikeuksia. Yritettiin päästä yli kansalaissodan traumojen ja vaikeuksien. Varmistettiin, että aletaan nostaa ihmisiä köyhyydestä, pidettiin heikompiosaisista huolta.

Itse uskon siihen, että edistyksen ja valistuksen hengessä meidän on puolustettava aina ihmisyyttä, etsittävä parannuksia tasa-arvoon, etsittävä tietä siihen, että me kaikki olemme yhdenvertaisia tässä maassa. Seksuaalivähemmistöt, sukupuolivähemmistöt ja muut nämä vähemmistöt, jotka ovat joutuneet viime vuosikymmeninä koville, ovat ansainneet sen, että nyt vihdoin tasa-arvoinen avioliittolaki ja muut seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen asemaa parantavat lait ovat toteutuneet. Heitä on kiusattu, heitä on syrjitty, ja nyt heillä on mahdollisuus 1.3. mennä naimisiin tasa-arvoisesti. Tällä on iso merkitys kaikille niille nuorille, jotka kokevat, että heillä on vaikeuksia sen takia, että heitä syrjitään, tai joille tulee epävarmuutta tai jopa mielenterveysongelmia sen takia, että he kokevat, että heitä ei ole

hyväksytty tässä maassa sellaisina kuin he ovat. Nyt on erittäin tärkeää, että tämä eduskunta ottaa vakavasti sen vastuun, mikä sillä on edistyksen ja sivistyksen viemisessä eteenpäin.

Perustuslakivaliokunta otti kantaa tähän asiaan. Valiokunnan lausunto on jo itsessään vahva kannanotto siihen, että vaikka kansalaisaloiteinstituutio on arvokas ja erilaisia kansalaisaloitteita voidaan tehdä, ei ole kansalaisaloiteinstituution periaatteiden kannalta hyvä asia pyrkiä tekemään vasta-aloitteita eikä se ei ole kovin hyvin sopusoinnussa tämän instituution hengen kanssa. Valiokunta myös totesi, että on ongelmallista yhdenvertaisuuden kannalta lähteä heikentämään samaa sukupuolta olevien parien oikeuksia. Ja erityisen painokkaasti valiokunta sanoi, että taannehtivasti oikeuksia ei voi poistaa. Sen lisäksi valiokunnan kuulemisissa asiantuntijoiden selvä enemmistö osoitti, että perus- ja ihmisoikeuksissa pätee sellainen sääntö kuin perusoikeuksien heikentämiskielto: oikeutta, joka on kerran annettu, ihmisen perusoikeutta, ei voi pois ottaa. Kun ihmiset on tehty tasa-arvoisiksi, heitä ei voi alkaa taas uudestaan syrjiä.

Juuri siksi koen, että perustuslakivaliokunnan lausunto ei ollut niin hyvä kuin itse olisin halunnut sen olevan. Se ei vastannut asiantuntijoiden enemmistön selkeää kantaa siitä, että tämä lakiesitys olisi selkeästi pitänyt jo ennen 1.3. jättää käsittelemättä suuressa salissa. Itse ehdotin perustuslakivaliokunnan käsittelyssä myös sitä, että olisimme selkeästi kirjanneet, että perustuslaista johtuvat syyt puoltavat tämän lakiesityksen hylkäämistä. Tätä ei suoraan lausuntoon kirjattu, mutta siltikin valiokunnan lausunto oli niin vahva kannanotto yhdenvertaisuuden puolesta, että vastuunsa kantava lakivaliokunta olisi aivan hyvin voinut tehdä päätöksen — mikä olisi ollut arvokasta ja kunnioittavaa samaa sukupuolta oleville ihmisille, näille pareille ja heidän lapsilleen, jotka odottavat tätä avioliitto-oikeutta, joka heillä on 1.3. alkaen — olla tekemättä asiasta mietintöä.

Nyt tässä käytettiin semmoista hyvin erikoista aukkoteoriaa, jonka perustuslakivaliokunnan tulkinta mahdollisti mutta joka ei ole arvokasta: kiirehdittiin lakivaliokunnan hätäilevällä päätöksellä tänne äänestykseen asia, oikeuden pois vieminen, joka on jo kerran lailla hyväksytty, tasavallan presidentti on sen vahvistanut, ja siirtymäaikana todetaan, että tätä oikeutta teillä ei vielä ole, se on vasta kahden viikon päästä, ähäkutti, me tuommekin tämän suureen saliin ja kokeilemme, voiko sen ottaa teiltä pois. Mielestäni tämä on arvoton näytelmä, ja tämä näytelmä on seurausta siitä, että kokoomus ja keskusta ovat tämän luvanneet puheenjohtaja Soinille, ministeri Soinille hallituksessa. Mielestäni kokoomus ja keskusta saisivat vähän miettiä, minkä viestin he antavat samaa sukupuolta oleville pareille ja heidän perheilleen sillä, että he halusivat tuoda tämän asian vielä kaksi viikkoa ennen oikeuden voimaan astumista tänne saliin. Se on politiikan johdonmukaisuuden ja arvojen kannalta hyvin kyseenalaista. Ja haluan kiittää edustaja Kärnää, joka toi tämän asian hyvin selvästi myös julkisesti esille, että näin on sovittu. Edustaja Kärnä sanoi, että näin on sovittu, ja hän sitä pyysi anteeksi, ja siitä häntä arvostan.

Arvoisa puhemies! Kansalaisaloiteinstituutio on arvokas. Meidän ei tarvitse muuttaa sitä, meidän ei tarvitse rajoittaa sitä, mutta meidän pitää kansalaisaloitteiden käsittelyssä miettiä, mikä on kaikkien suomalaisten kannalta arvokas tapa suhtautua niitten käsittelyyn. Pääsääntö on se, että kansalaisaloitteesta tehdään mietintö, mutta tässä tapauksessa, kun on kysymys perus- ja ihmisoikeuskysymyksistä, joissa on annettu ihmisille oikeus, jonka perustuslakivaliokuntakin sanoo olevan sellainen oikeus, jota ei voi taannehtivasti enää myöhemmin poistaa, olisi ollut fiksua ja harkittua olla tekemättä asiasta mietintöä ja osoittaa, että koko tämä eduskunta tukee sitä linjaa, minkä edellinen eduskunta valitsi lainsäädännön kehittämisessä. Se olisi ollut arvokkaampaa, mutta nyt tässä salissa käydään

tämä keskustelu ties kuinka monennen kerran — se on käyty täällä varmaan jo kymmeniä kertoja viimeisen 20 vuoden kuluessa — ja valitettavaa siinä on se, että ne ihmiset, joita tämä keskustelu koskettaa, joutuvat kuulemaan samat syytökset elämäntavastaan kerta toisensa jälkeen. Haluan toki sanoa, että tänään keskustelu on ollut aavistuksen arvokkaampaa kuin aikaisemmilla kerroilla, ja siinä mielessä tasa-arvoisen avioliittolain vastustajat ovat toki ottaneet huomioon, että oikeustila on jo edennyt, ja siinä mielessä huomaan, että edistystä on heiltäkin tapahtunut.

Mutta vetoan siis vahvasti siihen, että vaikka tämä asia nyt tuotiin eduskuntaan äänestettäväksi, niin voimme tässä omalla käsittelyllämme ja äänestyksellämme osoittaa sen, että tämän eduskunnan ylivoimainen enemmistö haluaa osoittaa, että Suomi on maa, jossa perus- ja ihmisoikeuksia parannetaan ja niitä ei koskaan heikennetä, niitä ei koskaan viedä pois. Siksi vetoan myös niihin kansanedustajiin, jotka ovat aiemmin tätä tasa-arvoista avioliittoa vastustaneet, että osoittakaa nyt tukenne oikeusvaltiolle ja perus- ja ihmisoikeuksille siinä, että äänestätte nykyisin voimassa olevan lain puolesta, tasa-arvoisen avioliittolain puolesta ja tätä tasa-arvoista avioliittoa kumoavaa lakia vastaan. Haluan siis korostaa, että meillä on olemassa oleva laki. Tämä laki on jo voimassa, siinä on vain siirtymäsäännös, jonka takia tämä asia on täällä keskustelussa. Tämän siirtymäsäännöksen päättyessä kahden viikon kuluessa uskon, että enemmistö suomalaisista juhlii samaa sukupuolta olevien parien kanssa, ja haluan, että valtaosa tästäkin eduskunnasta osallistuu siihen juhlintaan äänestyksen tuloksen kautta.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Otamme tähän väliin lyhyen debatin edellisen puheenvuoron johdosta. Myönnän puheenvuorot edustajille Laukkanen, Elo, Huhtasaari, Tanus ja Tolvanen. Oliko vielä muita? — Ja Nurminen. Eli näin toimimme.

19.15 **Antero Laukkanen kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puheenjohtaja! Edustaja Niinistö tulkitsee kyllä kohtuullisen väljästi tätä perustuslakivaliokunnan lausuntoa. Ensinnäkin tämä istunto on tänään sen tähden, että jos tämä aito avioliitto voittaisi äänestyksen, sen pitäisi olla presidentin esittelyssä 24. päivä helmikuuta, jotta se tulisi voimaan ennen 1.3. Eli kyllä nämä perusteet, joita edustaja Niinistö tässä toteaa, että tässä on joku välitila ja että joku laki on jo voimassa, eivät pidä paikkaansa.

Sitten tämä oikeudellinen tila: perustuslakivaliokunta nimenomaan totesi, että tätä asiaa voidaan käsitellä ilman erillistä käsittelyä, kunhan se tulee voimaan ennen 1.3.

19.16 **Simon Elo ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Myös edustaja Niinistö istuu perustuslakivaliokunnassa, niin kuin itsekin, ja kävimme siellä kyllä mielestäni ihan ansiokasta ja perusteltua keskustelua näistä kysymyksistä, mitkä hän nosti esille. Täytyy sanoa, että lähtökohtahan perustuslakivaliokunnan lausunnossa on se, että ennen kuin tämä laki on tullut voimaan silloin maaliskuun alussa, tällainen kansalaisaloite voidaan eduskunnassa käsitellä. Kyllä siellä todetaan tietysti se, että tämä ei ole perustuslain kannalta ongelmatonta, mutta suoranaista estettä perustuslain näkökulmasta tämän käsittelylle ei ole. Tämä on tärkeää huomioida.

Edustaja Laukkanen toi ansiokkaasti esille tämän lakiprosessin. Kyllä minun mielestäni käy ihan maalaisjärkeenkin, että tosiaan, ennen kuin laki on tullut voimaan, tällainen käsittely voidaan suorittaa. Ja en pysty tosiaan pitämään tätä arvottomana näytelmänä. Minusta on aina arvokasta, kun käsitellään demokraattisesti tuotua kansalaisaloitetta täällä sa-

lissa. Ja tämä on se oikea paikka näin merkittävästä arvokysymyksestä äänestää — edustaja Niinistön lailla ja edustaja Elon lailla.

19.17 **Laura Huhtasaari ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En myöskään ymmärrä, mitä tarkoitetaan sanoilla "arvoton näytelmä". Näytelmässä on näyttelijöitä. Ketkä heistä ovat arvottomia?

Mitä tulee perustuslakivaliokunnan asiantuntijoihin, niin jos annetaan heidän sitten yksinään päättää eli jos siellä pelkästään asiantuntijoiden mukaan mennään tai heidän enemmistönsä mukaan, niin ei meitä poliitikkoja sitten tarvitakaan. Että kyllähän eduskuntaan demokraattisesti valitaan poliittiset voimasuhteet ja niillä niitä päätöksiä tehdään.

Mitä tulee tähän lakivaliokunnan mietintöön, niin lakivaliokunta on todennut, että avioliittolain sääntelyn rajaaminen vain miehen ja naisen väliseksi ei ole ongelma perustuslain ja Euroopan ihmisoikeussopimuksen kannalta, koska parisuhteen sääntely kuuluu kansalliseen harkintavaltaan. Ja Itävallassahan ihan vähän aikaa sitten äänestettiin juuri aidon [Puhemies koputtaa] avioliiton puolesta.

19.18 **Sari Tanus kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Edustaja Niinistölle sanoisin, että tässähän ollaan avioliittoa, yhteiskunnan tärkeintä perusinstituutiota, muuttamassa hyvin radikaalilla tavalla ja sillä on merkityksiä hyvin moneen yhteiskunnan osa-alueeseen. En tiedä, oliko edustaja Niinistö salissa, mutta haluaisin muistuttaa, että meillähän on samaa sukupuolta olevia pareja, jotka vastustavat sukupuolineutraalia avioliittolakia sen takia, että se vie heiltä mahdollisuuden rekisteröityyn parisuhteeseen. Ja kun se vie heiltä mahdollisuuden rekisteröityyn parisuhteeseen, niin en tiedä, mitä vastaatte heille, kun puhutaan ihmisoikeuksista, kaikkien yhdenvertaisista oikeuksista, jos meillä osa pareista joutuu matkustamaan ulkomaille saadakseen tämmöisen laillisen rekisteröinnin. Vaihtoehto heille on tehdä testamentti, kun sen sijaan avioliittolaki ja parisuhdelaki erillisinä voivat huomioida kaikkien erilaisten parien oikeudet ja mahdollisuudet myös Suomessa. Se on länsimaista demokratiaa, se on kaikille tasa-arvoa, ja sen vuoksi erillään pitäminen [Puhemies koputtaa] palvelee meitä kaikkia parhaalla tavalla.

19.20 **Kari Tolvanen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Niinistö näköjään jatkaa lakivaliokunnan moukarointia. Se on aivan perusteetonta. Edustaja Niinistö on sitä mieltä, että kansalaisaloitteiden pitää saada arvokas käsittely, ja nyt lakivaliokunta on tehnyt tässä arvokkaan käsittelyn — turha syyttää lakivaliokuntaa, vaan syyttäkää lakia. Sitten koska edustaja Niinistö on perustuslakivaliokunnassa jäsenenä, niin toivon, että te olisitte huolehtineet, että tämä lausunto olisi tullut meille aikaisemmin, ei perjantaina, jolloin jäsenet ja valiokuntaneuvos joutuvat niska limassa tekemään töitä, että saavat tämän asian etenemään. Teille tämä asia tuli jo lokakuussa, eli te olisitte voineet pitää siitä huolta. Minä ymmärrän, että teillä on työpaineita ollut siellä, mutta samoin totesitte, että te olisitte voineet saada perustuslakivaliokunnan lausuntoon joitain lausumia, että tämä ei ole hyvä, tämä on arvoton ja niin edespäin, mutta eipä niitä siellä näkynyt. Elikkä turha tässä nyt on lakivaliokuntaa syyttää tästä asiasta.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Sitten vielä edustaja Nurminen, sen jälkeen vastauspuheenvuoro edustaja Niinistölle, ja sitten puhujalistaan.

19.21 **Ilmari Nurminen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Olen todella onnellinen, että tasa-arvoinen avioliittolaki astuu Suomessa viimein voimaan noin parin viikon päästä. Olen kuunnellut tätä keskustelua, ja täällä on aika paljon viljelty pelkoa ja kerrottu, että tämä radikaalilla tavalla muuttaa jotain, mutta itse en näe tätä asiaa niin vaan nimenomaan siitä näkökulmasta, että samaa sukupuolta olevat parit viimein tunnustetaan tasa-arvoisena yhteiskunnassamme. Mielestäni tämä on äärettömän tärkeää tässä ajassa.

Tällä päätöksellä myös vahvistetaan ihmisoikeuksia, ihmisyyttä ja tasa-arvoa ja vahvistetaan seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen oikeuksia ja tasa-arvoisuutta. Haluan muistuttaa, että me vietämme parhaillaan Suomi 100 -juhlavuotta, ja haluaisinkin, että tämä juhlavuosi muistetaan siitä, että Suomessa ei tingitä perus- ja ihmisoikeuksista. Toivottavasti tämä muistetaan tässä keskustelussa.

19.22 **Ville Niinistö vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Laukkanen korjasi minua yhdessä asiassa aivan oikein. Taisin epähuomiossa sanoa, että tämä laki on jo voimassa, mutta yritin sanoa, että tämä on jo hyväksytty ja vahvistettu ja voimaantulosäännöksen myötä se astuu 1.3. voimaan.

Mutta se, mitä haluan korostaa, siis on se, että perustuslakiasiantuntijoiden vahva kanta oli se, että kun perus- ja ihmisoikeus on kerran annettu, sitä ei voi ottaa pois. Nyt me käytämme hyvin erikoista siirtymäsäännöstä hyväksi siinä, että tämä asia ylipäätään on täällä salissa keskustelussa, ja sen varmaan voivat kaikki myöntää, että tämä on hyvin erikoinen tilanne, koska tämä aloite ei enää tänne tulisi perustuslakivaliokunnan tulkinnan mukaan, jos tämä olisi käsittelyssä kuukauden päästä. Eli tässä nyt käytämme tämmöistä aukkoa käydäksemme vielä kerran keskustelua, voiko tosiasiallisesti ihmis- ja perusoikeuden, joka on jo kerran lailla hyväksytty, ottaa ihmisiltä pois vain sen takia, että se häämöttää parin viikon päässä. Se on mielestäni arvotonta, mutta se, mitä me voimme nyt osoittaa, on se, että äänestämme selvän enemmistön puolesta, [Puhemies koputtaa] jälleen kerran tämän lain puolesta, ja pääsemme vihdoin edistyksessä eteenpäin.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Nyt menemme puhujalistaan.

19.23 **Lea Mäkipää ps:** Arvoisa puhemies! Ihan lyhyesti.

Haluan ensinnä korjata asian, että käsittelyssä oleva asia ei ole mikään näytelmä, joka on arvoton. Joka ei tätä keskustelua kestä, niin lähteköön pois täältä. Mielestäni, ainakin minulle, tämä on erittäin tärkeä asia. Vajavaisena kristittynä ensinnä nämä ovat nimittäin perusarvoja, ja sitten myös se on minulle tärkeää, mitä luen tässä lyhyessä paperissa, että nyt ja tulevaisuudessa, ikuisesti, avioliitto on miehen ja naisen välinen liitto.

Kansalaisaloitteen allekirjoittaneet ovat halunneet tällä aloitteella saada aikaan sen, että me täällä eduskunnassa päättäisimme sen, että avioliitto on tosiaan miehen ja naisen välinen liitto. Ja minulla on oikeus arvostella sukupuolineutraalia avioliittoa, niin kuin taas sitten ne, jotka hyväksyvät tämän, ovat ajatelleet, että me olemme joitain erikoisia ihmisiä, jotka eivät ymmärrä näistä tasa-arvoisista asioista ja ihmisen elämästä mitään.

Avioliitto-oikeuden rajoittamisessa vain miehen ja naisen väliseksi ei ole kyse syrjinnästä eikä ihmisoikeuksista, täällä se on tullut selville. Parisuhdetta koskeva lainsäädäntö takaa nykyiselläänkin samaa sukupuolta oleville pareille samat oikeudet kuin avioliittolaki miehen ja naisen väliselle liitolle, ja näin on nämä vähemmistön oikeudet otettu hyvin huomioon.

Miehen ja naisen välinen liitto, johon kuuluu isä ja äiti, ei lakkaa olemasta ainoa mahdollinen luonnonmukainen instituutio, vaikka säätäisimme miten paljon lakeja, joiden mukaan se olisi jotain muuta. Näin se vain on. Emme voi ihmisinä muuttaa luonnonlakeja. Ihmissuvun jatkumiseen tarvitaan sekä miehen että naisen sukusoluja. Tämä on totuus, johon ei voi lainsäädännöllä vaikuttaa.

Päättäjien tehtävä on suojella lapsia ja valvoa lasten oikeuksien toteutumista. Lapsella on oikeus isään ja äitiin. Sukupuolineutraali avioliittolaki määrittelee avioliiton aikuisten ehdoilla niin, ettei siihen enää sisälly lapsen oikeutta kasvaa biologisen isänsä ja äitinsä hoidossa. Samaa sukupuolta olevien parien kodeissa lapset on aina erotettu joko biologisesta isästään tai äidistään.

YK:n lapsen oikeuksien yleissopimus vaatii lapsen edun asettamista ensisijaiseksi kaikessa lapsiin kohdistuvassa päätöksenteossa. Suurien perheoikeudellisten lainsäädäntömuutosten valmistelun yhteydessä pitäisi aina toteuttaa lapsivaikutusten arviointi. Valmistellussa avioliittolain muutoksessa ei ole laadittu sitä, ja koska muutos vaikuttaisi aivan oleellisesti lapsen oikeuksien toteutumiseen, olisi vakava virhe jättää tämä huomioimatta.

Lapsuuden kokemusten merkitys on ihmisen koko elinkaarelle tärkeä. Kysynkin: onko luonnollista kasvattaa pieni lapsi sellaisessa uskossa, että ihmisellä voi olla kaksi isää tai kaksi äitiä, mikä on biologisesti mahdotonta? Avioliiton tuoma vakaus samaa sukupuolta olevien perheissä lisää lasten pahoinvointia, koska se normalisoi epänormaalin eron biologisesta isästä tai äidistä.

Avioliittolain muutoslain kumoamista koskeva kansalaisaloite sisältää vaatimuksen sukupuolineutraalin avioliittolain uudelleenarvioimiseksi eduskunnassa eli vaatimuksen, että avioliitto tulee säilyttää miehen ja naisen välisenä liittona. Tähän vaatimukseen liittyy myös oikeudellisia näkökohtia, koska muutosta vaadittiin osittain vetoamalla yhdenvertaisuuteen ja syrjimättömyyteen, mutta selvää on, että avioliittolain muutokseen ei ollut oikeudellista välttämättömyyttä. Päätös oli ideologinen ja poliittinen ratkaisu, jolla on syvät yhteiskunnalliset ja perheoikeudelliset heijastusvaikutukset, kun mennään tässä vuosia eteenpäin.

Seksuaaliselle vähemmistölle annettu oikeus solmia avioliitto samaa sukupuolta olevan henkilön kanssa ei ole tullut siis vielä voimaan, ja se on tässä vaiheessa mielestäni syytä avata, niin kuin täällä on keskusteltu, ja korjata. Asioita uudelleenharkittuaan toivon jokaisen muodostavan kantansa siten, että lapsen etu on ensisijainen ja avioliitto on miehen ja naisen välinen liitto. Aika näyttää, mikä on seuraava askel. Siitä huolimatta kunnioitan kaikkia ihmisiä, mutta lainsäätäjänä minulle on hyvin yksioikoinen tämä asia, että avioliitto on ja tulee aina olemaan miehen ja naisen välinen liitto.

19.29 **Joona Räsänen sd:** Arvoisa puhemies! Minulle tämä käsittelyssä oleva asia on varsin yksinkertainen. Minulle tasa-arvoinen avioliitto on aito avioliitto ja aito avioliitto on tasa-arvoinen avioliitto, sillä ajattelen, että avioliitto on kahden ihmisen välinen liitto, jotka rakastavat toisiaan. Tähän suuntaan Suomi vihdoin ottaa askeleen 1.3., kun tasa-arvoinen avioliittolaki astuu voimaan. Hyväksyn silti sen, että joku toinen ajattelee tästä asiasta eri tavalla. Vaikka käyttäisimme täällä kuinka paljon puheenvuoroja, niin tuskin sellainen, kuka tasa-arvoista avioliittolakia kannattaa, siirtyisi sen vastustajaksi tai sellainen, kuka tasa-arvoista avioliittolakia vastustaa, siirtyisi sen kannattajaksi.

Toivonkin, että kun tästä kansalaisaloitteesta äänestämme, niin lähetämme vahvan viestin siitä, että se onnenpäivä, jota sateenkaariperheet ja ne parit ovat odottaneet, koittaa 1.3.

Itse äänestän tätä kansalaisaloitetta vastaan, koska haluan mahdollistaa sen saman oikeuden sateenkaariperheille kuin me mahdollistamme myös heteropareille.

Tätä keskustelua on tässä salissa käyty moneen otteeseen. Juurikaan kukaan meistä ei enää uusia argumentteja keksi, ja enemmänkin perustelemme jokainen itse itsellemme, minkä takia uskomme ja ajattelemme niin kuin teemme. Siitähän totta kai pitkälti demokratiassa on kysymys. Mutta silti toivoisin, että itsenäisyyden juhlavuoden hengessä Yhdessä-teeman mukaisesti, yhdessä kun eduskunta päätöksen tekee, niin se on sitten pulinat pois. Jokainen varmasti oman henkilökohtaisen mielipiteensä säilyttää, mutta tämän jälkeen tämä asia olisi ratkaistu ja siirrymme kohti tasa-arvoa.

Arvoisa puhemies! Sitten muutama sana vielä tästä kansalaisaloiteinstituutiosta.

Täällä on paljon käyty myös keskustelua siitä, pitääkö lakia kansalaisaloitteesta muuttaa. Se on ihan hyvää pohdintaa, mutta enemmän ehkä itse puuttuisin siihen, minkä tällä hetkellä jo laki mahdollistaa eduskunnan valiokunnille. Hallitusten esityksistä poiketen kansalaisaloitteistahan ei ole valiokuntien pakko tehdä mietintöjä. Niitä ei siis ole pakko tuoda enää toistamiseen tänne suureen saliin. Lakivaliokunnassa on minusta perusteellista keskustelua käyty sen osalta, olisiko tämäkin aloite voitu todeta käsitellyksi jo valiokuntavaiheessa, jolloin tältä salikeskustelulta olisimme säästyneet.

Se ei ole tietenkään kansalaisaloitteiden allekirjoittajien vika, että näitä aloitteita tänne tulee, mutta on hyvä nähdä, mikä riski piilee siinä, että jos jokainen kansalaisaloite pitää mietinnöllä tuoda tänne saliin, niin se mahdollistaa jo päätettyjen asioiden uudelleenkäsittelyn täällä uudestaan ja uudestaan. Tämähän on siinä mielessä ensimmäinen tapaus. Seuraava on jo tulossa, kun terveydenhuoltolakia käsittelevä kansalaisaloite on jo ylittänyt 50 000 allekirjoittajan rajan, ja siinä keskustellaan jälleen täällä täysistunnossa sitten Vaasan sairaalasta. Jo kertaalleen käsiteltyjä asioita tulemme jatkuvasti täällä käsittelemään uudestaan.

Senpä takia toivoisin, että vastaisuudessa valiokunnat myös entistä hanakammin käyttäisivät sitä lainsäätäjän heille antamaa mahdollisuutta olla tekemättä jokaisesta kansalaisaloitteesta mietintöä. Itse hallintovaliokunnassa me törmäsimme tähän samaan syksyllä, kun käsittelimme kansalaisaloitetta rikokseen syyllistyneen ulkomaalaisen karkottamisesta. Aloitteen tekijäthän varmasti tarkoittivat, että aloite olisi tiukentanut nykyistä lakia. Tosiasiassa, jos olisi eduskunta hyväksynyt sen kansalaisaloitteen pohjalta tehdyt ehdotukset, laki olisi lieventynyt. Jo silloin olisi hallintovaliokunta voinut todeta, että kansalaisaloite ei aiheuta enempää toimenpiteitä.

Siksipä, arvoisa puhemies, toivonkin, että tätä keskustelua kansalaisaloitteen ympärillä ja sen käsittelyn ympärillä tullaan vielä jatkossa käymään ja pohdittaisiin, onko tässä tehtävä lainsäädäntömuutoksia mutta myös sitten toiminnallisia muutoksia täällä eduskunnassa.

Haluan kuitenkin lopettaa siihen, mihin niin monesti aina tässä avioliittokeskustelussa olen oman puheenvuoroni lopettanut, että kaikesta huolimatta toivon, että tulevaisuudessakin ihmiset solmivat avioliittoja ja rakastavat toisiaan. Nyt onneksi 1.3. jälkeen tämä oikeus kuuluu useammalle kuin tällä hetkellä.

19.35 **Sari Tanus kd:** Arvoisa herra puhemies! Kaikki ihmiset ovat tasa-arvoisia ja yhdenvertaisia, mutta kaikki yhteiselämän muodot eivät ole avioliittoja. 1.3. voimaan tulevaksi esitetty sukupuolineutraali avioliittolaki ei lisää tasa-arvoa. Sen sijaan se muuttaa radikaalilla tavalla avioliiton määritelmää. Kuitenkin yhtä vähän kuin lailla voidaan muuttaa

neliöt ympyröiksi säätämällä laki kulmaneutraaleista ympyröistä — yhtä vähän — voidaan lailla muuttaa sitä, mitä avioliitto todellisuudessa on.

Miehen ja naisen muodostama avioliitto on järjestäytyneen yhteiskunnan perusyksikkö. Toteutuessaan lakimuutos sukupuolineutraalista avioliitosta tulee aiheuttamaan hämmennystä ja ristiriitoja yhteiskunnassa, kouluopetuksessa ja kodeissa, ja kuten on jo nähty, myös kirkoissa, jonne lailla ei pitänyt olla mitään vaikutusta, niin kuin meille on vakuuteltu. Siksi ei ole perustetta uskoa niitäkään vakuutteluita, että lailla ei tulisi olemaan kielteisiä heijastusvaikutuksia muuallekin yhteiskuntaan.

Pitkässä juoksussa tämä aiheuttaa hämmennystä ja ahdistusta lapsissa. Paras ja laadukkain saatavilla oleva perhesosiologinen tutkimusaineisto osoittaa kiistattomasti, että yleisesti ottaen parhaan edellytyksen lapsen tasapainoiselle kehitykselle tarjoaa koti, jonka muodostavat mahdollisimman ristiriidattomassa avioliitossa elävät mies ja nainen, lapsen isä ja äiti. Tähän saakka avioliitto, joka on tunnustettu miehen ja naisen liitoksi, on taannut avioliitossa syntyvälle lapselle syntymäoikeuden isään ja äitiin. Lakimuutoksen myötä isän ja äidin erilaisuuteen perustuva yhteinen, lapsen elämää rikastuttava vaikutus viedään avioliitosta. Miten lakimuutoksen kannattajat voivat tosissaan sanoa kunnioittavansa erilaisuutta, kun he samaan aikaan ovat valmiit köyhdyttämään lailla lapsen mahdollisuuksia rikastuttaa elämäänsä juuri sillä erilaisuudella, jonka mies ja nainen avioliitossa isänä ja äitinä esimerkillään antavat?

Nykyinen avioliittolaki ei ole perustuslain eikä ihmisoikeuksien vastainen. Ei kai kukaan tosissaan ajattele, että 100 vuotta Suomessa on ollut perustuslain ja ihmisoikeuksien vastainen avioliittolaki? Jos eduskunta nyt päättää muuttaa avioliittolakia, se tekee niin vastoin koko tunnetun ihmishistorian kokemusta ja yhteistä kertynyttä viisautta. Kysykää vaikka lapsilta, miksi avioliitto halki ihmiskunnan historian on ollut miehen ja naisen liitto, ja saatte vastaukseksi: koska lapset tarvitsevat isää ja äitiä. Kaikki ihmiset ovat tasa-arvoisia, mutta vain avioliitto miehen ja naisen liittona tarjoaa lapsille tasa-arvoisen syntymäoikeuden sekä isään että äitiin.

On hyvin surullista, että naisen ja miehen välinen aito ja alkuperäinen avioliittoinstituutio on joutunut nyt kuin syytetyn penkille. Se on tarkoituksellisesti mutta täysin virheellisesti haluttu nähdä syrjintänä, fobiana tai uskonnollisena jäänteenä, jotta avioliiton merkitys pakotettaisiin lainsäädännön myötä joksikin toiseksi kuin se on ollut. Avioliittolain muutoksella pyritään edistämään sukupuolineutraalia ideologiaa, ja se on yksi keskeinen syy. Miksi suomalaisessa lainsäädännössä on avioliitto ollut näihin päiviin asti rajattu naisen ja miehen väliseksi? Koska avioliitto on nähty yhteiskuntaa hyödyttävänä, perustavaa laatua olevana instituutiona, joka antaa lapselle äidin ja isän. Valtio ei siis ole kiinnostunut romantiikasta vaan perheistä, yhteiskunnan säilymisestä ja eteenpäin menemisestä.

Ei ole viisasta muuttaa avioliiton merkitystä ja siten poistaa yhteiskunnastamme ainut instituutio, joka edistää lapsen oikeutta tuntea vanhempansa ja kasvaa näiden hoidossa. Sukupuolineutraali avioliittolaki viestii, että on yhdentekevää, katkaistaanko lapsen juuret hänen äitiinsä ja isäänsä. Avioliittolain muutos tulisi myös lisäämään painetta sallia sijaissynnytykset, avaamaan ja laajentamaan lapsettomuushoitoja, muuttamaan koulujen opetusta sukupuolesta, mitä tosin on, ikävä kyllä, jo tehty. Se tulisi voimaan astuessaan myös rajoittamaan sanan- ja ilmaisunvapautta, mitä valitettavasti ennenkuulumattomasti Suomessa on jo tapahtunut, ja se johtaisi myös kirkkojen avioliittokäsityksen haastamiseen, mahdollisesti myös oikeusistuimissa.

Sukupuolineutraaliin avioliittolakiin sisältyy myös oikeus ulkoiseen adoptioon. Ei todellakaan ole samantekevää, saako lapsi adoptiossa kaksi isää, kaksi äitiä vai molemmat — äidin ja isän. Kun lapsi on jo menettänyt omat vanhempansa, lasta ajatellen on todella surullista, jos hän ei saa korvaavaa kokemusta sekä äidistä että isästä.

On eettisesti sekä juridisesti täysin perusteltua säilyttää lainsäädännössä rekisteröity parisuhdelaki ja naisen ja miehen välinen avioliittolaki erillisinä. Toivon, että tämän salin kansanedustajat ymmärtäisivät, että juuri näin avioliittolain ja parisuhdelain erillään pitäminen palvelee viime peleissä meitä kaikkia, myös erilaisia parisuhteita.

Suomalaiset äänestäjät seuraavat tarkkaan, löytyykö sellaisia päättäjiä, jotka uskaltavat ja tahtovat seistä perheen, lapsen oikeuksien ja maailman tavallisimman asian — avioliiton — puolella. Tämä eduskunta ei ole koskaan äänestänyt avioliittolain muutoksen puolesta. Pian siihen on mahdollisuus, ja vetoankin kansanedustajiin: avatkaa silmänne ja ymmärtäkää, että tulevaisuutta ja yhteiskunnan hyvinvointia ajatellen avioliittolain ja parisuhdelain erillään pitäminen on kaikkien etu.

Tulevaisuusvaliokunnassa usein mietitään, mihin suuntaan yhteiskunta on menossa, mihin haluaisimme sen olevan menossa ja mitä hyvää ja arvokasta toisaalta haluamme säilyttää historiasta ja tästä päivästä tuleville sukupolville. Avioliitto, miehen ja naisen välinen liitto, sekä lapsia että yhteiskunnan jatkuvuutta ajatellen on aivan erityinen, kaikista muista parisuhteista poikkeava liitto, ja sen vuoksi on viisautta säilyttää se myös tuleville sukupolville muista parisuhteista erillisenä instituutiona.

Haluan sanoa kiitokset kansalaisaloitteen laatijoille ja sen eteen valtavasti uurastaneille ja kaikille sen allekirjoittajille. Minulle, niin kuin valtaosalle suomalaisia, avioliitto on ja tulee aina pysymään miehen ja naisen välisenä liittona. Minulle se tarkoittaa myös Raamatun asettamaa yhden miehen ja yhden naisen välistä liittoa ja tulee sellaisena pysymään, vaikka Raamattuja kuinka sateenkaaren väreissä uudelleen kirjoitettaisiin. Ja toivon, että salista todella löytyy rohkeutta äänestää kansan valtaosan tahdon mukaan eli säilyttää nykyinen avioliittolaki ennallaan.

19.44 **Sari Raassina kok:** Arvoisa puhemies! Kansalaisaloitemahdollisuus on ollut voimassa 1.3.2012 alkaen, ja kyllä, se on osoittautunut tarpeelliseksi tavaksi lisätä kansalaisten mahdollisuuksia tuoda julkiseen keskusteluun ja eduskunnan käsittelyyn merkittäviä, usein arvopohjaisia, monimutkaisia ja kansaa jakavia kysymyksiä. Tämä sali on oikea paikka, oli kyse sitten eutanasiasta tai avioliittokäsitteestä, käydä keskustelua, tuoda tietoa ja näkökulmia esiin kaikissa sateenkaaren väreissä. Mutta valitettavan usein musta ja valkoinen ovat täälläkin keskustelun päävärit. Kaikesta huolimatta poliittinen arvokeskustelu on aina arvokasta. Koen kuitenkin melko turhauttavana käydä samaa keskustelua uudestaan kuin Teletapit.

Useat edustajat ovat nostaneet esille, aivan oikein, tarpeen uudistaa kansalaisaloitejärjestelmää. Ryhdytään nyt yhdessä tuohon työhön nopeasti. En usko, että kukaan meistä todella haluaa jatkaa tällä pohjalla. En kritisoi minkään kansalaisaloitteen allekirjoittajia. Päinvastoin laillinen kansalaisaktiivisuus on aina kiittämisen arvoista.

Olin kuitenkin kovin ylpeä kansanedustajistamme, kun eduskunta aikoinaan hyväksyi Tahdon2013-kansalaisaloitteen, enkä silloin voinut kuvitellakaan, että nyt sitten itse kansanedustajana joudun varmistamaan oikeudenmukaisuuden toteutumisen äänestämällä tätä vasta-aloitetta vastaan. Tavoitteena arvokysymyksissä tulee olla avoimemman, tasa-arvoisemman ja yhdenvertaisemman Suomen rakentaminen laki kerrallaan.

Lasten asemaa on käsitelty riittävän laajasti muun muassa liitännäislakien käsittelyn yhteydessä. Haluan vain todeta, että mikään tieteellisesti kestävä tutkimus ei tue niitä käsityksiä, että vanhemman tai vanhempien sukupuoli tai seksuaalinen suuntautuminen olisi keskeinen tekijä lapsen tasapainoisen kasvun tai kehityksen suhteen. Sen sijaan on erittäin vahvaa näyttöä siitä, että vanhempien hyvä parisuhde antaa lapselle parhaat lähtökohdat tulevaisuutensa rakentamiseen. Eikö näin ollen tasa-arvoinen avioliittolainsäädäntö tule parantamaan lasten asemaa?

Kannan mielelläni osaltani vastuun lainsäädäntöön perustuvan avioliittoinstituution muuttamisesta siten, että kaikilla täysi-ikäisillä ihmisillä on siihen yhdenvertaiset mahdollisuudet. Haluan jo etukäteen onnitella kaikkia niitä pariskuntia, joiden muutaman viikon päästä on mahdollista solmia avioliitto. Toivottavasti näemme runsaasti iloisia, onnellisia hetkiä aidon rakkauden hengessä.

19.47 **Jari Ronkainen ps:** Arvoisa puhemies! Kun Suomeen on luotu tällainen järjestelmä, jossa kansa voi tehdä aloitteita eduskunnan käsittelyyn tiettyjen määrättyjen kriteerien puitteissa, on mielestäni itsestäänselvää, että kaikki aloitteet, jotka täyttävät nuo kriteerit, käsitellään samalla viivalla — jopa silloin, kun aloitteet ovat toisilleen vastakkaisia. Kansaan mahtuu mielipiteitä, ja me olemme täällä lakien säätäjinä toteuttamassa kansan tahtoa edustuksellisen demokratian kautta. On luonnollista, että jokaista toimintaa seuraa vastareaktio. Nyt käsiteltävänä oleva kansalaisaloite on syntynyt seurauksena edellisen hallituksen säätämälle avioliittolaille, joka myös perustui kansalaisaloitteeseen. Näiden aloitteiden pohjalta on kuitenkin toimittava varovaisesti, sillä ne eivät edusta koko kansan tahtoa. Riskinä on, että eduskunta soutaa ja huopaa vastakkaisten aloitteiden kanssa, kuten nyt on tapahtumassa. Minun mielestäni avioliittolain muuttaminen oli alun perinkin virhe, ja itse kannatan tänään täällä käsiteltävää kansalaisaloitetta.

Mitä tulee lain säätämisen johdonmukaisuuteen ja edellisen kauden eduskunnan päätösten kunnioittamiseen, on huomioitava, että avioliittolainsäädännössä on käynnissä mullistus, joka on katkaisemassa miltei vuosisadan jatkuneen johdonmukaisuuden kansakuntamme itsenäistymisestä asti. Tässä välissä on käyty uudet vaalit, ja eduskunta kuvastaa nyt sitä yhteiskunnallista kehitystä, mitä viime kaudesta on tapahtunut. Toivon, että eduskunta äänestää avioliiton pysymisestä miehen ja naisen välisenä lakivaliokunnan mietintöä vastaan niin kuin teki viime kaudellakin äänestäessään sukupuolineutraalista laista.

Arvoisa puhemies! Suurimpana yksittäisenä seikkana minua arveluttaa uuden lain myötä homopareille avautuva adoptio-oikeus. Lain vaikutus yhteiskunnalle on paljon laajempi kuin pelkkä tasa-arvoisten oikeuksien myöntäminen homopareille. Se muuttaa yhteiskunnan muodostavan ydinyksikön eli perheen määritelmää. Perhe on luontainen yksikkö, johon lasten vanhempina kuuluvat äiti ja isä. Adoptio-oikeus homopareille riistää lapsen oikeuden äitiin ja isään, jotka kummatkin tuovat vanhemmuuteen oman erityisen ominaisuutensa. Lapsen tasapainoinen kasvaminen aikuisuuteen vaatii sekä isän että äidin roolimallia. Samaa sukupuolta olevien parien kasvattamat lapset ovat riskissä joutua esimerkiksi koulukiusatuksi. Lisäksi eräissä tutkimuksissa on viitteitä, että samaa sukupuolta olevien parien kasvattamat lapset ovat taipuvaisempia masennukseen, päihteiden väärinkäyttöön ja pahimmillaan jopa itsemurhiin verrattuna muuhun väestöön.

Arvoisa puhemies! Mielestäni adoptioon luovuttavien biologisten vanhempien tahtoa tulisi voida noudattaa siinä, minkälaiseen perheeseen lapsi pääsee. Lisäksi on otettava huomioon, että lakimuutos mahdollisesti sulkee ja estää edellytyksiä kansainväliseen adop-

tioon. Maissa, joissa olisi runsaasti adoptoitavia lapsia, on monesti vanhoilliset, uskonnolliset perinteet, jotka eivät hyväksy homoliittoja eivätkä siten myöskään luovuta lapsia adoptoitavaksi. Kysymys kuuluu, onko tämä näiden lasten etu.

Homopareilla on ollut riittävä lainsäädäntö rekisteröidyn parisuhteen kautta, ja sen erilainen asema avioliiton kanssa ei ole perustuslakivaliokunnan mietinnön perusteella syrjivä. Mikäli nyt käsiteltävä aloite voittaa äänestyksessä, tulee lakimuutosten valmistelu lopettaa ja palauttaa liitännäislakien osalta valmistelua edeltävään aikaan. Mitä tulee valtionuskontoon, on kirkon oma, sisäinen asia, kenet se vihkii avioliittoon. Kirkolla on siihen olemassa oma lakikirjansa.

19.53 **Laura Huhtasaari ps:** Arvoisa puhemies! Kenen joukoissa seisot? Huomenna saatan seistä vähemmistönä tässä salissa. Enemmistö saattaa äänestää sukupuolineutraali-ideologian puolesta.

Edustaja Satu Hassi oli aivan oikeassa: historiassa, jos me katsomme taaksepäin, ovat monta kertaa moraalikäsitykset, avioliittokäsitykset ja muut asiat heitelleet. Varsinkin kun saavutamme toisen ääripään, menemme täyteen rajattomuuteen, niin silloin otamme takaisin. Nyt olemme ottamassa takaisin: Yhdysvalloissa Trump, erittäin konservatiivinen presidentti, tuli valituksi; Ranskassa ei enää pääse presidentiksi, jos ei ole maahanmuuttokriittinen ja konservatiivi — Fillon ja Le Pen ovat molemmat konservatiiveja. Itävallassa ihan vähän aikaa sitten äänestettiin aidosti tasa-arvoisen avioliittolain puolesta. Eli itse asiassa Suomi tulee nyt vähän jäljessä. Mutta aina tulee uusia hallituksia, aina tulee uusia koalitioita, ja meillä on mahdollisuus tehdä aina parempaa politiikkaa.

Tästä avioliittoinstituutiosta tehtiin jostain syystä ihmisoikeuskysymys. Siitä tehtiin jostain syystä tasa-arvokysymys, vaikka se ei sitä ole. Siitä tehtiin jostain syystä mittari — että tällä me mittaamme ihmisen arvoa ja perheiden arvoa. Eihän meidän pidä mitata avioliittoinstituutiolla kenenkään perheen arvoa. Meillä on ollut aina hyvin erilaisia perheitä. Meillä on paljon myös heteroperheitä, joissa ei haluta mennä avioliittoon. He ovat yhtä arvokkaita. Koskaan ei ole ollut kysymys siitä.

Oikeus avioliittoon ei ole sama kuin oikeus rakastaa tai olla yhdessä lopun elämäänsä. Mutta minä olen erityisen huolissani siitä, että jos nyt huomenna tämä aidosti tasa-arvoinen avioliitto häviää, niin miten käy adoption, saammeko Venäjältä edelleen adoptoitua lapsia. Minä ainakin haluaisin Pietarin katulapsia suomalaisiin perheisiin. Meidän pitää pitää huoli siitä, että vanhemmilla on oikeus päättää, mihin annetaan se kaikkein arvokkain, mitä sinulla on, eli lapsesi — se kaikkein arvokkain. Meidän pitää pitää huoli, että vanhemmilla säilyy tässä oikeus päättää.

Toinen asia, mistä pitää pitää huoli, on se, että kirkollisen avioliiton vihkimistä koskevat säädökset ja käytännöt ovat hajanaisesti avioliittolaissa, kirkkolaissa ja kirkkojärjestyksessä. Koska on jo ilmennyt epätietoisuutta siitä, voiko pätevän kirkollisen vihkimisen toimittaa vastoin uskonnollisen yhdyskunnan itselleen määräämiä muotoja ja ehtoja, tulee asiaa koskevaa sääntelyä täsmentää kirkollisen autonomian säilyttämiseksi vihkimisessä. Ei kai tässä salissa kukaan halua viedä papeilta omantunnonoikeutta.

Olen kuunnellut tätä keskustelua, ja täällä on tullut sellainen asia esille, että ei saisi puhua Raamatusta tai Jumalasta tai Jeesuksesta. Miksi ei saisi? Eikö tässä salissa meillä ole rajaton sananvapaus, mielipiteenvapaus, uskonnonvapaus? Ainakin sukupuolineutraalin ideologian vapaus on! Sallitaan kaikki muutkin ideologiat, aatteet ja ismit. Jokainenhan meistä tekee päätöksiä oman arvomaailmansa pohjalta.

Ja vielä haluan tuoda esille tämän — vaikka tämä on täällä salissa monta kertaa tuotu esille — siksi, että se ei jää kenellekään epäselväksi: lakivaliokunta on todennut mietinnössään, että avioliittolain sääntelyn rajaaminen vain miehen ja naisen väliseksi ei ole ongelma perustuslain eikä Euroopan ihmisoikeussopimuksen kannalta, koska parisuhteen sääntely kuuluu kansalliseen harkintavaltaan. — Tähän on erittäin hyvä lopettaa tämä puhe.

19.58 **Sami Savio ps:** Arvoisa puhemies! On hyvä, että perinteistä avioliittokäsitystä puolustava kansalaisaloite on saatu eduskuntaan ja nyt myös tänne ensimmäiseen käsittelyyn. Kiitos kaikille aloitteen allekirjoittaneille myös minun puolestani.

Lähes kaikki sanottavan arvoinen on tietysti tänään ja jo aiemmin täällä moneen kertaan sanottu, emmekä me täällä ketään kanssaedustajiamme voi varmaankaan käännyttää toiselle kannalle. Onneksi keskustelu on kuitenkin tänään pysynyt pääosin asiallisena, vaikka näkemyserot ovat tietysti selkeitä.

Edustaja Heinonen otti omassa puheenvuorossaan esille niin sanotun miinusäänten antamisen mahdollisuuden kansalaisaloitteita allekirjoitettaessa. Tähän edustaja Heinosen ajatukseen sisältyy periaatteessa tietynlaista loogisuutta, mutta itse pitäisin huomattavasti parempana vaihtoehtona sitä, että tämänkaltainen arvoja ja eettisiä näkemyksiä punnitseva aihe voitaisiin jatkossa viedä suoraan kansanäänestykseen. Tällöin kaikki äänestysikäiset kansalaiset voisivat esittää oman näkökantansa. Suora demokratia esimerkiksi Sveitsin tapaan osoittaisi koko kansan todellisen tahdon varsinkin arvokysymyksissä, joihin jokaisen kansalaisen on helppo muodostaa oma henkilökohtainen näkemyksensä ilman laajoja asiantuntijakuulemisia. Arvioisin itse, että kansalaisten parissa on todennäköisesti suhteellisesti huomattavasti enemmän konservatiivisia näkemyksiä avioliittolain osalta kuin tämän salikeskustelun nojalta voisi olla pääteltävissä.

Itse olen perinteisen avioliiton kannattaja, kuten olen jo aiemmin eduskunnassa ja täysistuntosalissa todennut. Oma arvokonservatiivisuuteni perustuu kulttuurimme pitkään historiaan, jossa perinteinen avioliitto on jo vuosituhansia ollut perhe-elämän keskeinen kulmakivi. Saattaa olla, että olen mahdollisessa huomisessa äänestyksessä vähemmistössä, mutta sekin on osa demokraattista päätöksentekoprosessia, eikä se toisaalta käsitykseni mukaan tee omasta näkökulmastani ja kannastani muita vähempiarvoista.

20.00 **Johanna Karimäki vihr:** Arvoisa puhemies! Sateenkaariperheissä rakastetaan. Sateenkaariperheissä kasvaa lapsia. Heidän elämäänsä täällä nyt käsitellään ja heidän olemisensa kyseenalaistetaan.

Me tahdoimme voimalla vuonna 2013 ja tahdomme edelleen. Tasa-arvoinen, sukupuolineutraali avioliittolaki hyväksyttiin hienon kansalaisaloitekampanjan ja kansalaisaloitteen pohjalta. Silloin sain paljon postia, joista lasten piirustukset ja kiitoskortit olivat koskettavimpia. Oli myös toisenlaista postia, julmaa vihapuhetta ja pilkkaa ihmisistä. On hyvä muistaa ystävänpäivän tärkeä sanoma: jos et voi olla ystävä, ole edes ihminen toiselle. Tasa-arvoisessa avioliitossa on kyse ihmisoikeuksista.

Haluan sanoa teille, jotka odotatte maaliskuuta ja rakkauden juhlaa: Kyllä, tahdon. Haluan lämpimästi onnitella rakastavaisia, jotka odottavat hääjuhlaa. Tätä onnea ei saa romuttaa. On surullista, että vielä kerran oikeus rakastaa tasa-arvoisesti altistetaan eduskunnassa äänestykseen. (Mika Niikko: Kuka kieltää rakastamasta?) Vastakkaisella kansalaisaloitteella oltaisiin viemässä ihmisiltä oikeuksia, jotka heille on jo annettu. Kyllä, tahdon antaa

onnen rakastaa ja solmia avioliitto ihan jokaiselle täysi-ikäiselle ihmiselle — se ei ole keneltäkään pois.

20.02 **Hannu Hoskonen kesk:** Arvoisa herra puhemies! Kansalaisaloite aidosta avioliitosta on nyt käsittelyssä, ja tämä tapahtuu tietenkin lakivaliokunnan antaman mietinnön pohjalta. Itse kannatan vankkumattomasti miehen ja naisen välistä avioliittoa, jota pidän ainoana ja oikeana. Tässä keskustelussa on helposti menty sellaiseen mielestäni vähän kevyeen tulkintaan tasa-arvosta, nimittäin avioliittohan ei ole pois keneltäkään. Se ei ole tasa-arvokysymys sillä keinoin, että avioliitosta on olemassa ihan selvät lakitulkinnat perustuslaissamme ja Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tulkinnoissa ja siinä oikeuskäytännössä, että avioliitto ei ole sillä keinoin tasa-arvoa loukkaava asia, vaan se on vain miehen ja naisen välinen avioliitto, ja sellaisena se tulee mielestäni tulevinakin vuosisatoina pitää.

Ne puheet siitä, että tämä estäisi rakastamisen vaikka samaa sukupuolta olevien pariliitoissa, tai millä nimellä sitä liittoa haluaa kukakin nimittää — eihän se sitä tarkoita. Totta kai rakkaus on rajaton asia. Jos joku mies rakastaa miestä ja nainen naista, minä ilomielin sen heille suon ja he saavat elää omaa elämäänsä. Sitä paitsi Suomessa on lainsäädäntökin viilattu jo siihen asentoon, että kyseiset liitot voivat rekisteröityä ja lain kautta saavat näin suojan sille liitolle. Elikkä tässäkään asiassa ei ole lain silmissä mitään epätasa-arvoa. Epätasa-arvostahan tässä asiassa itse asiassa ei ole kysymyskään.

Arvoisa puhemies! Haluaisin tarkastella tätä asiaa lapsen kannalta. Lapsella mielestäni pitää olla aina oikeus isään ja äitiin, aina. Tällä ikiaikaisella vanhalla periaatteella on turvattu aina heikomman asema, sen lapsen asema, ja oikeusjärjestys on aina lähtenyt siitä, että heikomman puolelle asetutaan. Nythän tästä ollaan luopumassa, ja minä pidän sitä erittäin vahingollisena asiana.

Koko länsimainen kulttuuri ja yhteiskuntamme perustuu kristinuskoon. Se on se perusta, ja se on peruskallio, mille tätä yhteiskuntaa on rakennettu niin Suomessa kuin muualla länsimaissa. Kristinuskon lähteillä on juuri se, että miehen ja naisen avioliitto on siunattu asia, ja se on meille suomalaisille ollut tärkeä asia vuosisatoja, niin kuin kaikissa länsimaissakin.

Länsimainen oikeusjärjestelmä on asettunut heikomman puolelle, niin kuin sanoin, ja oikeusjärjestelmä on myös tunnustanut avioliiton, että se ei ole syrjivä eikä millään lailla kenenkään oikeuksia loukkaava, eli se oikeuspuolikin on kunnossa. Tässä keskustelussa on valitettavasti tuotu sellainen ilmiö esille, että miehen ja naisen välinen avioliitto olisi jollakin keinoin tasa-arvoa loukkaava, kun samaa sukupuolta oleville ei sitä suoda. Tästä on olemassa selvät oikeuden päätökset, että tämä ei ole mikään tasa-arvoa loukkaava asia. Ja kun heikomman puolelle asetutaan, niin kuin pitäisi minun mielestäni aina asettua, niin tämä perinteisen perheen kunnioittaminen on mielestäni juuri sitä, että lapsista pidetään huolta. Totta kai samaa sukupuolta olevissa liitoissakin voi olla lapsia, minulla ei ole mitään sitä vastaan, mutta eihän se tarkoita sitä, että avioliitto pitäisi jollakin lailla asettaa kyseenalaiseksi tämän takia. Pääsääntö on avioliitto, ja sitten sen mukaan mennään.

Kun tätä keskustelua on nyt käyty, niin olen siitä hyvin iloinen ja tyytyväinen, että keskustelu on pysynyt suurin piirtein asiallisena ja ihmiset ovat kunnioittaneet toistensa mielipiteitä. Siitä olen vain hieman murheellinen ja minun on vaikea hyväksyä sitä, että tätä yhteiskuntamme peruskivijalkaa ollaan koko ajan rapauttamassa. Kristinusko on se meidän yhteiskuntamme kivijalka ollut aina ja siitä tuleva tapakulttuuri, toisten kunnioittaminen ja rakastaminen, varaukseton rakastaminen on se iso asia, ja miehen ja naisen avioliit-

to on tärkeä osa tätä suomalaista kulttuuria ja suomalaista yhteiskuntaa. Sitä, mihin tämä tilanne sitten aikanaan johtaa, minä en tiedä, mutta siitä varmaan sitten meitä viisaammat historiankirjoittajat aikanaan oman tuomionsa lukevat, mutta me emme ole sitä silloin enää näkemässä.

20.07 **Peter Östman kd:** Arvoisa puhemies! Aito avioliitto -kansalaisaloite keräsi yli 100 000 nimeä. Lakivaliokunta päätyi kuitenkin kielteiseen mietintöön. Ensi viikolla äänestetään vielä lausumista, joissa kansalaisten huolet toivottavasti saavat ymmärrystä edustajiltaan.

Tämän aloitteen tavoite on säilyttää avioliitto aidosti tasa-arvoisena, miehen ja naisen välisenä liittona, jossa molemmat sukupuolet ovat tasaveroisesti edustettuina. Juuri tämä liitto on ainutlaatuinen monenlaisten ihmissuhteiden joukossa, sillä se ainoastaan turvaa yhteiskunnan jatkuvuuden. Avioliitto on perusteltua säilyttää erillisenä instituutiona. Perinteisen käsityksen mukaan avioliitossa ei ole kyse ainoastaan kahden ihmisen välisestä sitoutumisesta, vaan koko yhteiskuntarakenteen kannalta keskeisestä perusyksiköstä: perhe ja suku rakentuvat naisen ja miehen välisen avioliiton pohjalle. Sukupuolineutraalin avioliittolain myötä käsitteet sotketaan ja avioliiton merkitys kaventuu yhdeksi ihmissuhteeksi muiden rinnalla.

Arvoisa puhemies! Edellinen lakivaliokunta, jonka jäsen itse olin, päätyi kaksi vuotta sitten säilyttämään avioliittoinstituution, mutta eduskunta lopulta päätti toisin. Jo tuolloin valiokunta totesi, ettei avioliiton määritteleminen naisen ja miehen väliseksi ole vastoin perustuslakia eikä Euroopan ihmisoikeussopimusta. Se ei riko perusoikeuksia eikä ihmisoikeuksia vastaan. Parisuhteen sääntely kuuluu kansalliseen harkintavaltaan, ja avioliiton sekä rekisteröidyn parisuhteen asettamiselle eri asemaan on erityiset perusteet.

Edellinen lakivaliokunta kiinnitti erityistä huomiota lasten oikeuksiin sukupuolineutraalin avioliittolain valmistelussa. Silloinen valiokunta edellytti, että suurten perheoikeudellisten lainsäädäntömuutosten valmistelun yhteydessä pitäisi aina toteuttaa lapsivaikutusten arviointi. Tämä vaatimus perustuu YK:n lapsen oikeuksien sopimukseen, lapsen edun kun pitää olla ensisijainen kaikessa lapsiin kohdistuvassa päätöksenteossa. Sukupuolineutraalin avioliittolain voimaantulo koskee mitä suurimmassa määrin lapsia — mutta heitä ei ole huomioitu. Niin kuin sanoin aikaisemmassa puheenvuorossanikin, keskustan, kokoomuksen ja perussuomalaisten muodostama nykyhallitus toi yksimielisesti eduskuntaan sukupuolineutraalin avioliittolain täydennyslait, mukaan lukien adoptiolain, ja jälleen kerran vailla lapsivaikutusten arviointia. Kysyn edelleen: miksi tällainen kiire?

Myös lupaukset siitä, että kirkko saa itsenäisesti päättää vihkimiskäytännöistään, unohdettiin jo ennen kuin laki tuli edes voimaan. Lainsäädännöllisesti kirkon tilanne on jätetty nyt niin sekavaksi, että käytännössä yksittäiset pastorit voivat tehdä mitä lystäävät. Siksi olisi kiire korjata nämä lainsäädännön puutteet.

20.11 **Mika Niikko ps:** Arvoisa puhemies! Aivan aluksi esitän: käsittelyn pohjaksi otetaan vastalauseeseen sisältyvät 1. ja 2. lakiehdotus.

Arvoisa puhemies! Täällä muistaakseni jossain debatin vaiheessa mainittiin — oliko edustaja Räsänen vai Kärnä — että jokaisesta uudesta asiasta, mitä täällä ei ole esitetty, hän lupasi tarjota kahvikupin. Nyt tässä täytyy tunnustaa, että täällä ollaan Laura Huhtasaarelle kahvikupillinen velkaa, nimittäin hänen puheenvuorossaan tuli mielestäni hyvin esille näkökulma siitä, että kaikki perhemuodot ovat yhtä arvokkaita. Ei ole eriarvoisia perhemuo-

toja, oli sitten kyseessä sateenkaariperhe, heteroperhe, yksinhuoltajan perhe tai perhe ilman lapsia. Kaikki perheet ovat samanarvoisia, yhtä arvokkaita lainsäädännön ja meidän päättäjien silmissä.

Se, mistä tänään keskustellaan, on avioliittoinstituution muuttaminen sekä lapsen adoptiolainsäädännön muuttaminen. Jos me olemme — niin kuin kaikki me olemme — jotain mieltä ja silloin myös eri mieltä jotain toista kohtaan, niin sallittakoon se toivon mukaan kaikille. Itse en myöskään voi käsittää sitä, miten tässä talossa, tässä lainsäädäntöhuoneessa niin heppoisesti käytetään näitä tasa-arvotermejä, ihmisoikeuskysymyksiä ja kaikennäköisiä suvaitsemattomuusmoitteita toisia kohtaan. Mustasta tehdään valkoinen ja päinvastoin, jos halutaan.

Arvoisa puhemies! Haluan vielä ottaa kantaa tähän, mistä lakivaliokunnan puheenjohtaja Tolvanen puhui ja myös Ojala-Niemelä, miksi tämä kansalaisaloite lähetettiin perustuslakivaliokuntaan. Se, mitä omassa ensimmäisessä puheenvuorossani tarkoitin, liittyi siihen tilanteeseen, että lakivaliokunnassa kuultiin ainoastaan yhtä perustuslakiasiantuntijaa. Lakivaliokunnassa oltaisiin voitu kuulla sellaista perustuslakiasiantuntijaa, jollaista kuultiin myös perustuslakivaliokunnassa, jossa todettiin, ettei tämä kansalaisaloite ole perustuslain vastainen. [Laura Huhtasaari: Niinpä!] Siinä mielessä tämä kaikki on politiikkaa ja me teemme itse ratkaisut niitten kuulemisten perusteella niiden voimasuhteiden mukaan, mitä tässä nykyisessä eduskunnassa ja vaalien jälkeisessä tilanteessa on tähän taloon edustajia valittu. Viime vaalikaudella — täytyy muistuttaa vielä se — lakivaliokunta totesi, että miehen ja naisen välinen avioliitto ja tämä adoptioasia nykyisellään on hyvä ja oikeudenmukainen. Eduskunnassa onkin vain kerran perusteellisesti asiaa käsitelty viime vaalikaudella, ja silloin tehtiin tämä toteamus, ettei perinteisen avioliiton muuttamiseksi ole tarvetta. Tosin me tiedämme, että se eduskunnassa sitten kuitenkin muuttui.

Meidän täytyy muistaa myös se, että kansalaisaloite on arvokas asia, ja kun ovat vaalit olleet välissä, niin on aivan täysin oikeutettua, että nämä kansalaisaloitteet myös sitten täällä käsitellään, mikäli ne on riittävän hyvin ja perusteellisesti valmisteltu. Tässä vaiheessa täytyy kuitenkin sanoa, että itse en enää usko tähän kansalaisaloitteen asemaan ja tulevaisuuteen. Ei voi olla niin, että 50 000 nimeä kerättäessä me voimme pyörittää koko eduskuntaa ja saada muutettua lakeja, jotka ovat täällä kuitenkin osoittautuneet hyviksi. Edes kansanedustajat, vaikka he keräisivät yli 100 edustajan nimet, eivät saa välttämättä sellaista käsittelyä, että asia tulisi tänne saliin päätettäväksi. Siinä mielessä kansalaisaloite on rikki tältä osin, ja veikkaanpa sen tulevaisuudelle aika lyhyttä historiaa.

Itse kannatan totta kai suoraa demokratiaa ja demokratian parantamista yleensä. Jos me menisimme suoran demokratian puolelle enemmän, niin meidän pitäisi ottaa mallia esimerkiksi Sveitsistä. Siellä kaikista merkittävistä asioista, jos on riittävästi nimiä kerätty, tehdään kansanäänestys, ja silloin kun kansa puhuu, niin se on viimeinen sana. [Laura Huhtasaari: Kaikki aikanaan, edustaja Niikko!]

Arvoisa puhemies! Täytyy vielä tästä poimia muutama puheenvuoro.

Edustaja Tanus nosti hyvin esille sen näkökulman, että kaikki samaa sukupuolta olevat parit eivät halua avioliittoon. He eivät halua sitä, että heiltä viedään oikeus rekisteröityyn parisuhteeseen. Tämä on aivan totta. Itsekin olen vaalikentillä kuullut aivan saman viestin samaa sukupuolta olevilta pareilta. He ovat ihmetelleet sitä, että niin helposti heidän kaikkien puolesta ja heidän kaikkien suulla puhutaan, niin päättäjien kuin sateenkaarijärjestöjen toimesta. Ei tämä ole niin mustavalkoinen asia kuin täällä on annettu ymmärtää. Meitä

ihmisiä on — myös sukupuolivähemmistöissä on sellaisia — jotka ajattelemme asiaa eri tavalla, ja se meidän tulisi tunnistaa ja myös tunnustaa.

Puheenjohtaja! Sitten vielä tästä, kun täällä on mainittu, edustaja Kärnän toimesta esimerkiksi, näitä tutkimuksia. En haluaisi tässä nyt kovin syvälle mennä, mutta pakko tästä on mainita vähän. Edustaja Kärnä viittasi Coloradon tutkimukseen, jossa sanotaan, ettei ole mitään eroa siinä, minkä muotoisessa perheessä lapsi kasvaa. Tosiasiassa homoliitot ja nämä samaa sukupuolta olevien parien perhemuodot institutionaalisesti, lainsäädännön kannalta ovat kumminkin hyvin tuoreita koko länsimaisessa historiassa, ja meillä ei ole olemassa pitkäkestoisia tutkimuksia niitten vaikutuksista. Totta on, että on tutkittu äidin luona kasvaneiden lasten pärjäämistä elämässä ja yleensä näiden naisparien, jotka ovat lapsia kasvattaneet, tuloksia on sitten pystytty arvioimaan. Meillä ei kuitenkaan ole mitään tutkimuksia esimerkiksi miesparien parissa kasvaneista lapsista, kuinka hyvin heillä menee 10—20 vuoden kuluttua, ja siinä mielessä on virheellistä väittää täällä, että kaikki tutkimukset osoittavat sen, ettei ole mitään merkitystä, minkälaisessa perheessä kasvaa.

Sitten kun edustaja Hassi mainitsi siitä, että yhteiskunta on vihkinyt homoja aikaisemminkin, hän viittasi Rooman valtakunnan aikaan esimerkiksi, niin meillä on kautta historian ollut, ja tulee olemaan, yhteiskuntia, joissa homoseksuaalisuus on hyvinkin yleistä ja myös hyvin monella tavalla esiintyvää. Meillä ei kuitenkaan ole ollut historiassa, länsimaisessa historiassa, sellaisia yhteiskuntia aikaisemmin kuin tässä viime vuosikymmenten aikaisessa kehityksessä, jossa tietoisesti ja määrätietoisesti yhteiskunta on asettanut samaa sukupuolta olevien parien liitot samalle tasolle kuin heteroperheiden. Tämä on siinä mielessä eräänlainen, voidaanko sanoa, yhteiskuntakokeilu koko länsimaisessa historiassa. Ja haluankin muistuttaa, mikä se Rooman loppu loppujen lopuksi oli.

Arvoisa puhemies! Miehen ja naisen välinen avioliitto on erityinen. Miehen ja naisen välinen avioliitto on yhteiskunnan perusrakennuspalikka, jota ilman yhteiskunta ei pyöri. Sen tähden miehen ja naisen välisellä avioliitolla on erityisasema ollut kautta historian yhteiskunnassa, ja niin tulisi myös jatkossa olla. Avioliitto luo erityisen suojan lapsille ja erityisesti naiselle parisuhteessa. Se sitouttaa miehen pitämään huolta perheestään. Tämä ei kuitenkaan ole vastakohta sille, että me tässä syrjimme mitään, jos tällainen miehen ja naisen välinen avioliitto haluttaisiin jatkossakin pitää voimassa.

Lopuksi haluan, puhemies, vielä sanoa siitä, että kansan mielipiteitä on helppo muokata, se on nähty kaikessa mediassa ja kaikessa tässä kehityksessä ja keskustelussa. Hiljainen enemmistö kuitenkin on myös antanut paljon palautetta siitä, että on hyvä, että joku ja jotkut tässäkin salissa uskaltavat puolustaa perinteistä avioliittoa.

Arvoisa puhemies! Toivon sydämestäni, että huomenna, kun me äänestämme, me äänestäisimme totuuden ja nykyisen vielä voimassa olevan avioliittolain puolesta. Se ei ole keneltäkään pois, jos tämä avioliittolaki pysyy tällaisenaan.

20.22 **Teuvo Hakkarainen ps:** Arvoisa puhemies! Kiitos niille henkilöille, jotka ovat tämän kansalaisaloitteen alulle panneet, ja kaikille teille rakkaille edustajille, jotka on alulle pantu. Lukisin tässä erään homon sähköpostin, jonka hän lähetti minulle. Jätän nimen mainitsematta. Hän itse on homo ja varoittaa sukupuolineutraalin avioliiton lapsille aiheuttamista haitoista.

"Vuosia sitten rehelliset, terveeseen järkeen perustuvat pohdintani pakottivat minut tekemään seuraavat, yllättävät johtopäätökset: 1) Perheen perustaminen kahden miehen kesken ei ole verrattavissa perheeseen, jonka perustavat mies ja nainen. 2) On suoranaista pa-

huutta evätä lapselta eri sukupuolta olevat vanhemmat. Lapsi tarvitsee ja kaipaa molempia, äitiä ja isää.

’Tiedän sydämessäni, että ihminen on hyvä, ja oikeus aina lopulta voittaa. Jokaisen ihmisen elämällä on selkeä tarkoitus ja arvo.’ Nämä sanat lausui Ronald Reagan vuonna 1991. Olen kehystänyt ne ja ripustanut taulun oman työpöytäni yläpuolelle. Ne ovat olleet johtotähteni siitä lähtien, kun aloin osallistua kansakunnassamme käytävään keskusteluun sukupuolineutraalista avioliitosta homomiehen näkökulmasta.

Vaikka koko sydämestäni kannatan homojen ja lesbojen rekisteröityjen parisuhteiden laillistamista, vastustan kuitenkin sukupuolineutraalia avioliittoa. Koska sateenkaariaktivistit ovat naulinneet sukupuolineutraalin avioliiton tavoitteidensa lopulliseksi päämääräksi eivätkä tyydy rekisteröityyn parisuhteeseen, minut on leimattu itseinhoiseksi petturiksi. Se ei minua haittaa, koska itsearvostukseni perustuu rehellisyyteen ja terveen järjen käyttöön.

Sukupuolineutraali avioliitto on käsitteenäkin jo epäuskottava ja mahdoton. Poliittinen korrektius on kuitenkin tehnyt tämän ilmiselvän totuuden ääneen sanomisesta uhkarohkeaa. Sukupuolineutraali avioliitto ei ole avioliitto lainkaan. Se on jotain aivan muuta.

Sukupuolineutraalin avioliiton vastustajat on mediassa leimattu lempeimmillään kivikautisiksi uskonnollisiksi hörhöiksi. Ankarimmillaan he ovat saaneet homofobisten vihanlietsojien leiman.

Olen aina varonut käyttämästä uskontoa tai perinnettä perusteluina ottaessani kantaa tähän aiheeseen. Terve järki ja omat kokemukseni ovat tuoneet minut tähän johtopäätökseen."

Arvoisa puhemies! Luin ihan sanasta sanaan tämän, jonka oli tämmöinen sukupuolineutraali tyyppi elikkä homo kirjoittanut ja joka oli sitä mieltä, että tässä ei ole mitään järkeä. Toin sen nyt julki tässä. Ja tästä vielä sen verran, kun täällä on käytetty Raamattua: Se nyt tietysti on elämän pohja ja perusta, mutta sieltä kannattaa lukea myös se kohta Sodomasta ja Gomorrasta. Olemmekohan me tulossa niihin päiviin? — Kiitos.

20.27 **Antero Laukkanen kd:** Arvoisa herra puhemies! Ensinnäkin kannatan edustaja Niikon tekemää esitystä.

Muutama näkökulma vielä tähän aiheeseen ikään kuin lainsäätäjän kannalta, jotka haluaisin nostaa esille:

Oikeusoppineet käyttävät tällaista termiä kuin "oikeusnormihierarkia". Täällä on paljon puhuttu siitä, minkälaista lainsäädäntöä voi tehdä, ja tavallaan itsemääräämisoikeudesta, ihmisoikeuksista, yhdenvertaisuudesta, tasavertaisuudesta ja tasa-arvosta on tullut sellainen mantra, jota täällä liitetään sellaisella tavalla lainsäädäntöön, että se ei aina tee oikeutta edes meille kansanedustajille, jotka näitä lakeja säädämme. Kaikki tiedämme, että laeilla on ohjausvaikutus, toivotaan, että ne johtavat tiettyyn suuntaan.

Nyt tässä keskustelussa, jota me käymme — tässä on lainaus — "perustuslakivaliokunta katsoi jo vuonna 2001 virallistettua parisuhdetta koskevassa lausunnossaan, että avioliittolainsäädäntöä ja sen kanssa rinnasteisia lakeja säädettäessä on kyse sellaisista erityisistä yhteiskunnan tulevaisuuteen ja arvoihin liittyvistä ratkaisuista, joissa avioliiton asettaminen naisen ja miehen parisuhteena erityisasemaan lainsäädännössä oli perusteltua". Tämä on siis perustuslakivaliokunnan lausunto. Samassa lausunnossa todetaan, että asiat voivat muuttua, kun yhteiskunta muuttuu, ja tämä on ihan totta: me elämme nyt yhteiskunnassa, jossa tällaisten selkeiden maailmankatsomuksiin perustuvien arvojen tämmöinen keskei-

nen symposium ja vuorovaikutus on niin voimakasta, että koko läntinen maailma etsii ihmisen merkitystä ja myös perhekäsitystä tämän kaiken keskellä, että kuinka arvokasta on esimerkiksi sitoutua johonkin ihmissuhteeseen koko elämänsä ajaksi.

Istuin parturissa, ja käsiini osui naistenlehti, ja siinä todettiin tällä tavalla, että vasta neljäs avioliitto on hyvä avioliitto — vasta neljäs avioliitto, eli ei kannata olla niin huolissaan, kun kävelee alttarille ensimmäistä kertaa, koska voi alttarille kävellessään jo miettiä, että tässähän saattaa käydä hyvin, kun tästä pääsee äkkiä eroon ja on jo seuraava kiikarissa. Tämä kuvaa hyvin tätä arvojen murrosta ja maailmaa, jossa me nyt elämme.

Ei ole mikään ihme, että tämä uusi sukupolvi, nuori sukupolvi katsoo, että heidän oikeutensa solmia avioliitto jonkun ihmisen kanssa on ihmisoikeuskysymys ja ihmisarvokysymys. Mutta kun sitä katsotaan tästä näkökulmasta, että yhteiskunta itse on päättänyt jo pitkän aikaa sitten, että on joitakin sellaisia peruspilareita ja instituutioita, joiden erityisyys kannattaa tunnustaa, jotta yhteiskunta säilyisi ja jotta juuret olisivat jossakin — juuret, hyvät kansanedustajat, jotta jossakin olisi juuret, jotka kantaisivat koko yhteiskuntaa sukupolvesta toiseen. Avioliitto on juuri tällainen juuri, joka koko yhteiskunnan pitäisi tunnistaa erityisenä, ja nimenomaan miehen ja naisen välinen avioliitto, joka tuo jatkuvuutta.

No, sitten toiseen asiaan, joka liittyy tähän kirkolliseen autonomiaan:

Tällä hetkellä, jos tämä esityksemme, jos tämä Aito avioliitto, ei menesty huomenna äänestyksessä ja tämä sukupuolineutraali avioliittolaki tulee voimaan, se tarkoittaa niin suurta oikeustilan muutosta, että sen takia, mitä kirkkolaissa säädetään kirkon oikeudesta päättää, kuka solmii avioliiton, olemme sen edessä, että avioliittolakia on pakko tarkentaa. Se ei ole enää riittävän tarkkarajainen. Tulemme tähän, että jotta voisimme taata, että se, mitä näissä aikaisemmissa päätöksissä on todettu — että kirkko saa itse päättää siitä, keitä se vihkii — voi aidosti toteutua, niin joudumme muuttamaan avioliittolakia. Ja tämän haluan nyt nostaa tässä esille.

Arvoisa puhemies! Tämä on sillä tavalla merkittävä asia, että jos tätä muutosta ei tehdä, me olemme 1.3. sellaisessa tilanteessa, että niitä pappeja, jotka haluavat solmia avioliittoja samaa sukupuolta olevien välille, joku osa tulee haastamaan oikeuteen kirkkolain puitteissa. Sitten taas niitä, jotka eivät suostu vihkimään, joku osa tulee haastamaan oikeuteen. Eli molemmin puolin pöytää tulee syntymään oikeudenkäyntejä ja niin paljon joka puolella maata, että käräjäoikeudet ruuhkautuvat näiden kanssa, koska tämä on herkkä asia ihmisille ja ihmiset haluavat tämän asian saada sellaiseen muotoon, että kirkolla aidosti on oikeus oman kirkkolakinsa puitteissa varmistaa se, että heidän päätäntänsä tässä asiassa on riittävä. — Kiitoksia, puhemies!

20.33 **Sari Essayah kd:** Arvoisa puhemies! Minäkin haluan tässä aluksi puheenvuorossa kannattaa tuota edustaja Niikon tekemää esitystä, että pohjaksi todella otetaan nuo vastalauseeseen sisältyvät 1. ja 2. lakiehdotus.

Arvoisa puhemies! Meille kristillisdemokraateille avioliiton säilyttäminen miehen ja naisen välisenä lähtee ideologisesta perustasta ja politiikan lähtökohdasta. Tästä kertoo paljon se, että myös Euroopan kristillisdemokraattisten puolueiden yhteenliittymä, EPP-puolue, toteaa omassa peruskirjassaan avioliiton miehen ja naisen väliseksi ja avioliiton yhteiskunnan perussoluksi. Ei siis siinä mielessä ole ihme, jos me katsomme keskieurooppalaisia ja myöskin eteläeurooppalaisia maita, joissa kristillisdemokraatit ovat johtavia puolueita, että näissä maissa avioliitto on säilytetty miehen ja naisen välisenä. On sitten pariliittoja ja erilaisia muita parisuhdelakeja muita liittoja varten. Muun muassa Itävalta ää-

nesti hiljattain siitä, tuleeko maahan sukupuolineutraali avioliittolaki, ja tämä laitettiin kansanäänestykseen ja kansanäänestyksessä kumottiin tämä aloite. Eli meille nämä asiat eivät ole sellaisia vaaliteemoja vaan ihan siitä kristillisdemokraattisesta ideologiasta lähteviä.

Meillä Suomessa on avioliittolain rinnalla vielä tällä hetkellä toimiva parisuhdelaki samaa sukupuolta oleville. Tuntuukin, että oikeastaan koko ajan — kun käsiteltiin viime kaudella tätä samaa sukupuolta olevien avioliittolakia, kuin myöskin näitä liitännäislakeja, jotka täällä eduskunnassa käsiteltiin — hyvin tietoisesti on jollakin tavalla haluttu unohtaa se, että meillä Suomessa on todella tämä tilanne, mikä tällä hetkellä on useissa Euroopan unionin jäsenmaissa, että meillä on nämä erilliset lait. Nämä lait ovat rinnakkaisia, ja niin kuin tuossa perustuslakivaliokunnan lausunnossakin todetaan, tämä on Euroopassa vallitseva asiaintila. Euroopan ihmisoikeustuomioistuin on todennut, että tämä tilanne ei riko millään tavalla ihmisoikeussopimuksia vastaan. Tämä nykyinen tilanne ei ole sen kummemmin Suomen perustuslain tai yhdenvertaisuuslain vastaista tai minkään kansainvälisen sopimuksen vastaista. Ja minusta on hyvä, että tänne perustuslakivaliokunnan lausuntoon on kirjattu tämä, että merkityksellistä on myös, että Euroopan ihmisoikeussopimuksen 12 artiklassa turvataan oikeus avioliittoon ja se ei sellaisenaan merkitse velvollisuutta mahdollistaa samaa sukupuolta olevien oikeutta solmia avioliittoa vaan se kuuluu kunkin sopimusvaltion harkintamarginaaliin.

Suomi tässä sitten mahdollisesti, jos huomenna hylätään tämä Aito avioliitto -kansalaisaloitteeseen pohjautuva mietinnön vastalause, silloin liittyy 1.3. vähemmistöön eurooppalaisista maista, joissa mennään tähän sukupuolineutraaliin avioliittolakiin. Se on siinä mielessä harmillista, että me tällä tavalla tässä asiassa erottaudumme eurooppalaisesta valtavirrasta.

Arvoisa puhemies! Tämän Aito avioliitto -kansalaisaloitteen yhteydessä on puhuttu paljon myös tästä adoptiolain muutoksesta, joka viime kaudella, kun samaa sukupuolta olevien avioliittolaki vietiin läpi, meni ikään kuin siinä sivussa. Eli on niitä kansanedustajia, jotka ovat sanoneet, että tämä asia jäi huonolle käsittelylle silloin ja ei tuotu tarpeeksi selvästi esille, että samassa yhteydessä muuttuu myöskin adoptiolaki. Ja täytyy muistuttaa nyt kollegoita siitä, että adoptiomahdollisuus monista maista sulkeutuu Suomeen sillä, että meille tulee sukupuolineutraali avioliittolaki, koska on paljon niitä maita, jotka eivät sitten anna lapsia adoptoitavaksi niihin maihin, joissa on sukupuolineutraali avioliittolaki.

Täällä edustaja Laukkanen otti hyvin esille nämä uskonnonvapauteen liittyvät muutokset, ja nämä ensi viikolla esille tulevat lausumat liittyvät juuri näihin kahteen asiaan, jotka, voisi sanoa, ovat hyvin kriittisiä, eli tämä adoptioasia ja sitten myöskin tämä, joka liittyy tähän kirkkojen ja uskonnollisten yhdyskuntien autonomiaan ja oikeuteen päättää omista asioistaan. Me olemme kuulleet koko ajan sitä, kuinka esimerkiksi luterilaisessa kirkossa tämä asia tulee varmasti aiheuttamaan monenlaisia hankaluuksia, koska siellä on jo tässä vaiheessa ilmoittanut osa papeista, että he tulevat vihkimään samaa sukupuolta olevia, vaikka heillä heidän kirkkojärjestyksensä ei tällaista avioliittoa tunne. On äärimmäisen tärkeää, että kirkkojen ja uskonnollisten yhdyskuntien autonomiaan ja vapauteen päättää omasta opistaan, siitä mitä he opettavat avioliitosta, ei lainsäätäjä voi puuttua eikä sitä voi muuttaa.

Arvoisa puhemies! On maita, joissa näitä asioita on huomioitu. Täällä toin silloin kansalaisaloitteen lähetekeskustelussa esille sen, että Norjassa esimerkiksi haluttiin ihan erityisesti, nimenomaisesti turvata ja alleviivata sitä, että uskonnollisilla yhdyskunnilla ja kir-

koilla on oikeus itsenäisesti päättää siitä, että mikäli niillä ei ole tällaista liturgiaa samaa sukupuolta oleville, niin silloin myöskään vihkimistä ei voida suorittaa, ja tietenkin sitten sen liturgian aikaansaaminenhan edellyttäisi sitä, että sen kyseisen kirkkokunnan tai uskonnollisen yhdyskunnan korkeimmissa päättävissä elimissä tehtäisiin tällainen päätös. Elikkä haluttiin suojata selkeästi laista tulevaa uskonnonvapautta ja näitten kirkkokuntien ja uskonnollisten yhdyskuntien autonomiaa.

Arvoisa puhemies! Tässä samassa yhteydessä aika moni kollega on myöskin nostanut esille kansalaisaloitteen noin ylipäätäänsä, että mitä meidän tulisi tästä kansalaisaloitteesta ajatella. Itselleni oli yllätys, kun viikon alussa lueskelin, että näitä kansalaisaloitteita on laitettu liikenteeseen peräti 500. 14 niistä on päätynyt tänne eduskuntaan saakka, ja kyllähän tänä päivänä, kun internet on käytössä, 50 000 allekirjoitusta on aika pieni määrä. Sanon tämän ihan sillä, että itselleni ei ole merkitystä sillä kansalaisaloitteen sisällöllä, vaan kun Suomessa päätettiin seurata tätä eurooppalaista kansalaisaloitetta tai sen innoittamana lähdettiin säätämään kansalaisaloitetta, silloin olin jo varsin skeptinen tätä koko asiaa kohtaan, koska tajusin sen, että tämä eurooppalainen kansalaisaloite lähtee aivan toisenlaiselta pohjalta: miljoona allekirjoitusta seitsemästä eri maasta, minkä jälkeen komissio arvioi, onko tämä asia sellainen, että siitä voidaan antaa lainsäädäntöä tai sitä voidaan viedä eteenpäin, onko se erilaisten sopimusten ja myöskin Euroopan unionin peruskirjojen ja vastaavien mukainen.

Meillähän Suomessa kansalaisaloite voi olla juridisesti vaikka kuinka huonosti valmisteltu ja se voi olla toivomusaloite, se voi olla pykäläaloite, se voi olla kaikkea siltä väliltä, ja sitten ikään kuin eduskunnalle annetaan tehtäväksi lähteä viemään sitä kansalaisaloitetta täällä meidän järjestelmässä eteenpäin. Ja niin kuin muistetaan, kyllähän täällä eduskunnassakin silloin, kun nämä ensimmäiset kansalaisaloitteet saapuivat, oli haparointia sen suhteen, miten tämä kansalaisaloite täällä talossa käsitellään. Se taisi olla tämä turkistarhauksen kieltävä aloite, ja jos tämä kansalaisaloite esimerkiksi olisi mennyt silloin aikoinaan läpi, siinä olisivat jääneet tutkimatta taloudelliset vaikutukset ja vaikutukset esimerkiksi elinkeinovapauteen, joka kuitenkin perustuslaissa Suomessa turvataan, ja seuraava hallitus olisi velvoitettu sitten maksamaan korvauksia todennäköisesti näille henkilöille, jotka joutuisivat luopumaan elinkeinostaan, ja varmasti tämän aloitteen kohdalla oltaisiin sanottu, että no, onpas tehty huonoa lainsäädäntöä ja miten tämmöinen aloite voidaan runnoa läpi eduskunnassa ilman erillisiä taloudellisten vaikutusten arviointeja. Kuitenkin eduskunnassa vietiin läpi tämä kansalaisaloite sukupuolineutraalista avioliittolaista siten, että lapsiasiavaikutusten tutkiminen sivuutettiin, ja niihin ei myöskään sitten palattu näitten liitännäislakien yhteydessä.

Arvoisa puhemies! Toivon, että kun huomenna tästä asiasta äänestetään, meillä vielä kerran kollegat miettisivät tätä asiaa ja ymmärtäisivät, että kyse on todella suuresta muutoksesta suomalaisessa arvopohjassa, ja siinä mielessä toivon, että täällä kollegat liittyisivät siihen rintamaan, mitä kristillisdemokraatit tulevat tekemään, elikkä me haluamme tätä vastalausetta olla tukemassa.

20.44 **Ulla Parviainen kesk:** Arvoisa puhemies! Edustaja Hassi kuvasi jokunen aika sitten historiassa tapahtuneita muutoksia siitä, miten erilaisia parisuhteita on arvostettu. Yhteiskunta muuttuu, asiat muuttuvat, ja myös lainsäädäntö muuttuu. Täällä on monta kertaa toistettu näkemystä, että pääosa suomalaisista kannattaa edelleen miehen ja naisen välistä

avioliittoa, vain sitä avioliittoa. En tiedä, mihin tämä näkemys perustuu. Minä löydän ihan erilaisia tutkimustuloksia, en kylläkään tältä vuodelta enkä viime vuodelta.

Nyt tarkoitettujen lainmuutosten kumoaminen juuri ennen kuin ne ovat astumassa voimaan olisi poukkoilevaa lainsäädäntöä, aivan kuten valiokunnan mietinnössä todetaan. Minusta meidän pitäisi pyrkiä tässä salissa jatkuvuuteen ja ennakoitavuuteen kaikessa päätöksenteossa. Itse ajattelen näin, että tämän asian kohdalla pitää olla hyvin rationaalinen ja jalat maassa. Mielestäni lakivaliokunta olisi jo voinut päättää tämän aloitteen käsittelyn, varsinkin kun perustuslakivaliokunnassa totesimme, että tässä aloitteessa on melkoisesti ongelmia, jos ajatellaan yhdenvertaisuutta. [Mika Niikko: Kuten?] Mielestäni tämä käsittelyssä oleva mietintö osoittaa tukea tasa-arvolle ja yhdenvertaisuudelle. Minäkään en kyllä ole löytänyt tästä asiallista syytä, jonka vuoksi minun tulisi hyväksyä tämä kansalaisaloite.

20.46 **Sari Tanus kd:** Arvoisa puhemies! Tässä salissa on puhuttu paljon rakkaudesta, kaikkien oikeudesta rakkauteen. Vanha sanonta on, että siitä puhe, mistä puute, ja totta on, että tämä yhteiskunta ja jokainen kansalainen tarvitsee rakkautta enemmän kuin mitään muuta. Meillä on kristillinen kulttuuriperimä, ja sen keskeinen ohje on: rakasta Jumalaa yli kaiken ja lähimmäistäsi niin kuin itseäsi.

"Rakasta lähimmäistäsi" ei ole siis vain oikeus, vaan se on kehotus. Jospa näin olisi toimittu ja toimittaisiin, niin silloin ymmärrettäisiin arvostaa ja kunnioittaa myös meitä, jotka haluamme suojella ja säilyttää aidon avioliiton myös tuleville sukupolville. Toisin ajattelevia, toisenlaisia pareja on kuunneltu ja kunnioitettu, ja siitä merkkinä on heitä varten säädetty parisuhdelaki, jonka puitteissa heidän etujaan ja oikeuksiaan voidaan jatkossakin ajaa.

Lasten ihmisoikeuksista tulee pitää huolta. Lasten ensisijaisesta oikeudesta äitiin ja isään, olipa kyse omasta perheestä tai sitten adoptiosta, tulee huolehtia, mutta toteutuessaan sukupuolineutraali avioliittolaki rikkoo näitä lasten perusihmisoikeuksia. Meillä on historiasta esimerkkejä, mitä yhteiskunnille on tapahtunut, kun keskeiset yhteiskunnan yksiköt ovat murentuneet. Ne ovat monessa tapauksessa olleet alku koko yhteiskunnan romuttumiselle. Kehitys on lähtenyt menemään alaspäin niin sanotusti kuin lehmän häntä.

Toivon, että kansanedustajat rehellisesti miettisivät, mitä nyt oikeasti ollaan päättämässä. Ollaan päättämässä todella suurista ja pitkälle vaikuttavista asioista. Toivon, että edustajilla löytyy rohkeutta kääntää kelkka ja äänestää siten kuin meille kaikille tässä yhteiskunnassa olisi tulevaisuuden kannalta parasta.

20.48 **Laura Huhtasaari ps:** Arvoisa puhemies! Kannatan myös tätä vastalausetta pohjaesitykseksi.

Kun lähdin aikoinaan politiikkaan — tietenkin haluan eroon eurosta ja EU:sta ja haluan rajat kiinni ja maahanmuuton järkevöittämiseksi olen lähtenyt mukaan — yksi syy oli tämä ilmapiiri, mikä meillä on pitkään täällä ollut. Kristillisten arvojen kannattajista on tehty pahantekijöitä. Media lietsoo sitä koko ajan. En löytänyt yhtään pääkirjoitusta, en yhtään kolumnia, missä tulee toimittajan kanta esiin, missä olisi puollettu tätä aidosti tasa-arvoista avioliittoa. Keskustelin erään toimittajan kanssa, että miten on mahdollista, että en löydä vastakkaista mieltä olevaa toimittajaa. Hän vakuutteli minulle, että niitä on, koska hänkin tuntee niitä monta, vaikka ei itse sitä mieltä ollut. Mitä tämä kertoo meidän ilmapiiristämme, että toimittajakaan ei uskalla kirjoittaa? Se, miten esimerkiksi edustaja Päivi Räsästä

kohdeltiin viime kaudella ja sitä edellisellä kaudella, oli kiusaamista. Häntä ei syytetty virheistä, vaan uskonnollisesta vakaumuksesta. Tämän pitää nyt loppua. Kristilliset arvot ovat ihan yhtä arvokkaita arvoja kuin kaikki muutkin.

20.49 **Sari Essayah kd:** Arvoisa puhemies! Täällä on paljon käytetty tässä keskustelussa sanaa "tasa-arvo", ja taisi edustaja Parviainenkin sen mainita puheissaan puolustaessaan omaa kantaansa. Jollakin tavalla tuntuu kummalliselta, kun katsoo eurooppalaisia maita ja tätä tilannetta, mikä tällä hetkellä vielä Suomessa on, että millä tavalla tämä olisi epätasa-arvoista, että meillä on kaksi erillistä lakia, jotka ovat erillisiä liittoja, erilaisia liittoja varten. Jossain määrin ihmettelen sitä, kun on puhuttu jopa ihmisoikeuskysymyksestä. Onko niin, että Saksassa on joku tällainen valtavan suuri ihmisoikeusrikkomus menossa, 80-miljoonaisessa kansakunnassa, tai Itävallassa, että valtavalla tavalla nämä maat rikkovat ihmisoikeuksia, kun niissä on tämä samanlainen tilanne kuin Suomessa, että on erilliset lait samaa sukupuolta oleville ja eri sukupuolta oleville? Siinä mielessä jotenkin tämän tasa-arvo-sanan käyttämisestä on itselleni tullut semmoinen olo, että tämä on kärsinyt valtavan inflaation. "Tasa-arvo" sanana on sellainen, joka on aiemmin herättänyt ainakin itselleni sellaisen oikeudenmukaisuuden tunteen, mutta tänä päivänä sitä käytetään niin kevyin perustein ja sellaisessa argumentaatiossa, että niillä asioilla ei oikeasti ole tekemistä tasa-arvon kanssa.

Arvoisa puhemies! Yhdyn myöskin niihin näkemyksiin, joissa tuntuu, että kristilliset arvot yhteiskunnassa halutaan painaa yhteiskunnan marginaaliin ja nähdä ne jollakin tavalla toisarvoisina. Minun mielestäni, jos me haluamme tässä yhteiskunnassa todellakin olla oikeudenmukaisia, kohdella kaikkia samalla tavalla, silloin kristilliset arvot, niitten puolustaminen on ihan yhtä arvokasta kuin minkä tahansa muitten arvomaailmojen tai ideologioitten puolustaminen. [Puhemies koputtaa] Siinä mielessä haluan, että siitä meillä Suomessa pidetään kiinni.

20.51 **Sari Tanus kd:** Arvoisa puhemies! Halusin pyytää vielä puheenvuoron myös kannattaakseni aiemmin edustaja Niikon tekemää ehdotusta, että käsittelyn pohjaksi otetaan vastalauseeseen sisältyvät 1. ja 2. lakiehdotus, ja toivon todella, että kun huomenna ja sitten ensi viikolla äänestetään, tämä saisi paljon kannatusta.

Tuossa edustaja Essayah nosti tämän tasa-arvoinen-sanan esiin, ja täytyy vielä puhua hieman siitä. Nythän kun puhutaan tasa-arvoisesta avioliittolaista, niin todellisuudessa, jos tämä toteutuu, kyse on epätasa-arvoisesta avioliittolaista. Käsittääkseni ainakin, jos kansalainen pyrkii johonkin liittoon, esimerkiksi avioliittoon, jotta se olisi tasa-arvoinen, jokaisella kansalaisella pitäisi olla samanlainen mahdollisuus päästä avioliittoon ja jokaiselle kansalaiselle esitettäisiin myös samanlaiset vaatimukset päästä avioliittoon, mutta jos sukupuolineutraali avioliitto astuu voimaan, kansalaisia käsitellään todella hyvin epätasa-arvoisesti siinä mielessä, että nykyisin rekisteröidyssä parisuhteessa olevilta vaaditaan vain ilmoitus maistraattiin ja ilmoituksen perusteella heidät liu'utetaan avioliittoon. Sitten jos meillä on kyse sukupuolenvaihdoksessa olevasta, niin samalla kun hänelle vahvistetaan uusi sukupuoli, hänen ei tarvitse tehdä yhtään mitään, kun hänet automaattisesti siirretään avioliittoon, kun taas seurustelevilta pariskunnilta, vaikka kihloissa olevilta pariskunnilta ja vaikka vuosikymmeniä avoliitossa asuneilta pariskunnilta, vaaditaan kaikki se, mitä tässäkin vaiheessa kaikilta vaaditaan avioliittoon pääsemiseksi, kuulutukset, vaaditaan tilaisuus, maistraatti tai kirkko, vaaditaan pappi tai tuomari, vaaditaan avioliittolupaus ja vaa-

ditaan todistajat [Puhemies koputtaa] ja niin edelleen. Eli epätasa-arvoisesta avioliittolaista on kyse.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Jos edustaja aikoo jatkaa, niin pyydän tulemaan tänne puhujakorokkeelle.

20.54 **Antero Laukkanen kd:** Arvoisa herra puhemies! Tässä vielä lopuksi oikeastaan tuohon edustaja Huhtasaaren esiin nostamaan asiaan, että itsekin olen kokenut sen hyvin kiusallisena, että kun ilmoittaa olevansa kristitty, omaavansa jonkinlaisia vakaumuksia, niin joutuu jonkinlaiseen paitsioasemaan ja -tilaan, vähätellään älykkyyttä ja vähätellään yhteiskunnallista näkemystä ja asetetaan ikään kuin toisarvoisen kansalaisen asemaan. Sitten olen saanut paljon viestiä yhteiskunnassa eri asemassa olevilta ihmisiltä, erityisesti yliopistomaailmasta, josta he kertovat, että älä vain sitten laita tänne sellaisia viestejä, jotka viittaisivat siihen, että olen jotenkin näissä uskonhommissa mukana, koska jos niin teet ja joku sen huomaa, niin siihen loppuu urakehitykseni tässä yliopistossa. Minusta nämä ovat sellaisia viestejä, että kyllä näistä pitäisi keskustella enemmän kuin nyt keskustellaan.

Puheenjohtaja! Vielä sanon sen, että eräs tytär kirjoitti hetki sitten sellaisen viestin, että kun hän oli mennyt vanhainkotiin äitinsä luo, joka oli huonossa kunnossa, ja äiti oli pyytänyt, että voisitko laulaa minulle tutun virren, niin hoitaja oli tullut kieltämään sen virren laulamisen ja sanonut, että tämä on tunnukseton hoitokoti. Tähän on tultu. Näin lopuksi vain tämän totean, että kyllä tästä pitäisi nyt keskustella. Meillä kristityilläkin pitää kyllä olla oikeus olla kristitty.

20.55 **Mika Niikko ps:** Arvoisa puhemies! Edustaja Laukkanen ja edustaja Huhtasaari puhuvat asian ytimestä elikkä sananvapaudesta ja oikeudesta olla se, mitä ihminen syvimmiltään on. Itsekin olen huolissani siitä, että kristityt arvot on näinä päivinä tehty ikään kuin kirosanaksi, vanhanaikaiseksi tai jollakin muulla tavalla epämiellyttäväksi, ja ihmisiä on ruvettu erottamaan yhteisöistään ja toisistaan niin kuin pahantekijöitä, pelkästään mielipiteen takia. Itsekin saan paljon palautetta siitä, että ihmiset eivät uskalla ilmaista mielipidettään edes nostamalla peukkua Facebookissa jonkun asian puolesta, koska he saavat siitä sitten palautetta jossain muussa yhteisössä. Tämä kehitys on huolestuttavaa, että me emme huomaa tämänkaltaista vihapuhetta, jossa ruvetaan vainoamaan ja erottamaan ihmisiä eri asioista ja jopa työpaikalta sen johdosta, että he haluavat pitää kiinni esimerkiksi perinteisestä avioliittokäsityksestä. Meidän päättäjien täytyy rohkeasti antaa se viesti, että minkäännäköistä rasismia puolin tai toisin ei hyväksytä tässä yhteiskunnassa, ja tämä asia pitää myös ottaa vakavasti, kun yhteiskunnassa esimerkiksi vihapuheesta ja rasismista keskustellaan.

Lopuksi haluan tässä antaa viestin vielä seurakunnille ja kirkolle. Teille tulee tulevaisuudessa mahdollisesti aika, jolloin teidän uskonne mitataan, tullaan mittaamaan teidän sananvapautenne, teidän oikeutenne olla sitä mieltä, mitä olette Raamatun tulkinnassa, mutta seiskää lujana, olkaa rohkeita, sillä se antaa paljon voimaa ihmisille, niille, jotka luottavat ja uskovat niihin arvoihin, joille Suomen kansakuntakin on perustettu. Ne kaikki hyvät arvot, kuten kymmenen käskyä ja muut kristilliset arvot, nousevat meille Jumalan sanasta Raamatusta, ja niitä ei pidä eikä tule koskaan hävetä.

20.57 **Ulla Parviainen kesk:** Arvoisa puhemies! Vielä lyhyesti tästä ajatuksesta: Meidän täytyy tietenkin kunnioittaa — ja minä kunnioitan — jokaisen mielipidettä, vaikka se olisi erilainen kuin oma mielipiteeni. Mutta minä liitän vahvasti juuri tasa-arvoon tässä tilanteessa tämän oikeudenmukaisuuden, tunteen siitä, että se on oikein, ja lähinnä tässä yhteydessä vielä sen, että on oikeudenmukainen ja yhdenvertainen asema lain edessä. Minä yritän erottaa tästä kokonaan sitten kirkollisen puolen, eli minä tarkastelen rationaalisesti sitä, miten meillä tässä salissa tätä päätöksentekoa tehdään. Ja mielestäni tuossa valiokunnan mietinnössä on kyllä kuvattu hyvin tämä tilanne.

Kansalaisaloitteen asemasta tässä meidän päätöksentekojärjestelmässämme meillä tarvitsee kyllä olla todellakin ihan erillinen keskustelu. Se varmasti vaatii paljon pohdintaa vielä.

20.58 **Sari Essayah kd:** Arvoisa puhemies! Edustaja Parviainen, kunnioitan ehdottomasti teidän mielipidettänne olla tässä asiassa eri mieltä kanssani, mutta jollakin tavalla, mitä tulee argumenttiin, mitä käytitte — samanaikaisesti sanoitte, että haluatte rationaalisesti tässä kysymyksessä menetellä, ja kuitenkin oikeudenmukaisuutta perustelitte sillä, että on tunne siitä, että joku asia on oikein — itse katson, että siinä jonkunlaista ehkä älyllistä ristiriitaa näitten kahden argumentin välillä voisi vaikka havaitakin.

On todella tärkeää, että kun me mietimme tätä oikeudenmukaisuutta, niin me ymmärrämme, että meillä todellakin on Suomessa tällä hetkellä kaksi rinnakkaista lakia, jotka antavat lainsäädännössä samat oikeudet, ja siinä mielessä tuntuu kummalliselta, että tätä tämäntyyppisillä argumenteilla perustellaan. Nimilaki on se ainut poikkeus, joka tällä hetkellä on, elikkä samaa sukupuolta olevat eivät automaattisesti saa samaa sukunimeä. No, tänä päivänä eri sukupuoltakaan olevat eivät kovin usein sitä samaa sukunimeä ota, mutta aina kun on anottu yhteistä sukunimeä, niin se myöskin on tämän anomuksen perusteella hyväksytty. Yhtään tapausta ei tunneta, jossa olisi annettu kielteinen päätös tähän hakemukseen.

Ja sitten tietenkin tämä adoptiokysymys, perheen ulkopuolinen adoptio: Kyse on lapsen oikeudesta vanhempiin. Ei adoptio sinällänsä ole myöskään eri sukupuolta olevien automaattinen oikeus. Aina arvioidaan tapauskohtaisesti, mietitään, mikä on lapsen etu, ja katsotaan siitä näkökulmasta. Siinä mielessä tämä tämäntyyppinen, ehkä oikeudenmukaisuutta hakeva perustelu minun mielestäni tässä tilanteessa ontuu, tai sitten pitää edelleenkin esittää se kysymys, onko meillä valtava epäoikeudenmukaisuus tällä hetkellä vallalla sitten suurimmassa osassa Keski- ja Etelä-Eurooppaa.

21.00 **Sari Tanus kd:** Arvoisa puhemies! Edustaja Parviaiselle, kun hän sanoi, että on tunne, että on oikein: ajattelen niin, että eikö silloin olisi oikein, että jokaisella tässä yhteiskunnassa on tilaa elää ja myös mahdollisuus pitää kiinni keskeisistä arvoistaan, myös uskostaan, ja pystyä elämään niiden mukaan.

Se on totta, että meillä on Suomessa hyvin vahva kristillinen kulttuuriperimä ja kristillinen usko ja kristillisen uskon kannattajat ja sen mukaan elävät ovat olleet tämän hyvinvointiyhteiskunnan alullepanijoita. Olen moneen kertaan sanonut, että uskoipa tai ei näihin kristillisiin asioihin, niin jos kansalainen katsoo rehellisesti Suomen historiaa, katsoopa mitä yhteiskunnan osa-aluetta tahansa, niin rehellisesti täytyy sanoa, että kaikilla, ainakin suurimmalla osalla yhteiskunnan osa-alueita alullepanijoina on ollut kristillisen kult-

tuurin ja kristillisen uskon kannattajia. Ilman kristinuskon vaikutusta meillä ei olisi tätä hyvinvointiyhteiskuntaa. Meidän yhteiskuntamme tänä päivänä olisi aivan toisenmoinen.

Se, mikä on surullista, on, että niin paljon hyvää kuin tämä yhteiskuntarakenne, semmoiseksi kuin se on rakentunut, on tuonut kaikille — myös heille, jotka eivät pätkääkään usko näihin asioihin eivätkä arvosta näitä asioita, kristinusko, kristillinen kulttuuriperimä ja sen mukanaan tuomat keskeiset arvot ovat tuoneet paljon hyvää — nyt ollaan tilanteessa, jossa näitä keskeisiä perusarvoja, näitä syviä juuria halutaan olla repimässä irti. Tilalle ollaan tuomassa mitä kummallisimpia, oudoimpia filosofioita. Ei anneta [Puhemies koputtaa] sen tapahtua.

21.03 **Laura Huhtasaari ps:** Arvoisa puhemies! Meidän kristillinen länsimainen arvopohja perustuu juutalais-kristillisyyteen. Joko me emme halua sitä muistaa, tai me häpeämme sitä.

Me teemme täällä päätöksiä kukin oman ideologiamme mukaan. Varmasti edustaja Parviainen ajattelee, että sukupuolineutraali ideologia on rationaalinen. Minä ajattelen, että kristillisiin arvoihin perustuva päätöksenteko on rationaalista ja se on yhteiskunnan parhaaksi ja se on lapsen parhaaksi, joten on hyvä muistaa kuitenkin vielä se, että ei tehdä tästä ihmisoikeuskysymystä, kun se on jo niin moneen kertaan kumottu. Tämä ei ole tasa-arvokysymys, tämä ei ole ihmisoikeuskysymys. Tämä on kysymys siitä, millainen yhteiskunta on oman arvopohjan mukaan paras sille lapselle.

Ja vielä kerran: koko länsimaisten arvojen kivijalka perustuu juutalais-kristillisyyteen, sieltä se historia tulee.

21.04 **Ulla Parviainen kesk:** Arvoisa puhemies! Vielä edelleen: on pyrkimys johdonmukaisuuteen, vakauteen ja ennustettavuuteen, kun tässä salissa päätöksiä tehdään. Eli minä ajattelen näin, että ei ole minun avioliitostani, kirkollisesta avioliitosta, mitään pois, jos joku toinenkin saa mahdollisuuden avioliittoon. Jos ajatellaan lapsen parasta, niin lapsella on oikeus vanhempiin, mutta aina ei ole oikeutta biologisiin vanhempiin, eikä pysty aina olemaan biologisten vanhempien hoivassa. Lapsella on oikeus rakkauteen, huolenpitoon ja totta kai hoivaan.

21.04 **Sari Essayah kd:** Arvoisa puhemies! Kyllä tämä muutos on valtava, ja siinä mielessä voisi sanoa edustaja Parviaiselle, että kyllä se on pois. Se on pois tästä suomalaisen yhteiskunnan arvoperustasta ja siitä historiasta ja traditiosta, mikä meillä avioliittoon liittyy. En haluaisi edes miettiä sitä, minkälaisia erilaisia ristiriitoja tämä tulee yhteiskunnassa nostattamaan ja minkälaisia kiistoja seurakuntien ja kirkkokuntien sisällä, erilaisia oikeudenkäyntejä ja varmasti myöskin niitä sananvapauteen liittyviä ja vihapuhesyytöksiä tullaan näkemään. Jotenkin tuntuu surulliselta, että juuri tänä vuonna, kun Suomi täyttää 100 vuotta, me olemme itsemme laittamassa tämäntyyppiseen vastakkainasettelun kierteeseen, ja se tuntuu kyllä erittäin surulliselta. Suomalainen, niin kuin kaikkien eurooppalaisten maitten, arvopohja, länsimainen arvopohja, lepää — siitä on hyvin sanottu, että sen perusta lepää — kolmella kukkulalla: siellä Roomassa roomalaisen oikeuden varassa, Kreikassa Areiopagilla kreikkalaisen filosofian varassa ja sitten siellä Golgatan kummulla, josta armon ja vapautuksen sanoma on lähtenyt ihmisille. Siinä mielessä tuntuu musertavalta, että me jollakin tavalla yhteiskunnassa haluamme laiminlyödä tämän meidän suomalaisen arvopohjan näkemisen ja sen, millä tavalla se on meidän isänmaata turvannut kaikki nämä

vuosikymmenet, mitä olemme itsenäisenä kansakuntana saaneet olla. Itselläni ainakin on suru siitä, että me ajaudumme jälleen kansakuntana sellaiseen vastakkainasetteluun ja kierteeseen.

Riksdagen avslutade den allmänna debatten och avbröt behandlingen av ärendet.